פלאמען

צייטשריפט פון דער חלוצישער פועלי-ציון יוגנט
דרור-באראכאוו יוגנט אין פוילן

19-IV-1943
19-IV-1948

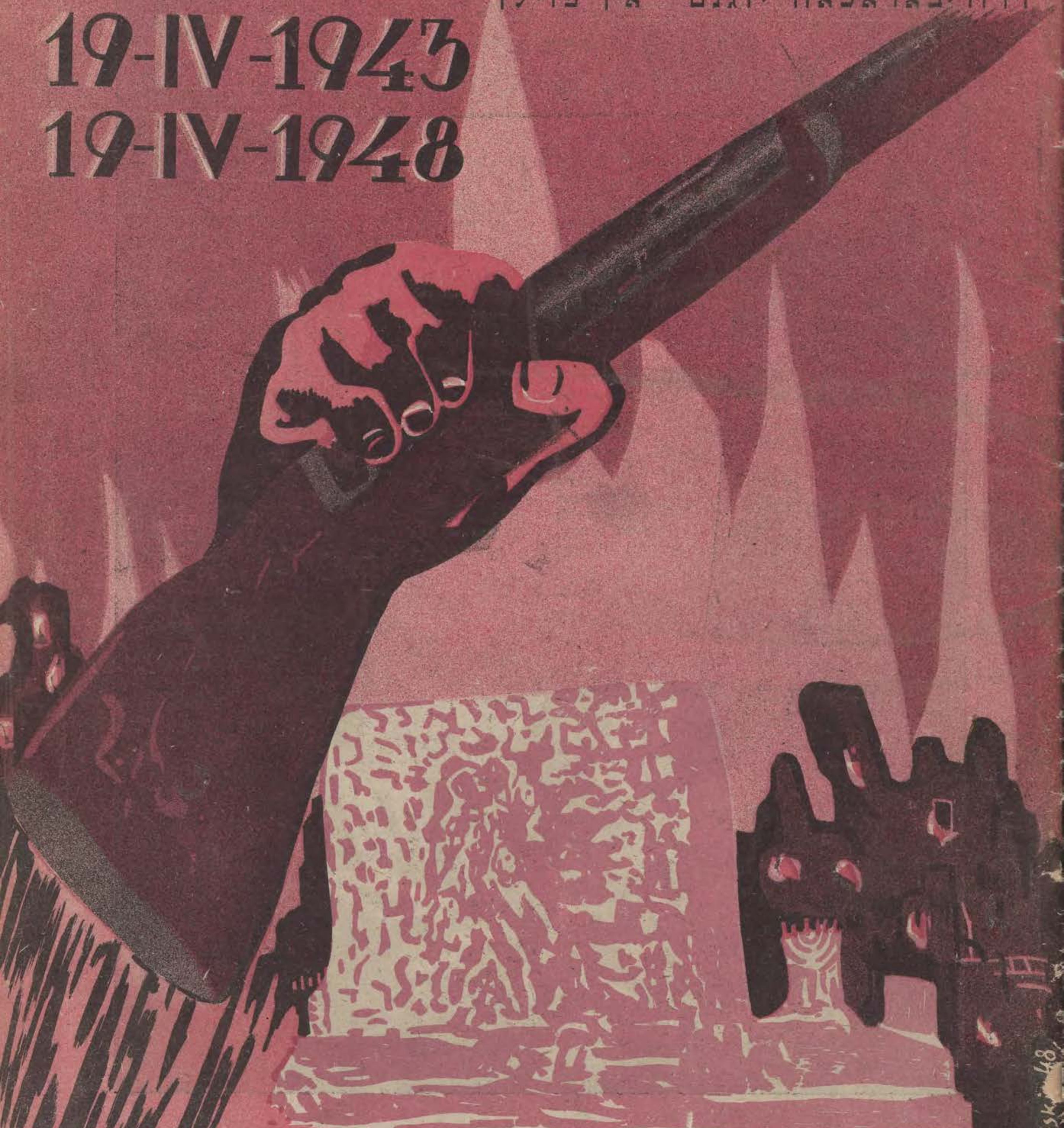

לאדזש
• מערץ-אפריל-1948 •
פרייז 15 זל.

Nr. 3

יזכור
עם ישראל
די געטאָ קעמפער און אַלע אין קאַמף
געפאַלענע חברים פון דער באַוועגונג,
וועלכע האָבן מיט זייער בלוט
געהייליקט דעם נאָמען פון ייד און מענטש...
א טײל פון דער רשימה
פון די אין קאַמף געפאַלענע חברים:
אַלטערמאַן נעניע
אַבערשטיין יוסף
אייגער אברהם
אייזענבערג דוד
בערלינסקי הערש
בעאַטוס פראַניא
בער געניע
באַרטמעסער נטע
גוטערמאַן יעקב
גרינבוים יצחק
דרייער אברהם
וויניצקי מאַניעק
וואַנסקי הערש
זאַיאַנץ הערמאַן
זשעלאַזגאַנורא הענער
יאַשינסקי לייב
יאַקובאָוויטש שושנה
לאַבענדער יפה
לויפער שלמה
לייבערט חיים
לאַבאַן אברהם
לענע שאנאן
ק/ פטפיש יצחק
מענעלאק בראנקא
מאנפרער
סאַבאַל שמואל
סטאַליאַר אברהם
סעלמאַן בתיה
סעלמאַן סאַניע
עלסטער פאלע
ערליך אליהו
פאַפיער זישא
פארבמאַן(קאזשוך)העלא
פרוינר עמוס
פערלשטיין לאה
קאַץ יעקב
ראַזענבערג ראובן
ריפשטיין רישא
ראַפאַפאָרט לייב
שולמאַן געניע
שטענגעל ישעיהו
שאַרפשטיין משה
Lublinski

אין טאָג פון דערמאָנונג

מיט 5 יאָר צוריק איז דאָס געשען... מיט 5 יאָר צוריק איז דאָס וואַרשעווער געטאָ אריין אין קאמף מיט די דייטשע תלינים. דאָס וואַרשעווער געטאָ, דאָס אָרט פון די שוידערלעכסטע גרויל־טאטן, דאָס אָרט פון דער שרעקלעכסטער דערנידערונג פון מענטש איז אויפגעשטאנען. שווערער ווי־נישט־איז איז געווען צו קעמפן אין וואַרשעווער געטאָ, אָבער העלדישער ווי ווער־נישט־איז האָבן געקעמפט די געטאָ־אויפשטענדלער, וועלכע זיינען די ערשטע, אין דער גאנצער פארשקלאַפטער דורך היטלער־דייטשלאנד אייראָפּע, ארויס אין קאמף.

אויף אַ קליינעם שטח אין וואַרשע האָבן דייטשן צוזאמענגע־פּרעסט פיר הונדערט טויזנט יידן. טויזנטער פון זיי טאָג־טעגלעך גע־פירט צום טויט און די איבעריקע סיסטעמאַטיש געשטרעבט צו פאַר־ניכטן, באַרויבן פון יעטווערע מענטשלעכע געפילן, אומפעיק מאכן צו קאמף און ווידערשטאנד. די יידן זיינען אָפּגעשניטן געוואָרן פון דער ארומיקער וועלט, וועלכע איז אומאויפהערלעך פארסמט געוואָרן מיט שנאה און פאראכטונג צו אַלדאָס יידישע.

און ביי דעם אַלעמען, האָבן פיל יידן זיך געלאָזט שפייזן מיט אילוזיעס בנוגע די אמתע כוונות פון די דייטשן. זיי האָבן זיך אונ־

זכריה ארטשטיין

קאָמענדאנט פון א קאמפּס־גרופּע פון „דרור" נאָכן דערשטיקן דעם אפּריל־אויפ־שטאנד האָט ער נאָך א פּאָר וואָכן צייט גע־קעמפט צווישן די חורבות פון געטאָ, ווו ער איז העלדיש אומגעקומען.

טער געגעבן דער דעמאָראליזירנדיקער ווירקונג פון געטאָ־לעבן.

די געטאָ־יידן, אלס טייל פון דעם אממערסטן געליטענעם פּאָלק האָבן געהאַט אויסצושטיין אַזעלכע ליידן, וועלכע האָבן נישט קיין פּרעצעדענס אפילו אין דער אזוי טרויעריק רייכער געשיכטע פון דער יידישער מארטיראָלאָגיע.

די יסורים אליין האָבן געהייליקט די יידן אין געטאָ און עס וואָלט קיינער נישט געהאַט קיין רעכט זיי צו משפּטן, אפילו ווען אויסער א ים פון פּיין אָן א ברעג וואָלט דאָס געטאָ נישט אנטפּלעקט זיין גבורה. אָבער געטאָ — ספּעציעל דער וואַרשעווער — האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט א פיבערהאפטע געזעלשאפטלעכקייט. קולטור און קעגנ־זייטיקער הילף. געטאָ — דאָס איז אויך געווען קאמף. דאָס וואַרשע ווער געטאָ איז אינגאנצן חרוב געוואָרן, אלע זיינע איינוווינער, א חוץ געציילטע יחידים זיינען אומגעקומען. אָבער דער סוף פון וואַרשעווער געטאָ, איז נישט געווען בלויז באגלייט מיט טרערן און שוואכקייט, נאָר מיט בונט און ווידערשטאנד. די לעצטע הייזער אין געטאָ זיינען צעשטערט געוואָרן ווייל זיי האָבן מיט זיך פאָרגעשטעלט פאָ־זיציעס פון יידישן אויפשטאנד, ווייל יידישע יוגנט האָט פון זיי געשאָסן און געוואָרפן גראנאטן אויף די היטלעריסטישע אָקופּאנטן. די לעצטע יידן אין געטאָ זיינען געפאלן אין קאַמף אָדער פון די אייגענע לעצטע קוילן.

דער אויפשטאנד איז נישט געווען קיין פּלוצימדיקע און צופעליקע געשעעניש. עס האָבן צו אים געשטרעבט און געגרייט זיך די אויפ־שטענדלער אין משך פון זייער גאנצן זיין אין געטאָ. עס איז אויס־געשמידט געוואָרן די אויפשטענדלערישע טאַט אין דער דערציִער־שער ארבעט פון די חלוצישע יוגנט־באוועגונגען, אין דער געזעלשאפט־לעכער ארבעט פון די פארטייען; עס האָבן זיך צו אים געגרייט די חברים פון אונזער באוועגונג, די, וועלכע האָבן זיך אין דער גרעסטער טייל באטייליקט אינם אויפשטאנד. עס האָבן דעם אויפ־שטאנד אויסגעטראָגן די חברים פון אונזערע געטאָ־קבוצים און סני־פים, פון אונזערע געטאָ־סעמינארן און אין דער אונטערערדישער גימ־נאזיע פון „דרור".

אין רעזולטאַט איז דער אויפשטאנד געווען נישט קיין אַקט פון פארצווייפלונג, נישט קיין סטיכישער צער און צאָרן־אויסברוך, נאָר אַן אדורכגעטראכטער טאַט מיט אַן אויסגעשפּראָכענעם ציל. דאָס איז געווען אַ יידישער אויפשטאנד, אַ קאמף פאַרן יידישן כבוד. פון צווישן די פאָרשלאָגן וועגן דורכרייסן זיך אין די פּארטיזאנער־וועלדער אָדער בלייבן קעמפן און פאלן אין געטאָ, איז דורך דעם רוב אָנגענומען געוואָרן דער צווייטער, כאָטש פון שטאנדפּונקט פון בעסערע קאמפּס־מעגלעכקייטן איז דער ערשטער פאָרשלאָג געווען אַ ריכטיקערער. הגם דער געטאָ־קאמף איז געווען אומאָפּטיילבאר פון אַלגעמיינעם קאמף פון פּוילישן אונטערערד, האָבן יידן געקענט און געדארפט קעמפן דווקא דאָרט, ווו עס איז געווען דער אומשלאָג־פּלאַץ, דווקא דאָרט, ווו עס האָבן געלעבט בלויז יידן, ווו יידן זיינען אממייסטנס געראָדפט און דערנידעריקט געוואָרן. דווקא דאָרט, ווו דער יידישער כבוד איז באזונדערס נידערטרעכטיק פארשוועכט גע־וואָרן — דווקא דאָרט האָט דער יידישער כבוד געקענט געראטעוועט ווערן.

דער פאַקט, וואָס דער רוקן־ביין און דער עיקרדיקער כוח אין אין אויפשטאנד איז געווען די חלוצישע באוועגונג, וואָס דער איבער־וויגנדיקסטער רוב פון די קעמפער אין וואַרשעווער געטאָ האָבן גע־הערט צום ציוניסטיש־סאָציאַליסטישן לאַגער, איז אַ נאַטירלעכע דערשיינונג און אַנדערש האָט נישט געקענט זיין. די, וועלכע זיינען שטענדיק געווען אממייסטן עמפּפינדלעך אויף יידישע ליידן און יידישער פארשקלאַפונג אין גלות, די, וועלכע זיינען שטענדיק געווען אמפּילבארסטן, ווען דער יידישער כבוד איז געוואָרן באליידיקט, די, וועלכע האָבן אמקאָנסעקווענטסטן געקעמפט פאַר דער פרייהייט און אויסלייזונג פון יידישן פאָלק, די האָבן געמוזט זיין די אַקטיווסטע אין קאמף פאַרן יידישן כבוד אין וואַרשעווער און אין אנדערע געטאָס. דערפאַר זיינען חלוצים, ציוניסטן־סאָציאַליסטן נישט נאָר געווען דער רוב צווישן די וואַרשעווער געטאָ־אויפשטענדלער, זיי זיינען אויך געווען די טרייב־קראַפט און די אָרגאניזאַטאָרן פון אויפשטאנד. זיי האָבן געוועקט צום קאמף די יידישע באפעלקערונג און דערהויבן צום קאמף די גאנצע יידישע ארבעטער־באוועגונג.

אַן אויסערגעוויינלעכער כוח האָט זיך געפאָדערט, בכדי צו קענען אין יענע טעג קעמפן, בכדי צו קענען פירן אַ קאמף אָן וועלכע־עס־איז אויסזיכטן אויף אַ נצחון, אָן וועלכער עס איז האָפענונג אויף צו בלייבן לעבן. און שטארק האָבן זיי, די וואַרשעווער געטאָ־אויפשטענד־לער, געוואָלט לעבן. פיל האָבן זיי פון דעם לעבן דערוואַרט, געהאַט קלאָרע צילן און שטרעבונגען, חלומות און טרוימען. שווער איז דע־ריבער געווען צו גיין אין אַ קאמף, וועלכער האָט זיך געקענט ענדיקן נאָר מיט טויט. אָבער אָן וואַקלונגען זיינען זיי אין דעם קאמף גע־גאנגען, ווייל נאָר אַ דאנק אים וועלן די לעבנגעבליבענע יידן האָבן די מאָראַלישע רעכט ווייטער צו לעבן. דעריבער לאָמיר די, וועלכע קענען האַלטן דעם קאָפּ געהויבן אין זכות פון זייער קאמף -- אין טאָג פון 19־טן אַפּריל־אויפשטאנד — אין שטילשווייגן באערן די וואַר־שעווער מארטירער, לאָמיר, אין טאָג פון דערמאָנען זייער אָנדענק, זיך באהערשן מיט זייערע ליכטיקע און אין פייער און בלוט געלייטערטע געשטאַלטן.

אין 1943 יאָר האָבן פאָרשטייער פון „החלוץ" געשריבן צו דער הסתדרות העובדים אין ארץ־ישראל: „עס וועט אונז זיין לייכטער צו שטארבן מיטן באוווסטזיין, אַז עס וועט אנטשטיין אַ נייע וועלט און אַז ארץ־ישראל וועט זיין דאָס היימלאנד פון יידישן פאָלק".

לאָמיר לעבן פאַר דער אידעע, מיט וועלכער די געטאָ־אויפשטאנד־לער זיינען געגאנגען צום טויט: לאָמיר לעבן און קעמפן פאַר אַ נייער וועלט און פאַר דעם, אַז ארץ־ישראל זאָל זיין דאָס היימלאנד פון יידישן פאָלק.

די יידישע קאַמפס-אָרגאַניזאַציע

איר אַנטשטייונג און אַנטוויקלונג

דער דאָזיקער דאָקומענט איז געשריבן געוואָרן אין וואַרשע, אין מערץ חודש פון 1944 יאָר, אין משך פון געציילטע טעג. פון וואַרשע איז דער דאָקומענט ארויסגעשיקט געוואָרן דעם 24-טן מאַי 1944 קיין לאָנדאָן.
מיר ברענגען אים מיט געוויסע קירצונגען;

מיט דער אינוואַזיע פון די דייטשן אויף די געביטן, וואָס ליגן מזרחדיקער פון בוג, האָט זיך אָנגעהויבן אַ נייַ קאַפּיטל אין דער געשיכטע פון די יידן אין דעם אָקופּירטן געביט. אַ קאַפּיטל — פון אַ פולשטענדיקער אויסראָטונג פון די יידישע צענטרן. אָנגעהויבן האָט זיך עס אין ווילנע און אומגעגנט. צענדליקער טויזנטער יידן זיינען דערשאָסן געוואָרן אין די וועלדער פון פּאָנאַר — ביז די איבערגעבליבענע האָבן זיך דערוווסט, אַז פּאָנאַר הייסט — טויט.

דער „החלוץ" איז געווען ביי דער מיינונג, אַז דאָס אומברענגען פון די ווילנער יידן איז דער אָנהויב פון דער ליקווידאַציע פון פּוילישן יידנטום, און מ'מוז זיך גרייטן צו אַן אַקטיווער פאַרטיידיקונג. געוויסע יידישע עסקנים האָבן געטענהט, אַז די דייטשע מאָרד-מעשים זיינען אַ נקמה-אַקט לגבי די יידן אין יענע געביטן, וואָס זיינען פריער פאַרנומען געוואָרן דורך דעם ראַטנפאַרבאַנד, און אין וואַרשע, וועלכע געפינט זיך אינעם האַרצן פון אייראָפּע, וועט אַזוינס נישט פאָרקומען.

דער „החלוץ" האָט נישט מסכים געווען אויף אַזאַ אָפּשאַצונג און איז צוגעטרעטן אָרגאַניזירן קאַמפס-גרופּעס. אַזוי זיינען אָרגאַניזירט געוואָרן די ערשטע גרופּעס פון „החלוץ" — „דרור" (פרייהייט—החלוץ הצעיר) און „השומר הצעיר".

אין 1942 איז פרומקע פּלאָטניצקאַן געלונגען צו קומען קיין וואָלין, ווו זי האָט פעסטגעשטעלט, אַז אַלע יידן אין די שטעט און שטעטלעך זיינען אויסגעמאָרדעט געוואָרן. בלויז אין קאָוועל איז געבליבן אַ היפשער צענטער פון יידן. אַן ענלעכע ידיעה איז אויך אָנגעקומען פון כעלמנאָ.

ארום דעם „גענעראַל-גוווערנאַמענט" האָט געברענט אַ פייער. אָבער אינעווייניק איז געווען רויק. אין העלפט מערץ (1942) איז, לויט דער איניציאַטיוו פון „החלוץ", צונויפגערופן געוואָרן אַ צווישנפּאַרטייאישע באַראַטונג, אין וועלכער עס האָבן אָנטייל גענומען: לייזער לעווין, שלום גראַיעק — פּועלי ציון (צ. ס.), מלך פיינקינד, הירש בערלינסקי — פּועלי ציון (לינקע); אָזשעך, בלום אבראַשע — „בונד" און יצחק צוקערמאַן, אַלס פאָרשטייער פון „החלוץ". דער לעצטער האָט אָפּגעגעבן אַ באַריכט וועגן די אַלע ידיעות, וואָס זיינען דאָ פון די מזרחדיקע און מעריבדיקע געביטן, אָפּשאַצנדיק עס אַלס אַן אָנהויב פון אַ פולשטענדיקע ליקווידאַציע פון פּוילישן יידנטום. ער האָט פאָרגעלייגט פאָלגנדיקע קאָנקרעטע פאָרשלאָגן:

א) שאַפן אַן אַלגעמיינע יידישע קאַמף-אָרגאַניזאַציע.

ב) אַ שותפותדיקע פאָרשטייערשאַפט פון אַלע יידישע פּאָליטישע פּאַרטייען און יוגנט - אָרגאַניזאַציעס ביי דער אונטערערדישער בירגערלעכער מאַכט אין פּוילן און דעלעגירן פאָרשטייער פון די קאַמפס-אָרגאַניזאַציעס צו די מיליטערישע (אונטערערדישע) פּוילישע אָרגאַניזאַציעס.

ג) שאַפן אַן אַפּאַראַט אין דעם אַרישן טייל, וועלכער וועט דאַרפן באַזאָרגן מיט געווער און שאַפן וואַרשטאַטן פאַר פּראָדוצירן געווער אין געטאָ.

די פאָרשטייער פון פּועלי-ציון (צ. ס.) און פּועלי ציון (לינקע) האָבן אונטערגעשטיצט דעם פאָרשלאָג. דער פאָרשטייער פון „בונד", מ. אָזשעך, האָט דערקלערט, אַז עס איז צו פריצייטיק נאָך צו רעדן וועגן אַן אַלגעמיינער יידישער קאַמפס-אָרגאַניזאַציע. יעדע פּאַרטיי און אָרגאַניזאַציע דאַרף צונויפשטעלן אירע אייגענע קאַמפס-גרופּן. עס קאָן נישט גענומען ווערן אין באַטראַכט אַן אַלגעמיינע פאָרשטייערשאַפט, ווייל דער „בונד" פירט אַ סאָציאַליסטישע פּאָליטיק און נישט קיין כלל-ישראלדיקע.
הסכם פון אַלע אַנטיפאַשיסטישע גרופּן צווישן דער אַרבעטערשאַפט און יוגנט, אַחוץ דעם „בונד".

דער בלאָק האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל:

א. צוזאַמען אָרגאַניזירן אַ פּאָליטישן קאַמף און אַגיטאַציע קעגן פאַשיזם און רעאַקציאָנערע כוחות אויפן שטח פון געטאָ.

א. שאַפן אַנטי-פאַשיסטישע קאַמפס-איינהייטן.

ב. אָרגאַניזירן הילף פאַר די קרבנות פון קאַמף קעגן פאַשיזם.

אין דער אָנפירונג פון דעם בלאָק זיינען אויסגעקליבן געוואָרן: שכנא זאַגאַן (לינקע פּועלי ציון), יוסף לעוואַרטאָווסקי — פינקעלשטיין (פּ. פּ. ר.), יוסף סאַק (פּועלי ציון צ. ס.), צביה לובעטקין (החלוץ-דרור) און מרדכי אַניעלעוויטש (השומר הצעיר). דער בלאָק האָט אָנגעהויבן ארויסצוגעבן אַ צייטונג א. נ. „דער רוף". שפּעטער אַ ביסל איז אַנטשטאַנען אַ ברייט פאַרצווייגטע נעץ פון קאַמפס-„פינפטלעך", וועלכע האָבן אַריינגענומען עטלעכע הונדערט יוגנטלעכע און אַרבעטער. עס זיינען איינגעפירט געוואָרן מיליטערישע איבונגען. בראָש פון דער מיליטערישער אָפּטיילונג זיינען געשטאַנען: יוסף קאַפּלאַן (השומר הצעיר, מרדכי טענענבוים (החלוץ), פישעלזאָן אבֿרהם-מרדכי (פּועלי-ציון צ. ס.) און הירש לעש (פּועלי-ציון לינקע).

איידער די דייטשן האָבן אָנגעהויבן די ליקווידאַציע פון וואַרשעווער געטאָ, האָבן זיי אַדורכגעפירט 2 אָנשרעקונגס-אַקטן: זיי האָבן דערמאָרדעט 110 אַרעסטירטע יידן פאַר „שטעלן אַ ווידערשטאַנד די דייטשע מאַכט"; און אין דער נאַכטפון 17-טן אַפּריל 1942 יאָר זיינען ארויסגעשלעפּט געוואָרן פון זייערע דירות 49 יידן פון פאַרשיידענע געזעלשאַפטלעכע קרייזן און זיינען געוואָרן אומגעבראַכט, איבערלאָזנדיק די טויטע קערפּערס אויף די גאַסן. דורך דער „קאָלעקטיווער אחריות" האָבן די דייטשן געוואָלט צעברעכן די כוחות, וואָס וואָלטן געווען ביכולת זיך קעגנצושטעלן.

מיטאָר, דעם 22-טן יולי 1942 (ערב תשעה באָב תש"ב) האָט זיך אָנגעהויבן די ליקווידאַציע פון וואַרשעווער געטאָ. ס'איז צונויפגערופן געוואָרן גלייך אַ באַראַטונג פון אַלע פּאַרטייען און אָרגאַניזאַציעס, כדי צו באַטראַכטן די לאַגע און אָננעמען מיטלען. די מיינונגען זיינען געווען פאַרשידן. די פאָרשטייער פון די לינקע ציוניסטישע פּאַרטייען און „החלוץ" זיינען געווען פאַר אַקטיווער טעטיקייט, אין דער אָדער אַנדער פאָרם, די מערהייט האָט געפאָדערט: וואַרטן, ביז עס וועט אויפגעקלערט ווערן די לאַגע. דעמלט האָבע די אַקטיווע טיילן פון די פּאַרטייען באַשלאָסן צו שאַפן אַן אַרבעטער-קאָמיטעט צוזאַמען מיטן „בונד". דער קאָמיטעט האָט גענומען אויף זיך די גאַנצע אחריות פאַרן גורל און כבוד פון געטאָ. אין דעם קאָמיטעט האָבן זיך באַטייליקט: ברעסלער, צוקערמאַן, פינקעלשטיין-לעוואַרטאָווסקי יוסף, אָזשעך מאָריצי, סאַק יוסף און זאַגאַן שכנא. אָבער אויך די קערפּערשאַפט האָט ווייניק וואָס געקענט אויפטון צוליב די גרויסע שוועריקייטן ביים אויספירן די אַרבעט, וואָס זי האָט זיך געשטעלט פאַר אַן אויפגאַבע.

דעם 28-טן יולי 1942 איז פאָרגעקומען אַ באַראַטונג פון „החלוץ" און יוגנט-אָרגאַניזאַציעס, ווי „השומר הצעיר", „דרור" און „עקיבא". עס איז באַשלאָסן געוואָרן צו שאַפן די „יידישע קאַמפס-אָרגאַניזאַציע". אין פּויליש פלעגט די אָרגאַניזאַציע זיך חתמענען זש. אָ. ב. (זשידאָווסקאַ אָרגאַניזאַציאַ באָיאָוואַ). אין דער אָנפירונג זענען אַריין: ברעסלער שמעון, צוקערמאַן יצחק, לובעטקין צביה און טענענבוים מרדכי. אַלס דעלעגאַציע אויף דער אַרישער זייט זענען געשיקט געוואָרן: אַלטמאַן טאָסיע, פּלאָטניצקאַ פרומקע, פּערלשטיין לאה, ווילנער אריה (יורעק). זיי האָבן געהאַט די אויפגאַבע אָנצובינדן אַ קאָנטאַקט מיט דער פּוילישער אונטערערדישער באַוועגונג און שאַפן געווער פאַרן געטאָ.

אַזוי איז געשאַפן געוואָרן די „י. ק. אָ." און אין געטאָ איז געווען בלויז איין רעוואָלווער! מיט אומגעדולד האָבן מיר געוואַרט אויף געווער פון דער אַרישער זייט.

אינצווישן האָבן מיר באַשלאָסן:

א. ארויסלאָזן אַן אויפרוף צו דער יידישער באַפעלקערונג און אויפקלערן, אַז די „עוואַקואַציע" הייסט טרעבלינקע, און טרעבלינקע — הייסט טויט; די יידן דאַרפן באַהאַלטן די פרויען און קינדער און קעגנשטעלן זיך די יידישע באַפעלן.

ב. פעלשן די דייטשע „לעבנס-קאַרטן" און צעטיילן זיי צווישן דעם טייל באַפעלקערונג, וועלכע האָט נישט „זוכה" געווען צו אַרבעטן אין די דייטשע וואַרשטאַטן און באַרעכנט ווערן אַלס „פּראָדוקטיווער עלעמענט"; מיר האָבן צעטיילט טויזנטער אַזעלכע קאַרטן.

ג. אַזוי ווי די „אָרדענונגס-דינסט" און דער „יודען-ראַט" (צוזאַמען מיט די אוקראַיִנער און לעטן) פירן אויס די באַפעלן פון דער דייטשער מאַכט — דאַרף געשטעלט ווערן אַן אַקטיווער ווידערשטאַנד אַט דער שענדלעכער צוזאַמענאַרבעט. אויפן שעף פון „אָרדנונגס-דינסט" יוזעף שערינסקי איז ארויסגעטראָגן געוואָרן אַ טויט-אורטייל.

מיר האָבן באַקומען פון אונזערע חברים פון דער אַרישער זייט פינף רעוואָלווערן און 6 גראַנאַטן. אינצווישן האָט אויפגעהערט די

„אויסזידלונגס־אקציע“. זי האָט זיך איבערגעטראָגן אין די שטעטלעך פון װאַרשעװער קרײַז. מיר האָבן באַשלאָסן, אַז אויב די „גירוש־אַקציע“ װעט זיך באַנײַען, װעלן מיר אָנגרײַפן די דײַטשן און אוקראַאינער, װאָס װעלן אַרײַנדרינגען אין געטאָ, אויפן אַפּשניט נאַװאָליפּיע — דזשעלנע.

אָבער װי אַ קללה װאָלט אונז פאַרפאָלגט. עס איז דורכגעפאַלן די גרופּע חברים, װאָס מיר האָבן געשיקט אין די הרוביעשאָװער װעלדער. דעם זעלבן גורל האָט געהאַט די צװײטע גרופּע אין די מעזשריטשער װעלדער. דעם 3־טן סעפּטעמבער האָט די געשטאַפּאָ אַרעסטירט יוסף קאַפּלאַנען. און אין דעם זעלבן טאָג איז אויפן גאַס דערהרגעט געװאָרן שמואל ברעסלער, און אין אָװנט איז אַרײַנגעפאַלן אין די דײַטשע הענט אונזער געװער־סקלאַד. אַזױ האָט מען געשטערט אונזערע ערשטע שריט, װאָס זײער ציל איז געװען — פאַרטײדיקן דעם כבוד פון די װאַרשעװער ייִדן.

די דײַטשן האָבן באַנײַט דעם גירוש (5 סעפּטעמבער). דאָס לעבן איז געװאָרן — אַ שאַנד! אַ סך חברים האָט געעצהט צו פאַרברענען דעם געטאָ, באַפאַלן די דײַטשן מיט די בלויזע פויסטן און שטאַרבן. און ס'איז געװען אַ מײנונג, װעלכע איז אויך אָנגענומען געװאָרן: אויסנוצן אַלע מעגלעכקײטן צו פאַרשטאַרקן און אַנטװיקלען די „קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע“.

דער מרכז „החלוץ“ האָט אָנגענומען פאָלגנדיקע באַשלוסן:

א. צושיקן שליחים אין אַלע גרעסערע שטעט צו אָרגאַניזירן די פאַרטײדיקונג פון די געטאָס, װעלכע האָבן נאָך עקזיסטירט.

ב. פאַרשטאַרקן די געמײנזאַמע אַרבעט מיט אַלע פּאָליטיש־געזעלשאַפטלעכע פּאַרטײען און גרופּירונגען.

פּועלי־ציון (צ. ס. און לינקע) האָבן גלײַך מסכים געװען. די פאַרהאַנדלונגען מיטן „בונד“ האָבן זיך פאַרצױגן. זײ האָבן מסכים געװען צוצושטײן צו דער קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע. נאָר אויפן שטח פון שטאָט װאַרשע—אין פּױלן זײַנען דעמלט נאָך געװען 2 מיליאָן ייִדן, צו אַ בשותּפותדיקער פאַרשטײערשאַפט האָבן זײ נישט מסכים געװען.

דער „החלוץ“, „דרור“ („פרײַהײט — החלוץ הצעיר“), „השומר הצעיר“, „גורדוניה“, פּועלי ציון צ. ס., התאחדות, פּועלי ציון לינקע און די אַלגעמײנע ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס — האָבן באַשלאָסן צו פאַראײניקן זיך צו אַ געמײנזאַמער אַרבעט אין „ייִדישע נאַציאָנאַלן קאָמיטעט“ (זש. ק. נ.). דאָס פאַרשטענדקן די אַרבעט מיטן „בונד“ איז צושטאַנדגעקומען דורכן שאַפן פון אַ ייִדישן פאַרשטענדיקונגס־קאָמיטעט. אין פּרעזידיום פון דעם קאָמיטעט זײַנען אויסגעקליבן געװאָרן: צוקערמאַן יצחק — סעקרעטאַר, (װעלכער איז אויסגעקליבן געװאָרן אײנשטימיק אויפן פאָרשלאָג פון „בונד“). קירשענבוים מנחם און בלום אבראַשע. מיטגלידער זײַנען געװען: אַלעקסאַנדער (פּ.פּ.ר.), מרים אײַנסדאָרף, מלך פײַנקינד, געלער אליעזר, לובעטקין צביה און מאָרגנשטערן יוחנן.

אין דער אָנפירערשאַפט פון דער קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע זענען געװען: אַניעלעװיטש מרדכי — קאָמענדאַנט אָרגאַניז. אָפּטײלונג, צוקערמאַן יצחק — געהילפס־קאָמענדאַנט, באַװאָפענונג; מאַרק עדעלשטײן — אויסשפּירונג; מאָרגנשטערן — פינאַנסן בערלינסקי הירש און ראָזענפעלד מיכאַל.

דער ייִדישער פאַרשטענדיקונגס־קאָמיטעט האָט אויך אויסגעקליבן אַ קאָמיסיע פאַר פּראָפּאַגאַנדע: בלום אברהם, צוקערמאַן יצחק, פײַנקינד מלך; פאַר פינאַנסן — אײַנסדאָרף מרים, לובעטקין צביה, מאָרגנשטערן יוחנן, פאַרזאָרגונג — באַזשיקאָװסקי טוביה און װענגראָװער יהודה.

עס איז אויך געשאַפן געװאָרן אַ בירגער־קאָמיטעט, װאָס האָט געדאַרפט זאָרגן װעגן געלט: 1) פאַר מיליטערישע אָרג. 2) פאַר אויסבויען בונקערס און רעטונגס־ערטער, פאַר פאַרשפּרײטן דעם געדאַנק פון אַקטיװן װידערשטאַנד צװישן אַלע שיכטן פון דער באַפעלקערונג. אין דעם קאָמיטעט זענען אַרײַן: בלאָך ל. ל., כאָלאָדענקאָ דוד, גיטערמאַן יצחק, נוזיק דניאל, כהן מנחם, לאַנדוי אַלעקסאַנדער און סאַק יוסף.

אַלס פאָרשטײער פון נאַציאָנאַלן קאָמיטעט אויף דער אַרישער זײַט איז באַשטימט געװאָרן ד"ר א. בערמאַן און אַלס פאָרשטײער פון דער קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע — אריה װילנער.

די פּראָפּאַגאַנדע־קאָמיסיע האָט מיטגעאַרבעט מיט דער קאָמיסיע פון אַרכיװ פון ייִדישן נאַציאָנאַלן קאָמיטעט, װעמענס מיטגלידער עס זײַנען געװען ד"ר רינגעלבלום עמנואל, גוטקאָװסקי אליהו און װאַסער ה.

מיר האָבן באַשלאָסן צו רײניקן די אַטמאָספער אין געטאָ, דורכן ליקװידירן די פאַרבראָכנקײט און פאַרברעכער, װאָס האָבן זיך פאַרקױפט צו די דײַטשן; מיר האָבן אָנגעװאָרפן אַ שרעק אויפן „יודנראַט“ און זײַנע אַנשטאַלטן. דער טויט פון קאָמענדאַנט פון די „אָרדנונגס־היטער“ יעקב לײקין, װאָס איז דערהרגעט געװאָרן דורך אליהו רוזשאַנסקי (אַלעק), איז געװען אַ װאָרענונג פאַר זײַנע חברים; און דאָס אויספירן דעם טויט־אורטײל איבער ישראל פירשט דורך דוד שולמאַן — איז געװען אַ װאָרענונג צו דעם רעגענערירנדיקן „יודנראַט“.

דער ערשטער באַװאָפנטער אַקט, װאָס עס האָט אויסגעפירט די קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע — איז געװען אין קראָקע. דעם 24־טן דעצעמבער 1942 זײַנען געװאָרפן געװאָרן האַנט־גראַנאַטן אין עטלעכע דײַטשע קאַפעען, עס זײַנען דערשאָסן געװאָרן עטלעכע העכערע געשטאַפּאָ לײַט. װי די דײַטשן האָבן אַלײן מודה געװען, זענען 20 דײַטשן געהרגעט און פאַרװונדעט געװאָרן. מיט דעם האָט זיך געענדיקט די טעטיקײט פון קראָקאָװער אָפּטײלונג פון ק.אָ., װעלכע איז אַרײַנגעפאַלן אין די דײַטשע הענט צוזאַמען מיטן קאָמענדאַנט לאַבאַן (אברהם לײב לײבאָװיטש).

דעם 18־טן יאַנואַר 1943 האָבן די דײַטשע ס. ס.־לײַט אַרומגערינגלט דעם װאַרשעװער געטאָ פון אַלע זײַטן. די װאָס זענען געגאַנגען צו דער אַרבעט, האָט מען אָפּגעפירט צום „אומשלאַג־פּלאַץ“, כדי צו רעװידירן די „פּראָדוקטיװקײט־קאַרטן“. אַ טײל האָבן באַװיזן אויסצובאַהאַלטן זיך אין די פאַרשידענע קעלערן, בוידעמס, דאָפּלטע װענט, װעלכע זײַנע צוגעגרײט געװאָרן אין משך פון דרײַ חדשים. עטלעכע קאַמפּס־גרופּן זענען געבליבן אויף די גאַסן, און אַרײַנגײענדיק צװישן די רײען פון געפירטע ייִדן, האָבן זײ אויפן ראָג זאַמענהאָף־ניזקע געעפנט אַ פײַער אויף די דײַטשן. די ייִדן האָבן זיך צעשפּרײט און די דײַטשן האָבן אָנגעהויבן אַנטלויפן. נאָר אינגיכן האָבן זײ זיך צוריקגעקערט. עס זענען געפאַלן קרבנות פון בײדע צדדים. נאָך אַ לענגערן קאַמף איז די גאַנצע גרופּע אומגעקומען, אַ חוץ איר קאָמענדאַנט מרדכי אַניעלעװיטש.

הערש בערלינסקי

קאָמענדאַנט פון דער קאַמפּס־גרופּע פון לינקע פּועלי ציון.

אַנדערע גרופּן אונטער דער אָנפירונג פון יצחק צוקערמאַן, אליעזר געלער און אריה װילנער, האָבן געקעמפט אין די הויפן פון זאַמענהאָף 56, מוראַנאָװסקע 44, מילע 34, 41 און 63 און אויף סטאַװקע גאַס. אַ טויט־שרעק איז באַפאַלן די דײַטשן. זײ האָבן אויפגעהערט אַרײַנצוגײן אין די הויפן. אויפן דריטן טאָג האָט זיך אָפּגעשטעלט דער גירוש.

דער פּאַסיװער װידערשטאַנד פון דער באַפעלקערונג אין די קאַמפן פון דער ייִדישער קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע האָט געצװוּנגען די דײַטשן אָפּצושטעלן די ליקװידאַציע פון געטאָ.

אַלס קאָמענדאַנט פונעם צענטראַלן געטאָ איז באַשטימט געװאָרן ישראל קאַנאַל; איבער די בערשטער־װאַרשטאַטן — מאַרק עדעלשטײן; איבער די װאַרשטאַטן פון טעבענס — אליעזר געלער.

די קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע איז באַשטאַנען פון 22 קאַמפּס־גרופּן. פון זײ 11 — פון די יוגנט־אָרגאַניזאַציעס, װאָס האָבן געהערט צום „החלוץ“; דרור — 5; השומר הצעיר — 4, עקיבא — 1, גורדוניה — 1, 4 גרופּן פון פּ. פּ. ר., 4 פון בונד, 1 פון פּועלי ציון לינקע, 1 פון פּועלי ציון (צ. ס.), 1 פון הנוער הציוני.

אַלס קאָמענדאַנטן פון די גרופּן זענען באַשטימט געװאָרן:

„דרור“ (החלוץ, פרײַהײט — החלוץ הצעיר): 1) בנימין װאַלד, 2) זכריה אַרטשטײן, 3) הענעך גוטמאַן, 4) יצחק בלױשטײן, 5) בערל בראָידאָ.

„השומר הצעיר“: 1) מרדכי גראָװאַס (מערדעק), 2) דוד נאָװאָדװאָרסקי, 3) סאַלאָמאָן (יוסף־יהושע) װינאָגראָן, 4) יוסף פאַרבער.

צביה לובעטקין

די לערע פון וואַרשעווער געטאָ־אויפשטאַנד

דער ווילן צו שטאַרבן — די פליכט צו לעבן

ווען די ערשטע „אַקציע" האָט זיך פאַרענדיקט און פון טויזנטער חברים זיינען מיר געבליבן הונדערטער האָבן מיר זיך פאַרזאַמלט אין אַ געוויסן טאָג. מיר האָבן זיך געשעמט צו קוקן איינער אויפן אַנדערן.. מיר האָבן אַפילו געוווּסט, אַז דאָס איז נישט די שולד פון דער יידישער יוגנט, און דאָך: צענדליקער טויזנטער יידן זיינען אַוועק צו דער שחיטה — און מיר לעבן! מיר האָבן זיך געשעמט מיט אונזער לעבן.

אויף דער דאָזיקער פאַרזאַמלונג איז די אַלגעמיינע מיינונג געווען, אַז דאָס לעבן האָט קיין צוועק נישט, מ'דאַרף באַגיין אַ טאַט פון קאָלעקטיוון זעלבסטמאָרד. אָבער איין חבר איז אויפגעשטאַנען און געזאָגט: „מיר זיינען נישט קיין פּריוואַטע מענטשן, און די פראַגע איז נישט, ווי וועט יעדער איינער מאַכן אַ שיינעם, בכבודיקן סוף מיט זיין לעבן. מיר מוזן זיך גרייטן צו אַזאַ טאַט, וועלכער זאָל ראַטעווען דעם כבוד פון די איבערגעבליבענע."

עס איז צונישט געוואָרן דער פּלאַן פון קאָלעקטיוון זעלבסטמאָרד. ווען נישט דאָס אַנטקעגנשטעלן זיך פון דעם חבר, וואָלט אפשר נישט געווען ווער ס'זאָל אָנהויבן דעם יאַנואַר־און אַפּריל־אויפשטאַנד.

מיר האָבן געלערנט

פון דער ערשטער „אַקציע" האָבן מיר געלערנט, אַז מ'דאַרף זיך נישט שטיצן אויף אַנדערע, אַז מ'דאַרף קודם כל זיך שטיצן אויף זיך אַליין, אויף די יונגע, די גרייטע. אָבער גלייכצייטיק האָבן מיר געמאַכט קאָלאָסאַלע אָנשטרענגונגען צו פאַרברייטערן די ראַם, צו מאַכן דעם ענין פון ווידערשטאַנד פאַר אַן אַלעמיינעם יידישן ענין. מיר האָבן באַנייט די אָנשטרענגונגען, זיך צו פאַרבינדן מיט די אונז נאָענטע פּאַרטייען, און אַזוי, האָבן מיר אויפגעשטעלט דעם „יידישן נאַציאָנאַלן קאָמיטעט". די „אַפּרו"־תקופה, וועלכע איז אונז געגעבן געוואָרן, האָבן מיר אויסגענוצט, כדי זיך צוצוגרייטן. מיר האָבן אָנגעהויבן פּראָדוצירן אייגן געווער, פאַרשטאַרקט דאָס קויפן געווער, געשיקט מענטשן אויף דער אַרישער זייט צוליב פאַרבינדונגען, מיר האָבן פאַרמערט די „אַקציעס" פון אַנטוואָפענען פּוילישע און דייטשישע פּאָליציי אין געטאָ און אויסער אים.

אַזוי זיינען מיר אַריין אין דער „אַקציע" פון יאַנואַר, ווען מיר האָבן שוין פאַרמאָגט עטלעכע צענדליק רעוואָלווערן און האַנט־גראַנאַטן.

געהרגעט דייטשן און געבליבן לעבן

פאַרן אַפּריל־אויפשטאַנד איז אויסגעבראָכן דער יאַנואַר־אויפשטאַנד, וועגן וועלכן מ'ווייסט ווייניק. ער איז אָבער געווען זייער וויכטיק, כאָטש זיין פאַרנעם איז געווען אַ באַגרענעצטער. דאָס איז געווען דאָס ערשטע מאָל, ווען די דייטשן האָבן זיך באַגעגנט מיט אַ באַוואָפנטן ווידערשטאַנד, אויף וועלכן זיי האָבן זיך בכלל נישט גערעכנט. און כדי צו פאַרמיידן זייערע אייגענע קרבנות אין געטאָ, האָבן זיי אָפּגעשטעלט די אויסזידלונג.

אין יאַנואַר־אויפשטאַנד זיינען געווען טעטיק צוויי באַוואָפנטע גרופּן: פון „דרור" און „השומר־הצעיר". יעדע גרופּע האָט געהאַט איר אייגענעם פּלאַן. די גרופּע פון „השומר־הצעיר" האָט זיך אַריינגעגאָסן אין דער יידישער מאַסע און ווען זי האָט איינמאָל דערגרייכט אַ גאַס, ווו ס'איז געווען קאָנצענטרירט מיליטער, האָט זי אָנגעהויבן שיסן. די דייטשן האָבן זיך דאַן צעטומלט. אָבער נאָכדעם, ווי זיי האָבן באַקומען אַ פאַרשטאַרקונג, זיינען אַלע אָנפאַלער אומגעקומען, חוץ צוויי, מרדכי אַניעלעוויטש און אַ מיידל. מרדכי האָט זיך געראַטעוועט דורך דעם, וואָס ער האָט אַרויסגעכאַפּט פון אַ דייטש אַ ביקס, זיך פאַרטיידיקט און אַנטלאָפן אין אַ בונקער.

די גרופּע פון „דרור" האָט געאַרבעט לויטן סיסטעם פון שיסן פון די הייזער, שיסן אין די דייטשן, וועלכע זיינען אַריינגעגאַנגען אין די הייזער אַרויסצוטרייבן די יידן אויף די גאַסן, ווייל די יידן, אין יאַנואַר־חודש, פלעגן שוין אַליין נישט וועלן גיין אויפן הויפּט־פּלאַץ. לויט דעם סיסטעם פון קאַמף, האָבן מיר דערהרגעט צענדליקער דייטשן — מיט קליינע פאַרלוסטן פון אונזער „גורדוניה": יעקב פייגנבלאַט; „עקיבא": לוטעק ראָטבלאַט; „הנוער הציוני": פּראַשקער יעקב; פּועלי ציון צ. ס.: מאַניסטער מאַרעק מעיעראָוויטש; פּועלי־ציון לינקע — הערש בערלינסקי, פּ. פּ. ר. — 1) הענריק (הערשל) קאַווע, 2) הענריק זילבערבערג, 3) יורעק גרינשפּאַן, 4) פּאַוועל. פון „בונד": 1) ראָזאָווסקי וועלוול, 2) לייב גרוזאַלץ, 3) יורעק בלאָנעס, 4) דוד האָכבערג.

די אַלע 22 גרופּן־אָנפירער זענען געפאַלן אין קאַמף.

פאַרטאָגס דעם 19־טן אַפּריל האָט זיך אָנגעהויבן דער לעצטער אַקט פון דער טראַגעדיע אין וואַרשעווער געטאָ — ס'איז צוגעגרייט געוואָרן אַ מתנה צום געבורטס־טאָג פון „פירער"; די קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע איז געווען גרייט צום קאַמף. די דייטשן האָבן אויפן שטח פון געטאָ קאָנצענטרירט אַ סך כוחות. ס'האָט זיך צעפּלאַקערט אַ קאַמף. די קעמפער האָבן זיך קאָנצענטרירט אין 3 שליסל פּאָזיציעס. דער ערשטער צוזאַמענשטויס איז פאָרגעקומען אויף די נאַלעווקעס. ער האָט זיך געענדיקט מיטן זיג פון די קעמפער.

אין דער זעלבער צייט איז דער הויפּט־קאַמף פאָרגעקומען אויפן קרייץ־וועג פון די גאַסן מילע־זאַמענהאָף. די דייטשן האָבן אָפּגעטראָטן איבערלאָזנדיק ביי 200 מענטשן, הרוגים און פאַרוווּנדעטע. דאָס איז געווען דער צווייטער נצחון. ענלעך איז געווען די לאַגע אויף אַנדערע פראָנטן.

אַן אַנדער מעטאָד האָבן די דייטשן אָנגעווענדעט אין צווייטן טאָג פון קאַמף. זיי האָבן אָנגעהויבן אונטערצוצינדן דעם געטאָ. זיי האָבן פאַרברענט אַלע הייזער, ווו זיי האָבן זיך אָנגעשטויסן אויף אַ ווידערשטאַנד: נאַלעווקעס 33, 35, 37; מילע 28, 19; זאַמענהאָף 28. אַלס קעגן־אַקציע האָבן די קעמפער אונטערגעצונדן די סקלאַדן פון „ווערט־ערפאַסונג". דער היזק האָט באַטראָפן צענדליקער מיליאָנען זלאָטעס.

די קעמפער זענען אַריבער צו אַ פאַרטיידיקונגס־טאַקטיק. זיי האָבן געוואָלט ראַטעווען, ווי ווייט עס איז מעגלעך געווען, די יידן וואָס האָבן זיך געפונען אין די באַהעלטענישן. אויפן זעקסטן טאָג האָט זיך אָנגעהויבן די פאַרטיידיקונג פון דעם ראַיאָן, ווו ס'האָבן זיך געפונען די פאַבריקן פון טעבענס און שולץ. פאַרביטערטע קאַמפן האָבן זיך געפירט אויף נאָוואָליפּקי 41, אויף לעשנאָ 78, 76, 74 און נאָוואָליפּיע 67, 69.

די דייטשן האָבן געבראַכט שווערע אַרטילעריע, וואָס איז אַוועקגעשטעלט געוואָרן אויף די פּלעצער קראַשינסקי, מוראַנאָוו און אויף די גאַסן שוויענטאָיערסקא און באָניפראַטערסקא. די אָפיציעלע באַלאַגערונג פון געטאָ האָט זיך אָנגעהויבן — די מינען־וואַרפערס האָבן געזייעט טויט, די ערראָפּלאַנען האָבן געשטורעמט פון דער הויך. אַ פייער האָט אַרומגעכאַפּט יעדן קוואַרטאַל, און טויזנטער יידן זענען אומגעקומען אין פייער.

אויפקלערנדיק די לאַגע, האָט די קאָמענדאַנטור פון דער קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע געשיקט, אָנצובינדן אַ קאָנטאַקט מיט דער אַרישער זייט יצחק צוקערמאַנען, אָנשטאָט אַריה ווילנער, וועלכער איז געכאַפּט געוואָרן דורך די דייטשן. האָט זיך געראַטעוועט פון „פּאַוויאַק" און זיך צוריקגעקערט אין געטאָ. שמחה ראָטהייזער (קאַזשיק) — דער שליח פון געטאָ — איז דעם 6־טן מאַי צוריקגעקומען אין געטאָ, כדי אַרויסצונעמען מענטשן — אָבער ער האָט פאַרשפּעטיקט.

נאָך דעם העלדישן קאַמף אין וואַרשעווער געטאָ איז געקומען די ריי פון פאַרטיידיקונג און ליקווידאַציע פון די געטאָס אין טשענסטאָכאָוו, בענדין, ביאַליסטאָק און אַנדערע שטעט.

אַ העלדישער קאַמף איז פאָרגעקומען אין ביאַליסטאָק. אַ קאַמף וואָס האָט געדויערט אַ חודש. די יידן האָבן דערהרגעט און שווער פאַרווונדעט הונדערטער דייטשן און אוקראַינער.

דעם ביאַליסטאָקער געטאָ האָבן די דייטשן אונטערגעצונדן פון אַלע זייטן, פּונקט ווי דעם וואַרשעווער.

אַ דאַנק דער הילף פון דער וואַרשעווער קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע, האָבן זיך קעגנגעשטעלט די קאַמפּס־גרופּן אין טשענסטאָכאָוו — צווישן וועלכע ס'האָט זיך אויסגעצייכנט מאַרעק פאָלמאַן — אין בענדין און טראַווניקע. זיי אַלע האָבן געקעמפט ביז דער לעצטער קויל.

זייט. די גרופע אונזערע פון „דרור" האט דאן געציילט 40 מענטשן און האט פארמאגט איינגאנצן 4 רעוואלווערן און 6 גראנאטן. מיר האבן געהרגעט דייטשן, צוגענומען ביי זיי דאס געווער, און דורך דעכער, בוידעמער, אריבערגעלאפן אויף אן אנדערע גאס. מיט אונז איז דאן אויך געווען יצחק קאצענעלסאן. אט אזוי האבן מיר געהרגעט דייטשן, אנגעווארפן אויף זיי א שרעק, און זיי האבן אפגעשטעלט די אויסזידלונג.

די קעמפער זיינען דערהויבן געווארן

וועגן דער ענדערונג אין דער באציונג פון דעם יידישן ציבור צו די קעמפער, זאגט עדות פאלגנדיקער פאקט: נאך באוואפנטע צוזאמענשטויסן מיט דייטשן, זיינען מיר איינמאל אפטרעטנ־

פרומקע פלאטניצקא

מיטגליד פון מרכז „דרור", דעלעגאט פון דער קאמפס־ארגאניזאציע אין בענדין, געפאלן אין קאמף אין בענדינער געטא.

דיק, אריין אין א בונקער פול מיט יידן. זיי האבן אונז אויפגענומען מיט אפענע ארעמס. א רבי, וואס איז געווען אין בונקער צוזאמען מיט די יידן, האט זיך אויפגעשטעלט און אונז באגריסט מיט די ווערטער: „זייט געבענטשט, וויל איר האט געוואגט! אויב מיר קענען נישט טאן דאס וואס איר, וועלן מיר יעצט שטארבן מיטן געפיל, אז איר האט געראטעוועט אונזער כבוד"...

נאך יארן פון שווערן קאמף מיט דער יידישער געזעלשאפטלעכקייט, האבן מיר סוף כל סוף זוכה געווען, אז מ'זאל אפשאצן אונזער געראנגל. די קעמפער זיינען דערהויבן געווארן, סיי ביי יידן, סיי ביי פאליאקן. ס'האבן זיך אנגעהויבן פארשפרייטן וועגן אונז לעגענדעס אין גאנץ פוילן.

פונם יאנואר־אויפשטאנד האבן מיר פיל געלערנט. מיר האבן אויסגעבעסערט די ארגאניזאציע, פארפולקאמט די פלענער, אויפגעשטעלט א פארבינדונג צווישן די קעמפנדיקע גרופן.

נאך דעם יאנואר־אויפשטאנד, האבן מיר באקומען פון די פוילישע פארטייען דער ערשטן גרויסן טראנספארט פון געווער. ער איז אויך געווען דער לעצטער. 60 רעוואלווערן און 60 גראנאטן.

אין יענער תקופה האט מען געקענט קויפן געווער פאר געלט. דאס ארט פון האנדל מיט שפייז, האט אנגעהויבן פארנעמען דער האנדל מיט געווער און אריבערגעפירט אין געטא, האבן אויסגעשטעלט בונקערס און זיך געגרייט צו פארטיידיקונג. אונזער צוגרייטונגס־ארבעט איז דאן אויך געווען פארבונדן, מיט רייניקן די יידישע געזעלשאפטלעכע אטמאספער. די דייטשן האבן געהאט א סך אגענטן צווישן די יידן. דורכן ליקווידירן עטלעכע פון די וויכטיקסטע אגענטן, האבן מיר אנגעווארפן א שרעק אויף די איבעריקע און זיי האבן פארלאזט דעם געטא.

מיר האבן זיך דאן געניטיקט אין מיליאנען זלאטעס. אין געטא איז געווען אן אפיציעלע דייטשע באנק. מיט דער הילף פון געווער, האבן מיר ארויסגענומען פון דארט דאס גאנצע געלט. מיר האבן אויך צוגענומען דאס געלט פון דער קהלה — הונדערטער טויזנטער זלאטעס. אין אנהויב האבן די געלט־אייגנטימער געפרווט זיך ווענדן צו די דייטשן נאך הילף, און אז דאס האט זיך נישט איינגעגעבן, האבן זיי מער נישט געוואגט זיך קעגנצושטעלן. מיר האבן דערנאך ארויפגעלייגט שטייערן אויף יידן, וואס זיינען רייך געווארן פון גנבות אין די מאגאזינען אדער פון שווארצן האנדל מיט די דייטשן. אפילו דאן, ווען אלע האבן שוין געוווסט, אז דאס איז די לעצטע תקופה פון לעבן האבן זיך נאך געפונען יידן, וועלכע זיינען געווען גרייט צו שטארבן — און נישט אוועקגעבן זייער געלט. דעריבער זיינען מיר געווען געצוווּנגען צו ארעסטירן מענטשן און דערנאך באפרייען זיי פאר אויסלייז־געלט. מיר זיינען אויך אפטמאל געווען געצוווּנגען צו נעמען ברויט מיט קראפט. אבער, צום סוף, האבן אונז אלע יידישע בעקערייען געגעבן דעם קוואנטום, וואס מיר האבן געפאדערט.

אין יענער צייט זיינען מיר געווען די פאקטישע הערשער אין געטא און נישט דער יודנראט, וועלכער פלעגט נאר אויספילן די באפעלן פון די דייטשן. די יידן האבן אונז גוט געקענט — „די חלוצים" — און האבן געוווסט, אז ווער ס'הרייט זיך ארום אין געטא, האלטנדיק די רעכטע האנט אין קעשענע, איז א חבר פון דער „קעמפנדיקער ארגאניזאציע".

אלטע—אין באהעלטענישן, יונגע—צום־געווער

אויך צום אפריל־אויפשטאנד האבן מיר געהאט ווייניק געווער. רעוואלווערן האבן מיר געהאט גענוג — אבער נישט שטענדיק האט מען זיך געקענט מיט זיי באנוצן. מיר האבן געהאט גראנאטן פון אייגענער אויסארבעטונג, זעקס ביקסן, און א גרויסן קוואנטום אויפרייס־מאטעריאל.

נעבן די 5 ארייגאנג־טויערן פון געטא, האבן מיר אוועקגעלייגט עלעקטרישע מינעס. אויך אין די הויפט־גאסן, ווו די דייטשן זיינען געווען געצוווּנגען זיך צונויפשפארן אין געדיכטע מאסן — האבן מיר אוועקגעלייגט אזעלכע מינעס. מיר האבן באשלאסן, אויך אין דעם אויפשטאנד, זיך צו ריכטן לויטן סיסטעם פון קעמפן פון די הייזער. אין יעדער גאס האבן מיר געהאט צוויי גרופן פון ביידע זייטן, גרייטע צום אנגרייפן די דייטשן. אונזער שאנס איז געווען אויך אין דעם, וואס מיר זיינען אין דער הויך — אויף די הייזער.

דעם 18־טן אפריל, 2 א זייגער ביינאכט, איז געקומען א לויפער און אונז מיטגעטיילט, אז מארגן פרי וועלן אריין די דייטשן, כדי דורכצופירן די ענדגילטיקע ליקווידאציע. פון דער דאזיקער נייעס האבן מיר אלע אויפגעציטערט. מיר זיינען גלייך דורכגעגאנגען די גאסן פון געטא און ארויסגעגעבן א פארארדענונג: אלע אלטע

מרדכי טענענבוים

מיטגליד פון מרכז „דרור", מיטגרינדער פון אנטיפאשיסטישן בלאק, דעלעגאט פון דער קאמפס־ארגאניזאציע אין ביאליסטאק, קאמענדאנט פון ביאליסטאקער געטא־אויפשטאנד.

און קינדער — אין די באהעלטענישן, די גאנצע יוגנט צום קאמף!

פיל האבן זיך אפגערופן אויף אונזער רוף. אויב אין יאנואר־אויפשטאנד האבן געקעמפט בלויז די חלוצישע גרופן, האבן זיך אין אפריל־אויפשטאנד באטייליקט אלע יידישע קערפערשאפטן. און וואלטן מיר געהאט גענוג געווער — וואלטן געשטאנען קעגן דעם פיינט נישט 500 יידישע קעמפער נאר 10 טויזנט.

דעם 19־טן אפריל האט דאס דייטשישע מיליטער אנגעהויבן שטורמען אין די טויזנטער צום געטא, באוואפנט מיט אויטאמאטן, מאשינגעווער און אפילו מיט שווערע ארטילעריע. קעגן זיי זיינען מיר געשטאנען, 500 יידישע קעמפער, מיט גראנאטן, רעוואלווערן, אויפרייס־מאטעריאל. דאסמאל האבן די דאזיקע טויזנטער נישט אנגעווארפן אויף אונז קיין שרעק. ווען די מינעס האבן אויפגעריסן, זיינען הונדערטער דייטשן געפאלן און

די איבעריקע האבן אפגעצויגן. זיי האבן באקומען פארשטארקונג און ווידער אריין אין געטא. דאן האבן מיר זיי אויפגענומען מיט גראנאטן, וואס האבן אויפגעהויבן א גרויסן טומל. די דייטשן האבן שפעטער געשריבן אין די צייטונגען, אז די יידן באַזיצן א ניי „אומבאוווסט'' געווער. די גראנאטן האבן געמאכט א גרויסן חורבן צווישן די דייטשן, און זיי האבן אפגעצויגן אויף א פאר שעה צייט.

אויף מארגן זיינען זיי ווידער געקומען, אבער שוין נישט אין געארדנטע גרעסערע גרופן, נאר האבן זיך אריינגעשארט איינציוויז. אונזער קאמף איז געווארן פיל שווערער. חוץ דעם האבן זיי מיט צינד־באמבעס אונטערגעצונדן די הייזער, באמבארדירט דעם געטא. אונזערע פאזיציעס זיינען צעשטערט געווארן, אויך פון די בונקערס האט מען געמוזט ארויסגיין. אבער די דייטשן זיינען געווען געצוווגגען אריינצוגיין אין יעדן הויז, און אומעטום האבן מיר געקעמפט קעגן זיי.

דער פראנט האט אנגעהאלטן וואכן און אונזער לאגע איז געווארן וואס ווייטער אלץ ערגער. מיר האבן נישט געהאט קיין עסן, קיין אפרו און צום סוף זיינען ביי אונז אויך די קוילן אויסגעגאנגען. נאך 4 וואכן קאמף איז ביי יעדן איינעם געבליבן נישט מער ווי 4 קוילן און א קליינע צאל גראנאטן.

קרבנות פון צוריקציען זיך

מיר האבן נישט געהאט קיין פלאן פון צוריקציען זיך. מיר האבן נישט צוגעגרייט קיין מקום מקלט אויף דער ארישער זייט. נאך 4 וואכן קאמף איז א גרויסער צאל קעמפער געבליבןביים לעבן, אבער אן געווער. מיר האבן דאן אנגעהויבן זוכן מעגלעכקייטן צוריקציען זיך און דאן איז געפאלן דער גרעסטער טייל פון די קעמפנדיקע גרופן.

דער צענטער פון די קעמפער איז געווען אויף מילע 18. דארט זיינען געווען 120 מענטשן, מיט זיי מרדכי אניעלעוויטש. איך אליין בין ארוים מיט א קליינער גרופע זוכן אן ארט. ווען איך בין אויף מארגן צוריקגעקומען האב איך דאס ארט נישט דערקענט.

אונזערע פליטים פון בונקער האבן אונז דערציילט, אז די דייטשן האבן אנטדעקט די קעמפער. אונזערע מענטשן האבן געהיט דעם ארייננגאנג און געשאסן אויף יעדן דייטש, וואס האט זיך דערנענטערט. אבער די דייטשן האבן אריינגעלאזן גאז אין בונקער. דער גרעסטער טייל איז באגאנגען זעלבסטמארד, און נאר א קליינע גרופע האט זיך געראטעוועט.

נאך דעם דאזיקן אומגליק זיינען מיר געבליבן 60 מענטשן. איניקע גרופן האבן זיך געפרווט דורכרייסן דורכן געטא־מויער מיט געווער אין האנט. אבער אלע חוץ איינצלנע, זיינען געפאלן אויף די גאסן פון דער ארישער ווארשע, אין באוואפנטע צוזאמענשטויסן מיט דעם דייטשישן מיליטער, וואס האט פארפולט די שטאט. די וואס האבן געוואלט זיך דורכרייסן אין די וועלדער, זיינען אויך געווען געצוווגגען דורכגיין כמעט די גאנצע שטאט און דער פיינט האט געלויערט אויף יעדן שריט און טריט.

דער צווייטער סיסטעם פון צוריקציען זיך — איז געווען דורך קאנאליזאציע־רערן. ווען מיר זיינען ארויסגעקומען פון זיי, האט אונז געדראט א זיכערער טויט, ווען ס'וואלטן אונז נישט אפגעווארט אונזערע חברים מיט ארישע פנימער און מיטגלידער פון דער פוילישער ארבעטער פארטיי, וועלכע האבן מיט געווער אין האנט, געהיט דעם ארויסגאנג אויף דער גאס, ווען מיר זיינען ארויס פון קאנאל. זיי האבן איינגעהאלטן דעם פארקער ארום דער גאס, און האבן געברענגט אויטאס אונז אוועקצופירן. די אויטאס זיינען באשטעלט געווארן אין א טראנספארט־אמט, צום איבערפירן געפעק. אונזערע חברים האבן מיט רעוואלווערן אין די הענט געמאלדן די שאפערן: „די סחורה — דאס זיינען לעבעדיקע מענטשן. ביי אייך ליגט די ברירה: געטויט ווערן, אדער ברענגען די מענטשן אויפן באשטימטן ארט און באקומען אייער לוין''. מיר האבן זיך אויסגעלייגט אין אויטא און זיינען דורכגעפארן די גאנצע שטאט, ביז מיר זיינען אנגעקומען אין די וועלדער.

עטלעכע צענדליק פון אונזערע חברים, וועלכע האבן זיך צוריקגעקערט קיין ווארשע, האבן זיך דערנאך באטייליקט אין פוילישן אויפשטאנד פון באר־קאמאראווסקי. א גרויסער טייל פון איז געפאלן אינם אויפשטאנד.

טוביה — אין איינעם פון די בונקערס

(פראגמענט פונם בוך וועגן ווארשעווער געטא־אויפשטאנד, וואס דערשיינט אינגיכן)

מיטוואך, דעם 21־טן אפריל בין איך ארויסגעגאנגען מיט אן אויפגאבע צו דער גרופע פון „דרור" אויף מילע 29, וווּ קאמענדאנט איז געווען בערל ברוידע.

דער בונקער פון מילע 29 איז געווען איינער פון די גוט־איינגעארדנטע בונקערס אין געטא. דארט זיינען אונזערע קאמפס־גרופן נישט אריינקומענדיק צופעליק בעתן גאנג פון אופשטאנד, אזוי ווי אין א גאנצער ריי אנדערע בונקערס, נאר נאך פאר אויפשטאנד האבן מיר אין פארשטענדיקונג מיט די דארטיקע באלעבאטים באשטימט דעם בונקער פאר א וויכטיקן סטראטעגישן פונקט פון דער קאמפס־ארגאניזאציע. די באלעבאטים דארט זיינען געווען רייכע יידן, און האבן געהאט אלע מעגלעכקייטן איינצוארדנען דעם בונקער מיט פולן קאמפארט: עלעקטרישע באלייכטונג, וואסער־רערן, אנשטאט די פרימיטיווע ברונעמס, וואס זיינען געווען אין אנדערע בונקערס, א גרויס־פראדוקטן־לאגער, א ראדיא־אפאראט, בעטן צו שלאפן, און נישט דארפן וואלגערן זיך אויף דער ערד, ווי אין דעם רוב ערטער.

די סטראטעגישע חשיבות פון מילע 29 איז באשטאנען אין דעם, וואס דאס הויז האט זיך געגרענעצט מיט דער זאמענהאף־גאס און מען האט געקענט אטאקירן די דייטשן סיי פון מילע, סיי פון זאמענהאף. די אלע גרופן, וואס האבן געקעמפט אויף זאמענהאף, האבן געהאט צווישן זיך פארבינדונגס־וועגן דורך בוידעמער, וואס האבן געפירט צום הויז, נאכן פארענדיקן זיך פון די קאמפן אויף זאמענהאף, האבן אזוי ארום אלע גרופן פון דארט געהאט א מעגלעכקייט צוריקציען זיך אין דעם פון פריער באשטימטן בונקער פון מילע 29.

ווען איך בין אנגעקומען אהין האב איך זיך צום ערשטן מאל געטראפן מיט די חברים פון אלע קאמפס־גרופן פון זאמענהאף און איך האב געהאט א מעגלעכקייט אפצוגעבן און אויך אפצונעמען באריכטן און איינדרוקן פון די באזונדערע קאמפס־אפשניטן.

נאך דער ערשטער מפלה דעם 19־טן אפריל אויף נאלעווקי, האבן די דייטשן שוין נישט ארייגמארשירט אויף זאמענהאף אין דעם גאנצן פאראד און גלאנץ. זיי זיינען געגאנגען מיט גרויס פארזיכטיקייט און פחד, איינציקווייז און צעווארפן, זוכנדיק שוץ הארט ביי די מויערן. אויף זאמענהאף האבן די דייטשן געווארפן גרויסע מיליטערישע כוחות. דארט זיינען אויך געווען קאנצענטרירט א סך כוחות פון דער קאמפס־ארגאניזאציע אין פיר באזונדערע פונקטן: זאמענהאף 27, 29, און 52. אין די דאזיקע פונקטן האבן זיך געפינען די קאמפס־גרופן פון „דרור", „השומר הצעיר", פפ"ר, און „בונד". די אלע גרופן האבן צווישן זיך קאארדינירט די פארטיידיקונג פון זאמענהאף.

ווען די דייטשע כוחות זיינען געגאנגען אויף זאמענהאף, זיינען זיי נישט אטאקירט געווארן פון די ערשטע צוויי קאמפס־גרופן, דורך וועלכע זיי זיינען פארבייגעגאנגען, זיי האבן בכיון געוואלט די דייטשן וואס טיפער אריינגארן אין דער גאס אריין. ערשט ביים צונויפטרעף פון די גאסן זאמענהאף און מילע, האבן די אנדערע צוויי גרופן זיי באשאטן מיט א האגל קוילן און גראנאטן. די דייטשן האבן גענומען צוריקלויפן, זיינען זיי פון הינטן פארהאלטן געווארן דורך די קאמפס־גרופן, וועלכע האבן זיי פריער דורכגעלאזן. די דייטשן האבן זיך געפונען אין א „קעסל", אן דער מעגלעכקייט צוריקצוטרעטן. די גאנצע גאס איז געווען אויסגעפלאסטערט מיט דייטשע הרוגים. צום ערשטן מאל זייט הער אקופאציע האט מען געזען ווי מאסן דייטשן לויפן אין אן אומבאשרייבלעכער פאניק, נישט קאנענדיק זיך קיין ארט געפונען. אונזערע קאמפס־גרופן האבן געקעמפט מיט פארשידענע מינים געווער. חוץ ביקסן, גראנאטן און אויפרייס־באמבעס, האבן מיר געשאטן דורך די פענצטער און באלקאנען ברען־פלעשלעך איבער די דייטשע קעפ. עס איז געווארן באמערקט ווי איין דייטש, וועלכער האט באקומען אין העלם א ברען־פלעשל, איז געלאפן אין גאס ווי א משוגענער, צאפלענדיק אין פלאמען. די צוויי טאנקען, וועלכע זיינען געקומען צו הילף די דייטשע אפטיילונגען זיינען גלייך אונטערגעצונדן געווארן. די זאמענהאף־גאס האט מיט זיך פארגעשטעלט א בילד פון אן אמתער מלחמה אזוי ווי עס וואלטן געקעמפט צוויי גלייכע צדדים. נאכן פארענדיקן דעם קאמף אויף זאמענהאף,

האָבן די פיר גרופן זיך צוריקגעצויגן אויף מילע 29, איבערלאָזנדיק איין קרבן — דעם קעמפער יחיאל פון „השומר הצעיר“.

נאָך די קאמפן און צוזאמענשטויסן אויף אלע קאמפס־אָפּשניטן, וועלכע האָבן זיך פארענדיקט מיט דער דייטשער מפּלה, האָבן די דייטשן אָנגעהויבן אָנצווענדן אַ נייע טאקטיק פון ברענען און הרגנ מאכן אַלץ, וואָס איז נאָר דער אויבערפלאַך. די דייטשן האָבן אָנגעהויבן סיסטעמאטיש אונטערצוצינדן הויז ביי הויז און דאָס גאַנצע געטאָ איז ארומגעכאפּט געוואָרן פון אַן אומענדלעך פייער. די שרפות זיינען אריינגעדרינגען אין די קעלערן, אין וועלכע יידן האָבן זיך אויסבאהאלטן און די אנטלויפנדיקע יידן פון די ברענענדיקע הייזער זיינען געוואָרן שטארק באשאָסן. די אַלע, וועלכע האָבן אויסגעמיטן דעם טויט פון פייער זיינען געפאַלן פון קוילן. די גאסן און הייזער זיינען געווען באדעקט מיט פארברענטע און דערשאָסענע פרויען און קינדער. די יידן, וועלכע זיינען געלאָפן פון איין לאָך אין צווייטן, זוכנדיק ערגעץ אַ שוץ פון די שרעקלעכע שרפות, האָבן אין זיך איינגעזאפּט דעם ריח פון די אין פייער זיך פּרעגלענדיקע מענטשלעכע קערפּער און געטראָטן אויף די שווארץ פארקוילטע לייבער, אָפּטמאָל פון זייערע אייגענע קרובים. די פּאניק און פארלוירנקייט צווישן דער יידישער באפעלקערונג האָט אָנגענומען מוראדיקע פאָרמען. דער ים פון בלוט האָט זיך אויסגעמישט מיט די טייכן פון טרערן, וואָס יידן האָבן פארגאָסן. דאָס געוויין איז נישט געווען איבער די געפאלענע, נאָר איבער דעם גורל פון די דערווייל נאָך לעבעדיקע, וועלכע האָבן שוין מקנא געווען די אומגעקומענע.

נאָך דער נייער ווענדונג אין דער דייטשער אויסראָטונגס־טאַקטיק, האָבן אויך מיר געמוזט ענדערן אונזערע קאמפס־מעטאָדן. צוליב די שרעקלעכע שרפות איז שוין אוממעגלעך געווען צו דערהאלטן פּאָזיציעס אין די הייזער. עס זיינען שוין נישט געווען קיין גאנצע מויערן, הינטער וועלכע מיר זאָלן זיך קאָנען דעקן און וועלכע זאָלן אונז באשיצן פון די דייטשע שיסערייען. אפילו די הייזער, וועלכע זיינען נאָך נישט געשטאַנען אין פלאַמען, האָבן מיר אויך נישט געקאָנט באנוצן אלס קאמפס־פּאָזיציעס, ווייל די שכנותדיקע הייזער האָבן געברענט און דורך זייערע בוידעמער האָבן מיר שוין נישט געהאט קיין וועג אויף אַ ריקצוג. צוליב דעם האָבן מיר — אָנשטאָט די קאָנצענטרירטע גרויסע אטאקעס, וואָס מיר האָבן געמאכט אין די ערשטע טעג פון אויפשטאנד — אָנגעהויבן דורכצופירן אומאויפהערלעכע איינצלנע אָנפאלן אויף דייטשע פּאטרולן און קלענערע אָפּטיילונגען. די דאָזיקע אטאקעס האָבן מיר דורכגעפירט הויפּטזעכלעך ביינאכט, ווען אין געטאָ האָבן זיך נישט געפונען קיין גרעסערע דייטשע כוחות.

אברהם לאַבאַן

מיטגליד פון מרכז „דרור“, קאָמענדאנט פון דער יידישע קאמפס־אָרגאניזאציע אין קראָקע, געפאלן אין קאמף.

•

אין די נייע קאמפס־באדינגונגען האָט דער בונקער אויף מילע 29 געשפּילט אַ וויכטיקע ראָל. הן צוליב דעם, וואָס ער איז געווען גוט פארמאסקירט און ס'איז געווען מער זיכערקייט, אַז דער בונקער זאָל נישט אנטדעקט ווערן דורך די דייטשן, הן צוליב דעם, וואָס עס איז דאָרט געווען אַ גרעסערע קאָנצענטראציע פון חברים און מען האָט געקענט סטאביל יעדע נאכט ארויסשיקן צו עטלעכע גרופּן אויף גרעסערע קאמפס־אקציעס אין פארשידענע טיילן פון געטאָ.

אין דער דאָזיקער תקופה האָט דאָס לעבן אין אַ געוויסער מאָס זיך סטאביליזירט. ביי טאָג איז מען געשלאָפן און ס'האָט געמוזט אָפּגעהיט ווערן די גרעסטע שטילקייט, קיין שום שאָרך זאָל נישט דערפירן אויף די שפּורן פון בונקער. ווי ס'איז צוגעפאלן די נאכט האָט דאָס לעבן ערשט אָנגעהויבן צו „פּולסירן“. מען האָט זיך אויפגעהויבן פון די געלעגערס, אַ טייל האָבן אָנגעהויבן צוגרייטן עסן, אנדערע האָבן גערייניקט דאָס געווער און צוגעגרייט זיך ארויסצוגיין צום קאמף.

די נעכט זיינען געווען זייער געשפּאנטע. ביי יעדן ארויסגיין פון אַ קאמפס־גרופּע איז די שטימונג געווען זייער אַן ערנסטע. מען איז קיינמאָל נישט געווען זיכער, אַז מען וועט נאָך די חברים צוריק זען לעבעדיקע. מען האָט זיך געזעגנט נישט מיט ווערטער, נאָר בלויז מיטן בליק. די דאָזיקע בליקן האָבן מער אויסגעדריקט ליבע און זאָרג, ווי די שטארקסטע ווערטער. די פּאָר חברים, וואָס האָבן יעדע נאכט דיזשורירט אין בונקער, זיינען זייער אָפּט געזעסן אין דער גרעסטער אומרויקייט, נאָך דעם ווי ס'זיינען שוין אדורך צוויי דריי שעה און נאָך מער און מען האָט נישט געזען צוריק קיין גרופּע אָדער איינצלנעם חבר.

יעדעס צוריקקומען פון אַ גרופּע האָט געברענגט מיט זיך געמישטע געפילן, געפילן פון פרייד צוליב די חברים, וואָס מען זעט זיי לעבעדיק, און פון טרויער צוליב די וואָס זיינען געפאלן.

נאָכן צוריקקומען פון קאמף האָט מען זייער אָפּט זיך אוועקגעזעצט ביים ראַדיאָ־אַפּאראַט, אָנגעשטעלט אים אויף דער נידעריקסטער אָקטאַווע, אַבי מען זאָל קאָנען עפּעס הערן פון דער וועלט. מיר האָבן געהערט קריגס־קאָמוניקאַטן און שיינע מוזיק פון דער גאנצער וועלט. וועלכע האָט אונז אויף געציילטע מינוטן געמאכט פארגעסן אין אונזער טראַגישער לאַגע. די אומאויפהערלעכע שרפות און בלוט־פארגיסונג האָט ביי אונז געשאפן אַזאַ אטמאָספער פון פולשטענדיקן אונטערגאנג און פארניכטונג, אַז בלויז די ראַדיאָ־אוידיציעס האָבן אונז געגעבן צו וויסן, אַז ערגעץ עקזיסטירט נאָך אַ וועלט מיט אַ נאָרמאַלן לעבן מיט מוזיק א. אַ. וו. אָבער די מינוטן פון פארגעסן זיינען אונז איבערגעריסן געוואָרן, ווען ס'איז צוריקגעקומען אַ קאמפס־גרופּע, פון וועלכער עס האָט געפעלט איינער אָדער אַ פּאָר חברים, ווען ס'איז דערהאלטן געוואָרן אַ ידיעה, אַז ערגעץ ווו איז געבליבן שטעקן אַ גרופּע ארומגערינגלט דורך דייטשן. אָפּטמאָל האָט מען אויך געמוזט — אין מיטן הערן אַן אוידיציע — אויסלעשן דעם ראַדיאָ, צוליב אַ מעלדונג פון דער שמירה, אַז דייטשן געפינען זיך נאָענט פון בונקער.

דאָס לעבן אין שטענדיקער נאכט אָן טאָג־ליכט, האָט אונז אינגאנצן געמאכט פארגעסן דעם חשבון פון די טעג און דאטעס. מען האָט נישט געוווּסט ווען עס ווערט טאָג און ווען נאכט. אונז האָט „רעגולירט“ די צייט אַ האָן, וועלכער האָט זיך געפונען אין דעם בונקער. ווען דער האָן איז ארויפגעקראָכן אויף זיין געלעגער, איז געווען אַ סימן, אַז עס פאלט צו די נאכט און מען דאַרף שוין גרייטן זיך ארויסצוגיין צום קאמף. ווען דער האָן האָט אָנגעהויבן צו קרייען און אראָפּקריכן פון דעם געלעגער, האָבן מיר געוווּסט, אַז עס טאָגט שוין, מען דאַרף וואָס גיכער פארשטעלן די אריינגאנג פון בונקער און זיך לייגן שלאָפן. בעתן קרייען פון האָן, זיינען מיר געווען טאקע באַאומרויקט, אַז ער זאָל מיט זיינע קולות נישט צו וויסן געבן די דייטשן, וועגן אונזער בונקער, אָבער מיר האָבן אים טאָלערירט און נאָך מקנא געווען, אַז עס איז אים נאָך ווויילער פון אונז. צוליב זיין חטא וואָס ער איז איינגעשטאַנען אין יידישע הענט, האָט דער האָן אויך נישט אויסגעמיטן דעם יידישן גורל. ווען דאָס הויז איז אין אַ קורצער צייט שפּעטער ארומגענומען געוואָרן מיט פלאַמען, איז ער פארטשאַדעט געוואָרן אַזוי ווי אַ סך יידן.

ווען די ארומיקע שרפות האָבן זיך פארשטארקט, האָט זיך די לאַגע אויף מילע 29 ראַדיקאַל געענדערט צום שלעכטן. אַ סך הונדערטער יידן האָבן געמוזט פארלאָזן זייערע ברענענדיקע הייזער און פיל פון זיי זיינען געקומען צו אונז אין בונקער אריין. ס'האָט זיך געשאפן די זעלבע לאַגע ווי אין אַלע אנדערע בונקערס. ס'האָבן זיך שוין צונויפגעזאמלט צוויי מאָל אַזוי פיל מענטשן, ווי עס זיינען געווען פּלעצער, און דער צושטראָם האָט נישט אויפגעהערט. די ענגשאפט איז געוואָרן אומדערטרעגלעך, ס'האָט געפעלט לופט. דער עיקר האָט זיך דאָס קאטאסטראָפאַל אָפּגערופן אויף דער אפּראָוויזאציע. דער הונגער האָט אָנגעהויבן שטארק צו מאטערן. אָבער יעדער האָט נאָר געבעטן, אַז ס'זאָל זיך כאָטש נישט מאכן ערגער, אַז די פלאַמען זאָלן אונז פון דאנען נישט פארטרייבן.

אָבער, הגם די לאַגע האָט זיך פארערגערט, האָבן אונזערע קאמפס־גרופּן נאָרמאַל געפירט די ארבעט. נאכט ביי נאכט זיינען מיר ארויסגעגאנגען צו די קאמפס־אקציעס און צוריקגעקומען מיט מער פארלוסטן. די דייטשן האָבן זיך אויסבאהאלטן אין די פינצטערע געגענטן. זיי האָבן אונז שטענדיק פריער געזען ווי מיר זיי, ווייל מיר זיינען געוואָרן שטארק באלויכטן פון די ברענענדיקע היי־

וואנדא עלסטער

אויף דער „אַרישער“ זייט

דער בונט קעגן דעם ווילקיר פון דייטשן אָקופּאַנט, וואָס האָט אָנגענומען פאַרשידענע פאָרמען אין וואַרשעווער געטאָ און באַקומען זיין העכסטן אויסדרוק אינם אויפשטאַנד פון 19־טן אַפּריל, האָט זיך אויך אַריבערגעוואָרפן מיט זיינע שיינע קאַמפּס־טראַדיציעס פון ווידערשטאַנד צווישן די יידן אויף דער „אַרישער“ זייט.

די אַלע חברים, וואָס האָבן זיך דעמלט געפונען, פון די פאַרשידענע פּאַרטייען און יוגנט־אָרגאַניזאַציעס, אויף דער אַרישער זייט, האָבן געהאַט צו דערפילן אַ שווערע און אחריותפולע אַרבעט. נישט קוקנדיק אויף די ריזיקע שוועריקייטן און דעם טעראָר, וואָס האָט אָן אויפהער געבושעוועט, איז דאָך אָרגאַניזירט געוואָרן אַ נעץ פון הילף און אַ ספּעציעלער אַפּאַראַט, וועלכער האָט באַדינט די אַלע יידן, וואָס האָבן זיך געראַטעוועט פון ברענענדיקן געטאָ.

צווישן די, וואָס האָבן געאַרבעט אינם פאַרבינדונגס־דינסט, האָט זיך געפונען אַ גרויסע גרופּע יוגנטלעכע.

איבער די וואַרשעווער גאַסן האָבן זיך אָן אַפּרו אַרומגעטראָגן די דאָזיקע יוגנטלעכע פאַרבינדלער: יונגעלייטלעך מיט טאַשן־לעמפּלעך, ווו אָנשטאָט באַטעריעס זיינען געלעגן „גריפּסן“, מיידלעך האָבן געטראָגן קוישלעך מיט קאַרטאָפל אונטער וועלכע עס איז געלעגן אומלעגאַלע ליטעראַטור. די אַרבעט האָט זיי פאַרנומען דעם גאַנצן טאָג און ממש נישט איבערגעלאָזט קיין צייט זיך אונטערצוגעבן דעם אומרו־געפיל. דער ערשטער באַדינג פון דער דאָזיקער אַרבעט איז געווען צו באַזיצן קוראַזש און אַפילו חוצפּה, אין הונדערטער וויינונגען האָט מען ממש מיט האַרצקלאַפּעניש געוואַרט אויף דעם אָפּגעរעדטן קלאַפּ אין טיר. איך בין געגאַנגען צו די דאָזיקע מענטשן, וועלכע האָבן שוין געטראָגן נייע נעמען אין שליחות פון דער פּאַרטיי, וואָס איז געווען פאַרטרעטן אין הילפס־ראַט.

אָן אָפּטע איינגייען בין איך געווען ביי דער פאַמיליע פּיזשין. זייער יונג טעכטערל פלעגט מיר תמיד אַנטקעגנגיין מיט די שיין־אויסגעשניטענע אַרבעטן פון פּאַפּיר. איך האָב זיי איבערגעגעבן ידיעות פון דער וועלט. לאַנגע, לאַנגע חדשים זיינען די מענטשן נישט אַרויס אויף דער גאַס, געווען אָפּגעשניטן פון דעם אַרום. יעדע ידיעה האָט זיי צוריק אַריינגעבראַכט נייע האָפענונגען אין זייער טראַגישער לאַגע.

איך געדענק דעם פאַל מיטן אַריבערפירן אַ זאַק אין אַן אָפענער דראָזשקע 5 טויזנט עקזעמפּליאַרן א.ג. „אַ יאָר טרעבלינקע“ פאַרוואָס איך האָב באַקומען אַ פאָרוואורף, אַז דאָס איז פּשוט אַ משוגעת אַזוי צו האַנדלען. נאָכדעם האָבן מיר באַשלאָסן צוזאַמען מיטן פאַרבינדלער יוזשעק צו קאָלפּאָרטירן די בראָשור „ז אָטכלאַני“ (פון אָפּגרונט) מיר האָבן געדונגען אַ ריקשע, אַרויפגעזעצט זיך אויף איר מיט אַ פּעקל בראָשורן, פאַרדעקט מיט האָלץ־שפּענער. דער וועג איז אַריבער און אַ שטיין איז אַראָפּ פון האַרץ.

אויסטערליש האָבן אויסגעזען די אַלע „אַריער“, וואָס זיינען זיך צונויפגעקומען אויף נאַדווישליאַנסקאַ ביי פּיליפּן, אויף נייע־וועלט און אין אַנדערע מעלינעס. פון זייערע הענט זיינען בסוד איבערגעגאַנגען אַלערליי פּאַפּירן, ווי: קענקאַרטעס, „אויסווייזן“, מעטריקעס חתונה און טויט־אַקטן. נאָכדעם זיינען זיך די חברים געוואָרן אינגאַנצן „פרעמד“ און נאָר מיט די בליקן האָט באַגלייט איינער דעם צווייטן. גייענדיק אין גאַס האָט זיך יעדער באַמיט צו ווערן ענלעך צו דער אַרומיקער סביבה. קאַזשיק האָט אויסגעזען ווי אַ געשטאַפּאָוויעץ. ער האָט ווייניק גערעדט, דערביי האָט ער די ווערטער געוויגן און געמאָסטן און געמאַכט תמיד דעם איינדרוק ווי ער וואָלט עמעצן שפּיאָנירט.

די ערגסטע זאַך איז געווען מיט דער קאָמוניקאַציע. מען האָט געמוזט אָפּפאָרן טיילמאָל גרויסע שטחים. די דייטשן האָבן געוווּסט, אַז אין די טראַמווייען ווערן געשמוגלט טריפהנע זאַכן. מען איז דעריבער געפאָרן זייער אָפט אויף די בופאָרן, צווישן די וואַגאָנעס און אין פאַל פון אַ רעוויזיע — איז דאָס גאַנצע פּעקל אַוועקגעוואָרפן געוואָרן אויף די שינעס.

אין די טעג, ווען ס'זיינען נישט געווען „אַליציאַ“ און „עוואַ“ (די מיטגלידער פון הילפס־ראַט, מיט וועלכע מיר זיינען געווען אין שטענדיקן קאָנטאַקט, דאָקומענטן, געלט), האָב איך תמיד באַזוכט די מעלינעס.

איך האָב אָפט באַזוכט אויף דער קאָלאָניע פון טראַמוויי־אַרבעטער „קאָלאָ“ דאָס מיידל יאַדזשיאַ פינקעלשטיין.. דער פּוילישער טראַמוויי־אַרבעטער יוזעף האָט געהאַט איין טאָכטער וואַנדאַ, אָבער זינט יאַדזשיאַ האָט זיך ביי אים אויפגעהאַלטן האָט ער תמיד געזאָגט, אַז ער האָט צוויי טעכטער: די 13־יעריקע יתומה יאַדזשאַ פלעגט צוזאַמען מיט איר חברטע וואַנדאַט פאַרקויפן צייטונגען אין גאַס. וואָס פאַראַ פרייד איז פאַר מיר געווען זי צו באַזוכן ביי דער דאָזיקער פּוילישער משפּחה!

(סוף אויף זייט 15)

זער און פון דערווייטנס האָבן זיי צו אונז געשאָסן. עס האָט זיך געשאַפן פאַר אונז אַ זייער שווערער, אומלעזבאַרער פּראָבלעם. מיר האָבן אין די אַלע פאַלן נישט געקאָנט פאַרויסזען, ווען און פון וואַנען טשאַטעוועט אויף אונז דער שונא. די פלאַמען פון די שׂרפות האָבן אונז פאַרבלענדט די אויגן און מיר האָבן נישט געזען אין וועלכער ריכטונג צו שיסן. דער קאַמפּס־גייסט פון אונזערע חברים איז אָבער נישט אָפּגעשוואַכט געוואָרן. יעדער האָט זיך אויך אין די דאָזיקע באַדינגונגען געריסן צו די סאַמע שווערסטע אויפגאַבן, בכדי צו פאַרפילן די רייען פון די געפאַלענע חברים.

ווען די שׂרפות זיינען שוואַכער געוואָרן, האָט זיך אונזער לאַגע ביי די נאַכט־אָנפאַלן אויף די דייטשע פּאַטרולן אַביסל פאַרבעסערט. די נאַכט־פינצטערניש האָט שוין אונז פּונקט אַזוי געשיצט ווי די דייטשן. זיי האָבן דעמלט געטראָגן גומענע שטיוול, עס זאָלן זיי נישט הערן זייערע טריט. אויך מיר האָבן פאַרוויקלט די שיך מיט שמאַטעס, כדי אונזערע טריט זאָלן אונז נישט פאַראַטן. אין אַזעלכע באַדינגונגען איז אוממעגלעך געווען פאַר ביידע צדדים פון פאָרויס אָפּצופילן דעם שונא. זייער אָפט האָט פּאַסירט, אַז אונזערע חברים האָבן זיך צונויפגעשלאָגן אין דער נאַכט־פינצטערניש מיט דייטשן און ערשט אין דעם מאָמענט איז קלאָר געוואָרן מיט וועמען מען האָט דאָ צו טאָן. ווער עס האָט אין דעם פאַל דער ערשטער געגעבן פייער, דער איז אַרויס דער געווינענער.

וואָס מער די דייטשע אויסראָטונגס־אַקציע האָט זיך פאַרצויגן, איז די לאַגע פון די יידן און אוודאי שוין פון די קעמפער געוואָרן אַלץ מער אומדערטרעגלעך. אין די קעלערן, אונטער די ברענענדיקע הייזער, איז אוממעגלעך געווען זיך צו דערהאַלטן, צוליב דער שרעקלעכער היץ און טשאַד. יידן זיינען געלאָפן פון איין באַהעלטעניש אין דער צווייטער און כסדר זיינען זיי אַרויס פון איין פייער און אַריין אין צווייטן, אַסך קרבנות זיינען אויך געפאַלן אויפן וועג ביים זוכן אַ מקום מקלט. די באַהעלטענישן, וועלכע האָבן זיך געפונען אונטער די פאַרברענטע הייזער, ווו עס האָט שוין נישט געדראָט קיין שׂרפה, זיינען געווען פאַרפולט איבער די ברעגעס. איז קעלערס, ווו ס'איז נאָר געווען אָרט און אַ מינימום שפּייז, למשל. פאַר 50 מענטשן, האָבן זיך געפונען עטלעכע הונדערט. דאָס לעבן אָן לופט, אָן וואַסער, אָן ברויט און אין שרעקלעכן שמוץ, האָט אַלעמען אַרויסגעפירט פון פּסיכישן גלייכגעוויכט. דער מינימום שפּייז וואָס איז יאָ געווען, איז נישט געווען גרייט צום עסן, נאָר מען האָט עס ערשט געדאַרפט קאָכן. בייטאָג האָט מען בכלל נישט געקאָנט קאָכן, דער רויך פון קוימען זאָל נישט פאַראַטן די באַהעלטענישן. אין די קורצע נעכט איז אָבער נישט מעגלעך געווען אָפּצוקאָכן וויפל עס איז געווען נויטיק. צו דער פיזישער און פּסיכישער אָפּשוואַכונג פון די יידן אין די באַהעלטענישן האָט נישט ווייניקער געווירקט די שרעק אַז די באַהעלטענישן זאָלן נישט אַנטדעקט ווערן. דאָס געוויין פון קליינע קינדער, אָדער מסירות האָבן געפירט די דייטשן אויף די שפּורן פון די קעלערס און טאָג־טעגלעך זיינען פאַרגאַזעוועט געוואָרן אַ טייל באַהעלטענישן.

אין אַזעלכע באַדינגונגען איז דער קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע אויסגעקומען צו פירן איר טעטיקייט. קאַמפּס־גרופּן, וועלכע זיינען אַרויסגעגאַנגען דערפילן זייערע אויפגאַבן, האָבן זייער אָפט — אויב זיי זיינען שוין צוריקגעקומען לעבעדיק — נישט דערקענט מער דאָס אָרט פון וואַנען זיי זיינען אַרויס. אַנדערע קאַמפּס־גרופּן האָבן נאָכן פאַרלאָזן זייערע ברענענדיקע קעלערס, זיך געוואַלגערט איבער חורבות, אַנטרעפנדיק אויף דייטשן און נישט געהאַט קיין זיכער אָרט פונוואַנען צו פירן דעם קאַמף.

די שׂרפות האָבן אַרומגענומען אַלץ מער הייזער און גאַסן פון געטאָ, ביז ס'איז געקומען דער טאָג, ווען אויך מילע 29 איז געפאַלן אַ קרבן פון פייער.

בלעטלעך פון אונזער אונטערערדישער געטא = פרעסע

די פאָלגנדיקע ידיעות וועגן דער טעטיקייט פון דער אונטערערדישער „דרור"-באוועגונג נעמען מיר ארויס פון דער צייטונג „דרור", וועלכע איז דערשינען אין נאָוועמבער 1940 הארט פארן שליסן דעם געטאָ.

באראַטונג פון דעם החלוץ

מיט א וואָך צוריק איז פאָרגעקומען א באַראַטונג פון די אַקטיוון פון די באוועגונגען, וואָס זיינען פאראייניקט אין דעם החלוץ. עס זיינען געהאלטן געוואָרן צוויי רעפעראטן. איינער איבער די יסודות פון אונזער ארבעט אין דער צייט פון קריג, דער צווייטער איבער דער אָרגאניזאציע פון דער באוועגונג. ארום די רעפעראטן איז געפירט געוואָרן א לעבהאַפטער ויכוח.

כינוסים

מיטן כינוס פון דער הכשרה האָבן זיך אָנגעהויבן אין דער יוגנט-באוועגונג א רייע כינוסים אין די גלילות (ראיאָנען — רעד.): ווארשע, קעלץ און לובלין (קרייז הרוביעשאָוו). אין דעם כינוס פון הרוביעשאָוו באַטייליקט זיך די חברה ל. (לאנקא קאזיעבראדזקא — רעד.).

באזוכן

אין די נאָענטסטע טעג וועלן באזוכט ווערן די גלילות קעלץ, לובלין און בענדין. אין וואַרשעווער גליל, פּאָדלעשע און גאליציע זיינען שוין די באזוכן פאָרגעקומען. עס זיינען אויך באזוכט געוואָרן איינציקע ארבעטס-לאגערן אין פּאָלעשע און לובלין. אונזערע אויפגאבן זיינען צו זיי געבראכט געוואָרן. וועגן די באגעגענישן מיט אונזערע חברים אין די ארבעטס-לאגערן וועלן מיר איבערגעבן ביי אן אנדערע געלעגנהייט.

באראַטונג פון ווארשעווער אַקטיוו

מיט א קורצער צייט צוריק איז פאָרגעקומען די באראַטונג פון דעם אַקטיוו פון וואַרשעווער אָרגאניזאציע, אויף דער באראַטונג זיינען באהאנדלט געוואָרן א ריי וויכטיקסטע פראגן פאר אונזער באוועגונג.

אין די קיבוצים

ווי ס'איז באַקאַנט, געפינט זיך גראָכאָוו אויסער די גרענעצן פון געפלאנטן ג. (געטאָ — רעד.). ווי ס'ווייזט זיך אויס, וועט די פערמע אין גראָכאָוו, אויך דאַן בלייבן ביי אונז, ווען דאָס ג. וועט ענדגילטיק געשאַפן ווערן. אין קיבוץ ווערן שוין געמאכט אלע נויטיקע צוגרייטונגען צום ווינטער, אויך די פלוגה אין טשערניאַקאָוו, וועלכע געפינט זיך אין דער זעלבער לאַגע, וועט ווארשיינלעך בלייבן. אויך דאָרט ווערן שוין געמאכט די געהעריקע צוגרייטונגען ווי צ.ב. א ווינטער-דירה און וואַרעמע מלבושים. אין דער פלוגה אין סאָקאָלאָוו וועלן אויך ווינטערן ביזן קומענדיקן פרילינג א גרופּע חברים, וואָס וועט מיט זיך פאָרשטעלן דעם קערן פון א קיבוץ אויף דעם נאָענטסטן פרילינג. די [illegible]ע פונקטן וועלן ווארשיינלעך מיטן ענדיקן דעם ארבעטס-סעזאָן זיך ליקווידירן.

נייע אויסגאבן:

ס'איז דערשינען א זאמלונג פון מאַטעריאַלן צו דער נאַציאָנאַלער פראגע „למדריך" נומ. 1, „ידיעות" נומ. 6 און 7. אינגיכן וועט דערשיינען „למדריך" נומ. 2, די פּויליש אויסגאבע „הדור" נומ. 4, ווי אויך די פּראָטאָקאָלן פון דעם כינוס פון דער באראַטונג פון „החלוץ". עס ווערט שוין צוגעגרייט דער ערשטער נומער פון דער העברעישער צייטונג „הדור".

א רוף צו דער באוועגונג

מיר ברענגען דאָ דעם אויפרוף פון מרכז „דרור", וואָס איז דערשינען אין צוזאמענהאנג מיט דעם גירוש פון די יידן פון דער גאנצער ווארשעווער וואָיעוואָדשאַפט.

דער אויפרוף איז געדרוקט געוואָרן אין מערץ-נומער „דרור" פון 1941 י.

צו אלע חברים פון דער באוועגונג — שלום!

דער יידישער קיבוץ אין דער גובערניע מאכט אדורך די טראגישסטע שעהן אין דער מלחמה. אין משך פון געציילטע טעג זיינען צענדליקער ישובים ארויסגעריסן געוואָרן מיטן וואָרצל. צענדליקער טויזנטער מענער און פרויען, יונג און אלט, קינדער פון דורות איינגעוואָרצלטע יידן אין דער פוילישער ערד זיינען געבליבן מיטן וואנדער-שטעקן אין האנט. קיין פרשת-דרכים איז נישטאָ. פארמאכט זיינען די וועגן פון דער וועלט. איין וועג פירט פון די חורבה-היימען צו די מיט מויערן ארומגעצוימטע יידן-שטעט. א וועג פון פּיין און צער. אָן א דאַך איבערן קאָפּ. אָן א בעט פארן

אונטערערדישע געטא-אויסגאבן פון „דרור"

מידן גוף, פארשלאָסן זיינען די טויערן פון רחמים און האָפענונגסלאָזער עלנט איז דער שיקזאַל פון טויזנטער.

דער זעלבער גורל איז אויך באשטימט פאר די נאָך ביז איצט נישט אויסגעוויזענע ישובים. מיט ציטער און אומזיכערקייט ווערט דערוואַרט דער גזר־דין. יעדע מינוט קאָן ער אויסגעפירט ווערן.

אזא אומזיכערקייטס־צושטאנד פאר־צערט דאָס לעצטע ביסל לייסטונגס־כוח. דער רוב יידן ווערט אָפּהענגיק, ראַטלאָז און פאלן א קרבן פון זייער אומגליק.

עס פאלט דערפאר אויף אייך, אין אזא מאָמענט א דאָפּלטע אחריות, חברים. ווו איר זאָלט זיך נישט געפונען: ביים אויסגעוויזן ווערן, אויפן וועג, אין דעם אָרט, ווו איר קומט אָן — אומעטום דערוואַרט אייך א מי־פולע ארבעט פון טראָגן הילף די אומגליקלע־כע. ווו עס געפינט זיך אונזערער א חבר, טאָר נישט פעלן דער מוט, טאָר נישט הערשן פארצווייפלונג. ווי־

זאָל נישט בלייבן קיין איין אויסגעוויזענער ח' אָן א דאך יאבערן קאָפּ. זאָל ער נישט ארומ־גיין הונגעריק און פארלאָזן, עס מוז שוין גע־זאָרגט ווערן פאר שאפן היימען און ארבעטס־פונקטן פאר די אויסגעוויזענע. און ביז דאן — זאָל יעדער חבר טיילן זיין היים און זיין ביסן מיט א צווייטן.

זייט מוטיק און הילפס־גרייט!

מרכז „ד ר ו ר"

צו דיר, יוגנט־חבר

(אויסצוגן פון אן אויפרוף, ארויסגעגעבן דורך הבר!

דו ביסט שוין ווידער עדות פון די שרעק־לעכסטע פּייניקונגען פון די יידישע מאסן אונטער דער שווידערלעכער, היטלעריסטישער מאכט

דו קוקסט זיך צו, ווי דאָס געטאָ ווערט פון טאָג צו טאָג אלץ מער פארשטעלט און געהיטן און אלץ מער פארענגט און פארשלאָסן. דו ביסט עדות פון דעם שדים־טאַנץ אין געטאָ, בשעת וועלכן עס ווערן נאכט נאָך נאכט דער שאָסן אויף דער גאס אלץ אנד. דו אליין שטייסט אויך אוים געגנוג צרות און קלעפּ אויף די פלאַ־..צוווקעס, אויף וועלכע דו ביסט געצוווּנגען צו גיין ארבעטן. דו קוקסט זיך צו דעם אלעם צו, ליידסט און שווייגסט.

אָבער היינט קומען מיר צו דיר און מיר זאָגן: מיר ווייסן וואָס עס האָט דיך געקאָסט דיין שווייגן. דו מוזט וויסן און געדענקן, אז נישט לאנג וועסטו נאָך דארפן שטיין און שווייגנדיק זיך צוקוקן, ווייל, טראָץ דעם היט־לעריסטישן בלאָזן אין די טראָמייפּטן און טומלען וועגן זיג, איז שוין שוין פאר דער גאנצער וועלט קלאָר, אז דער סוף פון היטלעריזם איז געחתמעט און ווען ס'וועט אויסשלאָגן די שעה פון דער לעצטער

דער „באַראַכאָוו־יוגנט" — 1942)

שלטכא, וועט אויך דיר—יוגנט־חבר אויפגעלייגט ווערן א גרויסע שליחות. דו וועסט דארפן מיט אלע אונטערדריקטע אויפשטיין צום קאמף און ברענגען דעם נצחון.

ס'איז נישטאָ קיין שום באפרייונג אָן קאמף. און דעם דאָזיקן קאמף וועסט דו יוגנט־חבר. דארפן אויף דער יידישער גאס אממערסטן אויסצוטראָגן. דו וועסט דאן ארויסטרעטן גי־

דיין אויפגאבע וועט זיין נישט בלויז צו צעשמעטערן די היטלעריסטישע הערשאפט, נאָר אין דער פארבינדונג מיט דעם פרייהייט־אוואנגארד מיט דער רויטער ארמיי ברענגען די סאציאלע און נאציאָנאלע באפרייונג פון די אזוי לאנג געפייניקטע יידישע מאסן. דו וועסט דארפן, צוזאמען מיט דער באוווסטזיני־קער יידישער ארבעטערשאפט דערשיינען אויף דער ארענע פון קאמף פאר פרייהייט און אָוועס שטעלן אויפן סדר־היום פאר די אינטערנא־ציאָנאלע סאָציאליסטישע פאקטאָרן, די ליי־זונג פון דער דורות־לאנג אָנגעווייטיקטער יידן־פראגע דורך טעריטאָריאלע קאָנצענטראציע פון די יידישע מאסן אין פאלעסטינע

קאמף פאר א פריי ראטן־פאלעסטינע — וועט זיין דיין דראנג צו געווינען אלע סאָציאַ־ליסטישע רעוואָלוציאָנערע פרייהייטס־קעמפער פון דער וועלט.

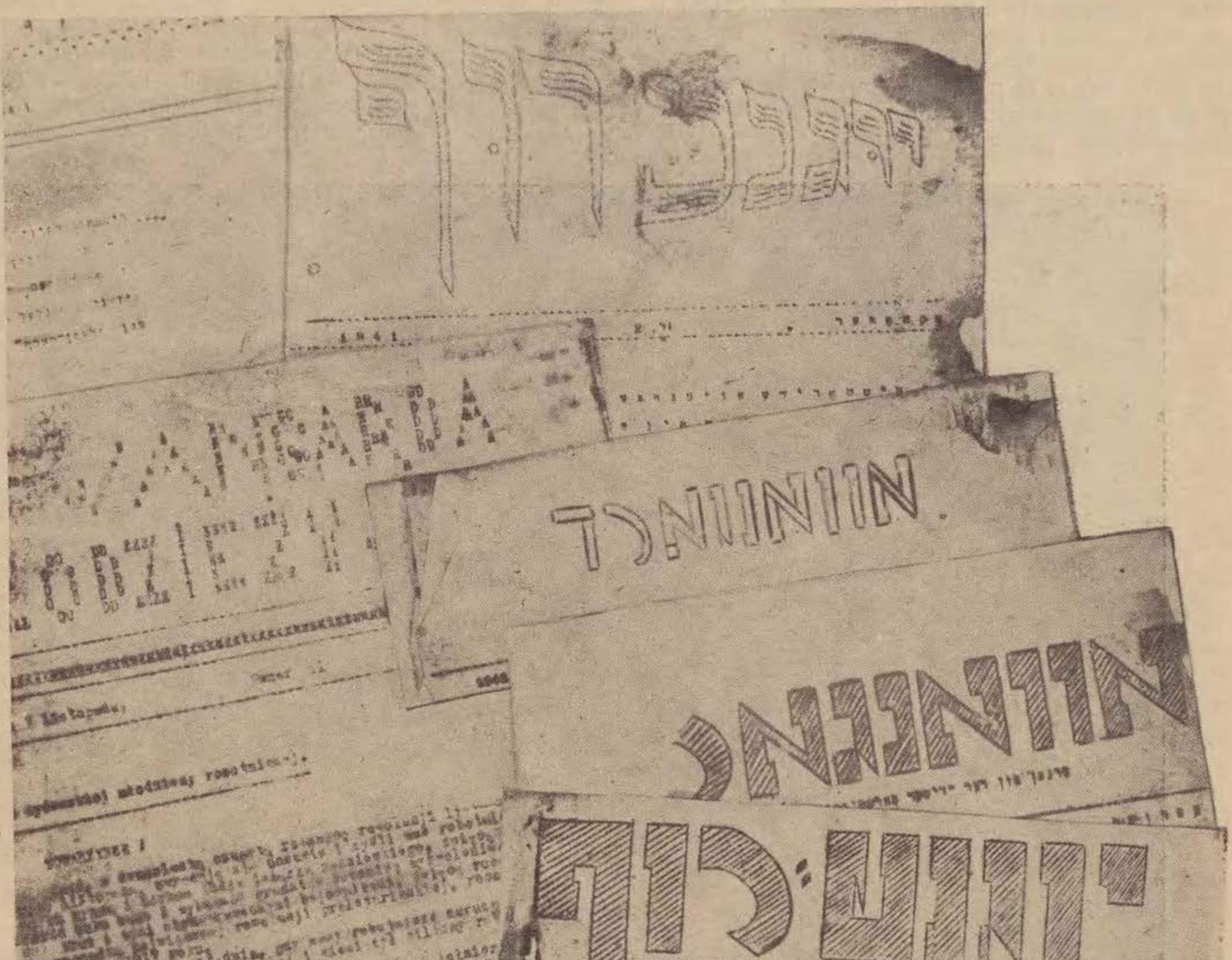

געטא־פרעסע פון „באראכאוו־יוגנט"

ווען דער טייוול איז גערעכט...

מיר האָט געחלומט זיך דער ערגסטער פון דער וועלט,
עס האָט זיך מיר געחלומט *)
„איך דאַרף דײַן לעבן נישט, דײַן בלוט נישט, נישט דײַן געלט,
ביסט נאָר אַ מיטל מיר, דער אויסגעפּרוווטער פון אַלע מײַנע מיטלען.
„כ'הויב אויף דיר — שטויב אַ וואָלקן, מיט מײַנע גראָבע טריט —
און אַלץ פאַרמאַכט די אויגן און דעם מויל צופרידן,
יאָ דו, דו ביסט דער שטויב מיט וועלכן איך פאַרשיט
די אויגן פון דער וועלט": — ער מיינט נאָר ייִדן! ייִדן!
ער מיינט די ייִדן נאָר... איז מילא — מאַ!... ס'איז אַ נעיעג
אויף ייִדן גאָר... איי די מיליאָנען זעלנער? די באַוואָפענונג?
איז עס... „איך האָב מיט אײַער אומגליק פאַרטויבט אין זיי די שרעק,
פאַריאָגט דעם מינדסטן צווייפל, און אײַנגעוויגט מיט האָפענונג..."
ער מיינט די ייִדן נאָר, ער מיינט נאָר זיי, נאָר זיי,
ער מיינט די אָרעמסטע פון אַלע, די באַליידיקסטע צו שענדן,
„אַזוי, אַזוי, כ'האָב טאַקע אויסגעקליבן דיך כדי
די אויגן איר, דער וועלט, דער נאַרישער פאַרבלענדן.
„איך מיין נישט דיך, ווען כ'הרגע דיך, ווען כ'ציל
די פײַל אין דיר, ווען כ'צי מײַן מעסער לאַנג דיך שעכטן,
איך מיין נישט דיך, נישט דיך, איך מיין די וועלט, איך וויל
די וועלט די גאַנצע, די נאַרישע — פאַרקנעכטן...
„נאַריש איז די וועלט און שלעכט איז זי... אָ, שלעכט ביז גאָר,
נאָר דאָס וואָס ס'ליגט איר אויפן לונג ברענגט זי אויפן צונג נישט,
זי זאָגט דאָס זעלבע דיר וואָס איך, זי אָבער זאָגט נישט קלאָר,
זי פּאָנפּעט... זי האָט עפּעס וואָס געזאָגט און מער פאַרשלונגען.
„נישט איך האָב פײַנט דיך, עס האָט די וועלט דיך פײַנט!
איך האָב זי מיט מײַן „הורא אויף די ייִדן" צוגעטראָפן
ווי אַ יעזואיט זײַן פאָלק — אַמאָל, ווי אַ מלוכה־מאַן זיי הײַנט,
דאָס וואָס געהיים באַהאַלטן האָט די וועלט — איז ביי מיר אָפן.
„איך זאָג אים פריי אַרויס, אָט דעם געהיימסטן זייערן, דעם ווונטש,
איך ווייס שוין איין מאָל, כ'ווייס מיט וואָס מען קאָן זיי נעמען!
פאַר זיי! פאַר זיי האָב איך געמישט דעם הייסן פּונטש,
פאַרביטערן דאָס לעבן שטענדיק אײַך, פאַרשעמען אײַך, פאַרשעמען...
איך האָב געמישט דעם פּונטש, געמישט אים הייס און שטאַרק
דערלאַנגט זיי דעם געטראַנק: זויפט זאָרגלאָזע, און שיכורט!
כ'האָב בלומרשט, ייִדן, אײַך — געבראָכן לענד און קאַרק —
אַ ניין, נישט איר, נישט איר נאָר זענט ביי מיר דער עיקר!
„דער עיקר איז די וועלט... איר — נאָר אַ פּרווו, מיט אײַך —
מיט אײַער אומגליק וויל איך גאַנץ די וועלט פאַריאָכן,
די וועלט וויל אײַער אומגליק, אָרעם ווילן עס און רײַך —
די וועלט! עס וויל די וועלט אײַך זען צעשלאָגן און צעבראָכן.
איך קען זי! אָ, איך קען זי גוט... זי איז שוין מיד
אַ ברודער אײַערן, אַ ייִד ווי איר — צו דינען;
צוליב אָט דער ליבע צום געקרייציקטן, דעם ייִד —
טראָגט מען אויף דעם לעבעדיקן ייִד אַ שנאה.
„איך דין דעם ייִד פון גליל נישט, נישט איך, נישט מײַנע לײַט,
צי דאַרף איך דען אַן איבעריקן מאָל עס אײַך דערציילן?
און האָב איך זיך פון ליבע צו אַ ייִד באַפרײַט —
האָב איך זיך באַפרײַט פון האַס צו אים במילא...
„נישט מער... איך האָב אַ מיין! זעט, ווי די וועלט באַדאַנקט
מײַן יעדע בייז וואָס כ'טו מיט אײַך אויף דער ערד — דאַ —
דאָס וואָס איך טו מיט אײַך איז דאָס וואָס זי פאַרלאַנגט,
נישט איר, נישט איך — די וועלט! די וועלט, זי איז דײַן מערדער.
„אַ שפּיל אַזאַ פאַר גאָר דער וועלט, וואָס נאַריש איז און בלינד —
אַ שפּיל אָן ריזיקאָ... כ'האָב אײַנגעשטעלט אין קאָן נאָר אײַך,
אײַך טאַקע!
אַ שוואַכע קאָרט, אָן אויסגערעכנטע מיט וועלכער מען געווינט...
איך האָב מיט אײַך פאַרטשאַקעט אים, מײַן וויז־אַ־ווי פאַרטשאַקעט...
די שפּיל איז מיר געלונגען... דאָס האָב איך אײַך, נאָר אײַך,
אײַך ייִדן נאָר אַרויסגעלאָזן אַלע אויף דער סצענע —
איך האָב אויף איר נעפּײַניקט אָרעם, געהאַט אין זינען: רײַך —
כ'האָב געטייט אויף די גאָר און געמיינט גאָר יענע...
„מיט אײַער קאָכיק בלוט האָב איך באַשמירט די ראָד,
געדרייט די קאַרוסעל, און אויסגעשטעלט די בינע —
יעצט קומט און גאַפט און שטוינט: געהאָלפן האָט מיר גאָט
מײַן גאָט, מײַן שטאַרקער גאָט: די וועלט איז אַ רואינע!"
מיר האָט געחלומט זיך... ניין נישט געחלומט, כ'האָב
וואַכערהייט געהערט אים, אים אָנגעקוקט, געזען אים —
כ'האָב צוגעמאַכט די אויגן, אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ —
אָט איז ער, אשמדאי... און אָט דאָס וואַרשע דאָ, דער גיהנום.

א. ל.

*) דאָ רײַסט דער מחבר איבער די שורה. וואַרשײַנלעך האָט זי געדאַרפט פאַרענדיקט ווערן מיטן וואָרט „היטלער" — אַ גראַם צום לעצטן וואָרט פון דער פערטער שורה — „מיטלען". (באַם. פון רעד.)

געשריבן געוואָרן דורך
יצחק קאצענעלסאָן
און געדרוקט אין מערץ־נומער „דרור"
1941 אונטער די איניציאַלן אַ. ל.

יום פעילים פון „דרור־באראכאוו־יוגנט"

28-29 II. 1948

ערשטער אקטיוו־צוזאמענטרעף נאך דער פאראייניקונג

דעם 28־טן און 29־טן פעברואר איז אין לאדזש פארגעקומען א צוזאמענטרעף פון אקטיוו פון אונזער באוועגונג. דאס איז געווען דער ערשטער צוזאמענטרעף פון אקטיוו זינט דער פאראייניקונג. עס זיינען זיך צונויפגעקומען קרוב 100 חברים פון סניפים און קיבוצים פון גאנצן לאנד.

דער יום פעילים האט אפגעשפיגלט די גרויסע ענדערונגען, וועלכע זיינען פארגעקומען אין דער באוועגונג: צווישן די דעלעגאטן זעט מען כמעט נישט קיין „אלטע" חברים, די חברים, מיט וועלכע מיר פלעגן זיך טרעפן אויף די פריערדיקע כנוסים, מיט וועלכע מיר האבן געלעבט צוזאמען אין קיבוץ. די אלע זיינען שוין היינט נישטא — א גרויסער טייל איז שוין אין ארץ־ישראל, די איבעריקע אויף די וועגן פון העפלה. אויף זייער ארט זיינען געקומען נייע יונגע חברים. נישט איינער האט זיכער געהאט ספקות: צי וועלן זיך די נייע קענען ארייננפאסן, צי וועלן זיי שטיין אויף דער הויך פון די אויפגאבן. צי האבן די חברים, וועלכע זיינען ביז נישט לאנג געווען אין צוויי באזונדערע באוועגונגען, זיך צוזאמענגעלעבט, צי ארבעטן זיי הארמאניש?

דער יום פעילים האט געגעבן די בעסטע תשובה אויף די אלע ספקות. אלע חברים האבן זיך צוזאמענגעלעבט אין איין חבריישער מחנה. שווער איז שוין היינט צו דערקענען ווער פון די חברים האט געהערט צו „באראכאוו־יוגנט" און ווער צום „דרור".

דעם יום פעילים האט דערעפנט שבת אוונט ח' ראטענבערג, וועלכער האט גערעדט וועגן קאמף, וועלכער קומט איצט פאר אין א"י, וועגן דער ארבעט אין דער באוועגונג, וועגן אונזער ווייטערדיקן וועג. צווישן אנדערע האט ראטענבערג געזאגט: „אונזער באוועגונג האט אין דעם, וואס ס'איז היינט פאראן אין א"י, איר וואגיקן טייל. בלויז דארט, ווו עס האט אין א"י געטרעטן דער פוס פון חלוץ — דארט גייען מיר אויף א זיכערער בריק. דאס באלעבן ווייטערדיקע שטחים פון לאנד איז דער ענין פון גאנצן יידישן פאלק און זיין יוגנט. אונזער באוועגונג דארף זיין די, וואס וועט ליפערן דערצו נייע כוחות. אויף אונזער באוועגונג אין פוילן קוקט מען און מען דערוואַרט נייע פיאנערישע קרעפטן. די באוועגונג טאר זיך נישט באפרידיקן מיט דער איצטיקער צאל חברים. זי דארף דערגאבערן נייע מחנות יוגנטלעכע. ארץ־ישראל איז איצט אזא פאקטאר, אז קומענדיק צו דער יוגנט וועלן מיר נישט אנטרעפן אויף קיין קאלטער וואנט".

נאכן זינגען „תחזקנה" באגריסט א ווארט דער ח' ברוך, שליח פון אונזער באוועגונג אין א"י, וועלכער גיט אפ א גרוס פון ארץ־ישראל און גיט אן איבערבליק איבער די געשעענישן אין לאנד אין דער לעצטער צייט. ח' ברוך רעדט וועגן דער פאליטישער לאגע אין דער וועלט, וועגן די קאמפן, וועלכע קומען היינט פאר אין ארץ־ישראל, וועגן דער לאגע פון יידישן פאלק.

ער רעדט וועגן דער ראל פון די ענגלענדער און די שווארצע אראבישע כוחות אין די היינטיקע געשעענישן אין א"י, וועגן זייערע באמיונגען מיט אלע מיטלען ארייננצוציען אין קאמף דאס אראבישע דארף און אלע אַרבעטנדיקע אראבישע מאסן, וועלכע ווילן לעבן מיט יידן בשלום. פאר די אראבישע באנדעס זיינען אפן אלע גרענעצן פון לאנד, פאר אונזערע מעפילים זיינען זיי געשלאסן.

א לענגערן פאליטישן רעפעראט האלט דאן טוביה (דעם רעפעראט גיבן מיר באזונדער).

נאכן רעפעראט פון טוביהן איז פארגעקומען א רייכער מוזיקאלישער טייל, מיט וועלכן עס האט זיך געשלאסן דער ערשטער אוונט פון יום פעילים.

זונטיק פרי איז פארגעקומען דער צווייטער טייל פון יום פעילים, וועלכער הויבט זיך אן מיט באריכטן פון די ערטער. עס טרעטן ארויס חברים פון אלע קיבוצים און סניפים. חברים רעדן וועגן זייער טאג־טעגלעכער ארבעט, וועגן די שוועריקייטן, אויף וועלכע מען טרעפט זיך אן, וועגן דער צוזאמענארבעט מיט דער פארטיי. מען זעט, אז חברים לעבן איבער וואס זיי רעדן. עס פארדריסט זיי יעדער דורכפאל אין דער ארבעט און זיי פרייען זיך מיט יעדער דערגרייכונג. דא, אויפן יום פעילים זיינען זיי געקומען, בכדי אין אן ענגן קרייז פון נאענטע זיך טיילן מיט געדאנקען וועגן זייער ארבעט, און אלעמענס ארויסטרעטונגען פילט זיך א ווייטיק צוליב דעם פאקט פון מוזן דא זיין דאן, ווען אין א"י גייט אזא הייליקער און אנטשיידענער קאמף.

נאך די באריכטן פון די ערטער גיט אהרון אפ א באריכט וועגן דער ארבעט פון מרכז. ער דערציילט וועגן דעם ערשטן פעריאד אין דער ארבעט אין דער פאראייניקטער יוגנט־באוועגונג, וועגן די פאראייניקונגס־פייערונגען אויף די ערטער, וועגן די באמיונגען פון מרכז לייכטער צו מאכן די ארבעט אין די סניפים און קיבוצים. ער באריכטעט וועגן די ווינטער־מושבות, אין וועלכע עס האבן זיך באטייליקט ביי 400 חברים, וועגן סעמינאר, וועלכער איז לעצטנס דורכגעפירט געווארן און וועלכער האט ארויסגעגעבן א נייעם אקטיוו. דער מרכז האט אויך ארויסגעגעבן פיל בראשורן, לידער־זאמלונגען א.א.וו.

וועגן דער ווייטערדיקער ארבעט האט גערעדט רויזמאן. ער האט פאנאדערגעוויקלט א ברייטן און דעטאליזירטן פלאן פון דער גרויסער ווערביר־אקציע, וואס דארף זיך אין קורצן אנהויבן און וועלכע דארף אריינברענגען אין אונזערע רייען פיל נייע חברים. ער רעדט וועגן דער מיטארבעט פון אונזערע חברים ביים דורכפירן די הגנה־אקציע, וועגן אויפשטעלן הכשרה־ און קינדער־קיבוצים, וועגן די צוגרייטונגען צו די פייערונגען פון 19־טן אפריל און 1־טן מאי, וועגן אונזער ארבעט אין די קרנות א.א.וו.

נאכן רעפעראט פון רויזמאנען האט זיך אנגעהויבן דער ויכוח. עס נעמען אנטייל א סך חברים, וועלכע זאגן ארויס זייערע מיינונגען וועגן דער ווייטערדיקער ארבעט. מען פילט דעם דראנג פון חברים צו עליה. זיי שאצן אפ די ערנסטקייט פון דער איצטיקער לאגע אין א"י און פילן זיך מאביליזירט. א טייל האט פארגעסן, אז כל זמן אין פוילן זיינען דא יידן, מוז אויך זיין אונזער באוועגונג

דעם ויכוח, וואס איז געשטאנען אויף א הויכן ניווא האט געשלאסן טוביה. אין זיינע שלום־ווערטער האט אהרון געזעגנט דעם ח' פון מרכז — נחמיה צו זיין עליה.

בטרל

י. רויזמאַן

נאָכן יום פּעילים — צו דער ווערבּיר־אַקציע

דער יום-פּעילים, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 28=טן פעברואר האָט פּראָקלאַמירט אין די חדשים מערץ—אַפּריל אַ ווערביר־און פּראָפּאַגאַנדע־אַקציע פאַר דער „דרור=באָראָכאָוו־יוגנט" אין פּוילן.

ס'איז נישט קיין צופאַל, וואָס אונזער אַקציע פאַלט זיך צונויף מיט די פאַרבערייטונגען צו ערן די אויפשטענדלער פון וואַרשעווער געטאָ און דער אַקציע פאַרן קעמפנדיקן ישוב אין ארץ=ישראל.

ביידע, סיי דער געטאָ=אויפשטאַנד און סיי די הגנה רעגן אָן צו אַקטיווקייט, באַפרייונגס=ווילן און אחריות פאַרן קיום פון אונזער שווער געפּרוווט פאָלק.

באערן די אויפשטענדלער, וועלכע זיינען געפאַלן אין קאַמף פאַרן כבוד פון יידישן פאָלק, און הילף פאַר דער הגנה, וואָס שטייט אין עקשנותדיקן געראַנגל פאַר ענדערן אונזער געשיכטלעכן גורל, קאָן מען איינציק און אַליין דורך פאַרבונדן זיך מיט דער באַוועגונג, וואָס האָט אַרויסגעגעבן די וווּנדערבאַרע געטאָ־געשטאַלטן, ווי: פרומקה פּלאָטניצקאַ, הערש בערלינסקי, מרדכי טענענבוים א. אנד. און די געפאַלענע הגנה־קעמפער ווי: יהושע גלאָבערמאַן, בצלאל שוואַרצטוך, יוסף טייטלבוים און אַנדערע טויזנטער קעמפער פאַר ארץ=ישראל.

ס

די „דרור-באָראָכאָוו־יוגנט" איז געווען און געבליבן די באַוועגונג, וואָס דערציט די יידישע יוגנט אַלס שטאָלצע יידן, איבערגעגעבענע ציוניסטן חלוצים, און באַפליגלט די יוגנט מיט דער אַלמענטשלעכער פרייהייטס־אידיי פון סאָציאַליזם.

ווייניק זיינען געבליבן יידן, וואָס וועלן וואַגן אָפּפרעגן דעם וועג, וועלכן מיר האָבן געצייכנט פאַר דער יידישער יוגנט זייט צענדליקער יאָרן — דעם וועג, וואָס האָט באַדייט פאַרלאָזן טאַטע=מאַמע און אַוועקלאָזן זיך אויפריכטן אונזער, זייט טויזנטער יאָרן, פאַרוואָר=לאָזט ארץ=ישראל און פאַרלייגן פונדאַמענטן פאַר דער צוקונפטיקער יידישער היים; דעם וועג פון בשותפותדיקן קאַמף מיט דער אינטער=נאַציאָנאַלער מאַרקסיסטישער אַרבעטער־באַוועגונג, פאַר סאָציאַלער גערעכטיקייט און פולשטענדיקער פרייהייט פון מענטשן און פעלקער.

נישט איינער פון די אַנטי=ציוניסטן אינם אַרבעטער־לאַגער, וועלכן האָבן צוליב זייער אומגלויבן אין דער רעאַליזירבאַרקייט פון אונזערע צילן, פאַרוואָרפן מיט עפּיטעטן ווי „פאַנטאַזיאָרן", „שאָוויניסטן" א. אַ.וו. האָבן באַטראַכט די גאַנצע ארץ=ישראל=אידיי, פאַר אַנטי=סאָציאַליסטיש, היינט זעען זיי, פּונקט ווי מיר דאָס גרויסע ווערק, וואָס איז אַנטשטאַנען אַ דאַנק אונזער עקשנותדיקן ווילן. די שטאַרקע פאַרוואָרצלטע און עקאָנאָמיש געזונטע יידישע אַרבעטערשאַפט, די גרויסע קבוצישע באַוועגונג, וואָס רעדן נישט נאָר וועגן סאָציאַליזם, נאָר זיינען פּערזענלעך איבערגעגאַנגען צו קאָמונע לעבן און וואָס שטעלן מיט זיך פאָר דעם סאַמע דינאַמישסטן טייל פון ישוב. דאָס איז דער בעסטער ענטפער אין דעם לאַנגיעריקן שטרייט צווישן ציוניזם און אַנטי־ציוניזם אין דער יידישער אַרבעטער באַוועגונג. אויך אויף דע ספּאָרוווּרף, אַז דער ארץ־ישראל געדאַנק און סאָציאַליזם זיינען קעגנזעצלעכע באַגריפן, האָט דאָס לעבן קלאָר געענטפערט: די איצטיקע באַציונג פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטערשאַפט און פון ראַטנפאַרבאַנד צו אונזערע נאַציאָנאַלע אַספּיראַציעס אין ארץ־ישראל זאָגט דאָס פּונקט פאַרקערטע.

דעם ויכוח מיט די אַנטיציוניסטישע טיילן אין דער יידישער אַרבעטער=באַוועגונג האָבן מיר שוין געענדיקט. אָבער עס מוזן נאָך געמאַכט ווערן די געהעריקע אויספירן פאַר איצט און פאַר דער צו=קונפט. דער ערשטער געזעץ איז: אַקטיווקייט, נישט פאַרשלאָפן די צייט און קודם כל איז דאָס חל אויף דער יוגנט. די יוגנט האָט גע=ענדערט דעם אויסזען פון ארץ־ישראל און אויף דער יוגנט וואַרט ווייטער דאָס לאַנד. ס'וואַרט אַן ערד, אויף וועלכע מיר דאַרפן באַנען אַ וועג פאַר זיך און פאַר קומענדיקע דורות. אויף אונז ליגט די אויפגאַבע צו פאַרענדיקן דאָס ווערק, וואָס פריערדיקע דורות הלוצים האָבן אָנגעהויבן בויען, נאָר אַלס אַקטיווע חברים פון דער „דרור-באָראָכאָוו־יוגנט" וואָס פאַרקערפּערט אין זיך דעם אַקטיוון חלוצישן און רעוואָלוציאָנער-סאָציאַליסטישן געדאַנק און טאַט, קאָן מען זיך איינגלידערן אינם באַפרייונגס־קאַמף, וועלכן ס'פירט איצט דאָס יידישע פאָלק.

ס

דער באַשלוס פון יום=פּעילים, צילט אַקטיוויזירן די שוין אײַ־בערצייגטע אַריינדרינגען אין די ערטער, וווּ ס'מערקט זיך אַפּאַטיע אָדער נישט געהעריקע פאַרשטענדעניש פאַר אונזער זאַך. אויפקלערן וואָס פאַרא געפאַרן ס'דראָען דער אַרבעטנדיקער מענטשהייט און דעם יידישן פאָלק מצד דער וועלט=רעאַקציע און די גרויסע אויפגאַבן וואָס מיר האָבן ביים ענדיקן מיט אונזער דורות־לאַנגן גלות. די גע־וואָרפענע לאָזונג דורך אונזער יוגנט=באַוועגונג: „יעדער יוגנטלעכער, יעדעם יידישע קינד אין די רייען פון דער „דרור־באָראָכאָוו-יוגנט" — זאָלן מיר פאַרוואַנדלען אין ווירקלעכקייט.

(סוף פון זייט 10)

אַ גאַלוואַניזאַציע=געוועלב, אין אַ קעלער, וואָס איז געווען פאַרשטעלט מיט ראָערן און מאָטאָציקלען, זיך אויסבאַהאַלטן דער בלאָנדער יורעק. ער האָט אינגאַנצן נישט אויסגעזען ווי אַ ייִדיש קינד מיט זיין פאַריסן נעזל. דאָ האָט ער געוווינט מיט זיין פאָטער, דעם ברו־דער פון דיאַנאַ בלומענפעלד (באַקאַנטע יידישע שוישפּילערין), דער איינענטימער פון געוועלב איז געווען אַ סאָציאַליסט און אַ יידן=פריינט.

די איינציקע בקשה פון דעם ייִנגעלע, וואָס האָט לחלוטין נישט אָנגעזען די ליכטיקע שיין, איז געווען, מען זאָל אים באַזאָרגן מיט... פּלאַסטעלין. זיינע קליינע פינגערלעך האָבן פון פּלאַסטעלין אויסגע=פורעמט ממש וווּנדערלעכע זאַכן. צוליב זיין „גוטן" אויסזען, האָט דער קליינער יורעק געקאָנט לעבן אויף דער פריי, נאָר ער האָט בשום אופן נישט געוואָלט זיך שיידן מיט זיין אויסבאַהאַלטענעם פאָטער... אַמאָל בין איך אַוועק מיט אים אין קינאָ. דאָס קינד איז געווען לאַנגע וואָכן אונטער דעם איינדרוק און אָן אויפהער געבענקט נאָכאַמאָל צו באַזוכן דאָס ינאָ. ער האָט אָפט געטראָגן ביי זיך אַ פלעשעלע מיט וואַסער און דער פּלוסק פון וואַסער האָט אים תמיד דערמאָנט דאָס רוישן פון אַ טייך...

גאָר משונהדיק האָט אויסגעזען דאָס ראָזיקע אונטערערדישע יידישע לעבן. די מענטשן האָבן זיך אַנדערש געקליידעט, אַנדערש איז געווען זייער לשון און גאַנג. ס'איז זיי אויך געווען שווער צו דער=קענען אין המון. בלויז זיי אַליין האָבן דערקענט איינער דעם צווייטן אָן ווערטער.

ס

אויף ווספּולנע נאָס אויפן פערטן שטאָק, האָט זיך אויסבאַ־האַלטן דאָס טעכטערל פון דיאַנאַ בלומענפעלד און יאָנאַס טורקאָוו. איך פלעג גיין אַהינצו מיט אַ האַרץ=קלאַפּ, אפשר וועל איך זיי מער נישט טרעפן דאָרט. אירע באַלעבאַטים האָבן זיך פאַרנומען מיט צושטעלן געווער דער אומלעגאַלער באַוועגונג און די געפאַר אַריינ־צופאַלן איז געווען גאָר גרויס. די קליינינקע האָט געלעבט אין שטענדיקער שרעק פאַר די דייטשן. זי איז אין שול נישט געגאַנגען. זי פלעגט תמיד זאָגן, אַז זי האָט נאָר צוויי חברים: דאָס טעכטערל פון אירע באַלעבאַטים און אַ... קליין הינטעלע.

אָבער אַ סך אַנדערע איז אפילו נישט באַשערט געווען צו באַ־ווייזן זיך טיילמאָל אין גאַס צוליב זייער „נישט גוטן" אויסזען, אָט למשל, האָט אויף פּאָווישלע זיך אויסבאַהאַלטן אַ געוויסע לעמבער־גער פרוי — אַ דאָקטאָר מיט איר קליינעם זון אָלעש, וועלכער האָט אפילו קיין הינטל נישט געהאַט זיך צו שפּילן. די מוטער האָט זיך מפרנס געווען פון אויסאַרבעטן און פאַרקויפן פּאַפּיראָסן און געווען אין שטענדיקער געפאַר. מיט דער דאָזיקער פאַמיליע האָט זיך פאַר־נומען די פרוי פון איצטיקן וו. פּרעמיער גאָמולקי=וויעסלאַוו. דער קליינער אָלעש האָט געהאַט אַ טפּיש ייִדיש פּנים און ער האָט בשום אופן נישט פאַרשטאַנען פאַרוואָס די מאַמע לאָזט אים נישט איבער דער שוועל אין גאַס אַריין.

אַזוי זיינען געגאַנגען טעג און חדשים ביי אַרבעט פאַר די יידן, וואָס האָבן זיך אויסבאַהאַלטן ביי אַריער. יעדער טאָג האָט געבראַכט אויף דעם דאָזיקן פּאָן האָבן זיך אָפּגעשפּילט אין אָקופּירטן וואַרשע נייע טרויעריע בשורות: לאַפּאַנקעס, אַרעסטן, עקזעקוציעס. אָט גרויסע, העראָישע זאַכן. די יוגנט=פאַרבינדלער זיינען געווען אומדער=שראָקענע אין זייערע אַקציעס. אפילו אויך דעמלט, ווען זיי זיינען געפּייניקט געוואָרן אין געשטאַפּאָ אויף אַליע שואַכ — האָבן זיי נישט אויסגעגעבן די קאָנספּירירטע יידן.

אָפּגעבנדיק כבוד די אַלע, וואָס זיינען אומגעקומען אין העלדישן ווידערשטאַנדס=קאַמף און די, וואָס זיינען אַוועק מיטן יסורים־וועג אין די קרעמאַטאָריעס, בייגן מיר אויך די קעפּ פאַר די צענדליקער נאָמענלאָזע העלדן, אָס האָבן טאָג=איין טאָג־אויס געטראָגן טרייסט און דערמונטערונג צו די אויסבאַהאַלטע יידן, פאַר די אַלע, וואָס דער טויט אין די קעלערן פון געשטאַפּאָ האָט איבערגעריסן זייער העראָיש, קרבנותפול לעבן און האָבן זיך נישט דערוואַרט דעם אַזוי שטאַרק באַגערטן טאָג פון פרייהייט.

ט. באַשיקאָווסקי

אונזער אייגנאַרטיקער קריג

פון א רעפעראט אויפן יום פעילים

ס'איז ריכטיק וואָס מיר הויבן אָן דעם יום־פעילים מיטן באַטראַכטן די אַלגעמיינע לאגע פון אונזער פאָלק. מאָרגן וועלן מיר רעדן וועגן די טאָג־טעגלעכע ארבעטן, וועלכע זיינען ענג פארבונדן מיט דער אַלגעמיינער לאגע און וועלכע דארפן שטיין אונטער'ן צייכן פון די היינטיקע מסקנות.

מען זאָגט, אז אין ארץ־ישראל קומען היינט פאָר נישט קיין געשעענישן ווי אין די יאָרן 1936—39 נאָר אן אמתע מלחמה. דאָס וואָרט „מלחמה" דריקט אָבער נישט אויס אַלץ דאָס, וואָס עס קומט פאָר היינט אויף די וועגן און פעלדער פון ארץ־ישראל. פונקט ווי די גאנצע יידישע ווירקלעכקייט און די לעבנס־פּראָבלעמאטיק פון אונזער פאָלק איז גאָר אַן אנדערע און א דיאמעטראל קעגנזעצלעכע צו דער פּראָבלעמאטיק און ווירקלעכקייט פון אנדערע פעלקער, אזוי איז אויך די יידישע מלחמה ספעציפיש און אייגנאַרטיק סיי אין פארנעם, סיי אין אינהאלט. זי איז נישט צו פארגלייכן צו מלחמות פון די אומות העולם.

אַלע מלחמות, וואָס עס האָבן ביז איצט אדורכגעמאכט די פעלקער, זיינען אויסגעטראָגן געוואָרן דורך א ציל צו פארגרעסער'ן דעם ביז איצטיקן באזיץ פון טעריטאָריעס, פון רוי־שטאָפן, אָפּזאַץ־מערק, ים־וועגן א. אַ. וו., עס זיינען געלאָזן געוואָרן אין אָנגריף ארמייען, א קריגס־אינדוסטרי און פּראָפּאגאנדע. אַלע כוחות זיינען מאָביליזירט געוואָרן צו דערגרייכן בלויז אַ צוגאָב צו דעם שטענדיקן אומבאַשטרייטבארן פארמעגן פון דעם געגעבענעם פאָלק, הגם אין דער פּראַקטיק הייסט דאָס א „צוגאָב" צום פארמעגן פון די הערשנדיקע קלאַסן, וועלכע טרייבן שטענדיק צום קריג און גענים פון אים אַמערסטן. אויך אָנגעגריפענע פעלקער האָבן אין זייער גערעכטן קאמף געפירט דעם קריג בלויז פאר אַ טייל פון זייער נאַציאָנאלן באזיץ, וועלכן דער שונא וויל אָפּרייסן און דעראָבערן. אַלע כוחות האָבן זיי אָנגעשטרענגט אויף נישט אַוועקצוגעבן קיין איין שפאַן באָדן. אָבער ווען די דאָזיקע כוחות האָבן נישט אויסגעהאלטן דעם דרוק פון שונא, זיינען זיי נאָך אויך געבליבן ביי אַ נאַציאָנאלן באזיץ, אמת אַ קלענערן און אָרעמערן. אָבער די באזיגטע פעלקער, אַפילו די, וועמענס לענדער זיינען אינגאנצן אָקופּירט געוואָרן, איז נאָך געבליבן מעגלעכקייטן פאַרצוזעצן זייער נאַציאָנאלן קיום, ווייל פון זייערע לענדער האָט זיי די ערגסטע אָקופּאציע נישט געקאָנט פארטרייבן און זיי האָבן נישט געמוזט צעשפּרייט ווערן איבער דער וועלט און דורכמאכן אַ פיזישן און נאַציאָנאלן אומקום. זיי האָבן נאָך געהאט מעגלעכקייטן אָפּצוואַרטן און צו זאמלען כוחות אויף צוריק געווונען דעם פארלוירענעם טייל פון זייער נאַציאָנאלן פארמעגן, אָדער גאָר די גאנצע טעריטאָריע.

אנדערש זעט אויס די איצטיקע יידישע מלחמה אין ארץ־ישראל. אז מיר האָבן נישט אָנגעהויבן אַן אָנגריפס־מלחמה איז קלאָר פאר יעדן. אָבער וואָס פארטיידיקן מיר? וואָס איז דער ציל פון אונזער מלחמה, וואָס מען האָט אונז אנגעוואָרפן? אין אונזער פארטיידיקונגס־מלחמה זיינען מיר לײדער ווייט נישט אין דער לאגע אפילו פון די פעלקער, וועלכע עס דראָט צו פארלירן זייער פּאָליטישע זעלבשטענדיקייט, אָדער א טייל פון זייער באזיץ לטובות אַן אומגערעכטן אגרעסיוון שונא. אונזער מלחמה גייט נישט פאר א טייל, פאר עפּעס, נאָר פאר אַלץ. אונזערע שונאים ווילן נישט פארקלענערן אונזער באזיץ, פאַראָרעמערן אונזער פארמעגן. זיי ווילן אונז פארמשפּטן אויף אייביקע קנעכטשאפט, אוועקנעמען אונז דאָס עלעמענטארסטע, דאָס מינימאלסטע וואָס באשטימט אונזער זיין אָדער נישט זיין. אין אונזער מלחמה קאָנען מיר פארלירן אַלץ, אָדער געווונען דעם סאמע נויטיקסטן מינימום פאר דער עקזיסטענץ פון אונזער פאָלק.

פאר דעם מינימום, וועלכן עס האָט אונז באשטעטיקט די העכסטע אינטערנאציאָנאלע אינסטאנץ, און פון וועלכן מיר קענען אויף קיין איין פּראָמיל נישט מוותר זיין, מוזן מיר קעמפן קאָנסעקווענט און קאָמפּראָמיסלאָז. דער דאָזיקער פאקט וואָס מיר קעמפן פארן עלעמענטארסטן איז כאראקטעריסטיש פאר דער ספּעציפישקייט פון אונזער קריג און באשטימט דעם כראקטער פון אונזער קאמף. אויב אין אַלע אנדערע מלחמות האָבן שטענדיק די קריגס־פירנדיקע צדדים אַן אויסוועג אין דער שווערע לאגע—קאפּיטולאציע, וועלכע איז אַן אויסוועג א שלעכטער, א נישטש ווירדיקער, אָבער דאָך אַן אויסוועג; אויב אנדערע קריגס־פירנדיקע צדדים קאָנען רעכענען דורך א צייטווייליקער קאפּיטולאציע צו זאמלען כוחות אויף א רעוואנזש, קאָנען מיר אין אונזער איצטיקן קריג נישט לייגן דאָס געווער.

דאָס וואָלט געהייסן — פולשטענדיקע פארניכטונג פון אונזער פאָלק, אָן פערספּעקטיוו צו קאָנען אין דער נאָענסטער צייט צוריק אויפשטיין. די לאגע פון אַן ארמיי, וואָס קאָן נישט קאפּיטולירן איז פיל ערגער ווי פון די ארמייען, וואָס האָבן יאָ אזא אויסוועג. אַן ארמיי, וואָס האָט נישט קיין אויסוועג, מוז וואַרפן אויפן וואָגשאָל אַלץ און דורכברעכן זיך א וועג צום לעבן.

די עצות, וואָס האָט אונז געגעבן בעווין — אריינצווואקסן זיך אין אייראָפּע — האָבן קיין איין ייד נישט אָפּגעהאלטן פון קאמף און נישט אָפּגעצויגן זיין אויפמערקזאמקייט פון ארץ־ישראל. אויף דער האנט פון בעווינישן אימפּעריאליזם גייען אויך די עצות, וואָס קומען פון געוויסע טיילן פון דער יידישער געזעלשאפט אויפצובויען יידישע ישובים אין די אַלע לענדער וווּ יידן געפינען זיך נאָר און די טענדענץ זייערע צו רעדוצירן דעם ווערט פון ארץ־ישראלדיקן ישוב און אים גלייכשטעלן מיט אַלע יידישע ישובים אין דער וועלט. אויך מיר, נישט ווייניקער פון די אַלע גלות־אידעאָלאָגן זאָרגן, אז יידן, וווּ זיי געפינען זיך נאָר, זאָלן לעבן פּראָדוקטיוו און קולטורעל, זאָלן האָבן ווארשטאטן און שולן, ביבליאָטעקן און טעאטער. אָבער די אַלע אידעאָלאָגיעס, וועלכע ווילן, מיט „נאציאָנאל"־באפּוצטע ארגומענטן בויען אויף דער יידישער צעשפּרייטקייט אין דער וועלט, שלעפּערן איין די וואכזאמקייט פון יידישן פאָלק צו דער ראדיקאלער נאציאָנאלער רעוואָלוציע, וואָס עס פירט דורך דער ציוניזם אין ארץ־ישראל.

אין אונזער פאָלקס־זכרון האָבן מיר א סך תקופות פון עמאנציפּאציע, וועלכע האָט א הויך בירגערלעכע גלייכבארעכטיקונג פאר יידן קיינמאָל נישט געקאָנט פארזיכערן די עקזיסטענץ פון יידישן פאָלק אלס אזא. דווקא די דאָזיקע רעכט, וואָס מיר האָבן באקומען אין באַדינגונגען פון צעשפּרייטקייט אין דער וועלט, האָבן אומעטום געשאפן אָביעקטיווע באדינגונגען פאר אונזער פארשלינגען ווערן דורך דער אסימילאציע און זעלבסט־פארלייקענונג, דער פיזישער אונטערגאנג פון יידישן פאָלק קומט פאָר דורך פאשיזם און רעאקציע. אויך די עמאנציפּאציע און גלייכבארעכטיקונג, וועלכע ווערט אונז געגעבן מיט די בעסטע כוונות. מעקט נישט ווילנדיק אָפּ אונזער נאציאָנאלע קולטורעלע אייגנאַרטיקייט. די דאָזיקע דערקענטעניש דרינגט ארויס פון דער היסטאָרישער דערפארונג פון אונזער פאָלק און פון די קעגנווערטיקע טענדענצן אינם יידישן לעבן אין די לענדער פון יידישער גלייכבארעכטיקונג. יעדער פּרוּוו פון נישט וועלן זען די דאָזיקע אומבאַשטרייטבארע פאקטן איז בלויז א סימן פון אָרגאנישער אומפעיקייט דורכצופירן א ראדיקאלע איבערוועקסלונג פון דער יידישער געשיכטע אויף אנדערע רעלסן, א סימן פון מאנגל אין אינערלעכן כוח צו נעמען אויך זיך די שווערע אחריות פאר די שפּעטערדיקע יידישע דורות. די דאָזיקע שוואכקייט הייסט טרייבן די טעג אזוי ווי זיי זיינען, באגלייט מיט „פּרינציפּיעלע" באגרינדונגען און רעוואָלוציאָנערע שטעלונגען, וועלכע דארפן בלויז לייכטער מאכן אויפן אייגענעם געוויסן פאר דעם נאציאָנאלן ניהיליזם, וואָס איז נישט צו טרעפן ביי קיין שום רעוואָלוציאָנערער ארבעטער־באוועגונג ביי אנדערע פעלקער.

דווקא מיר, וואָס זיינען פארבונדן מיט די פּראָגרעסיווע כוחות אין דער וועלט און וואָס שטרעבן צו א נצחון פון ראטנפארבאנד מיט זיינע פארבינדעטע איבער דעם אָנגרייפערישן אימפּעריאליזם, דווקא מיר, וואָס דערציען אונזער יוגנט צום קאמף פארן סאָציאַליזם און וואָס גלויבן אינם ענדגילטיקן נצחון פון רעוואָלוציאָנערן ארבעטער־קלאַס — דעם טרעגער פון אמתער פרייהייט, דעמאָקראטיע און גאולה פאר דער מענטשהייט און פאר יידן; דווקא דערפאר, וואָס מיר ווילן דעם סאָציאַליזם און גלויבן אז אים געהערט די צוקונפט פון דער וועלט, זיינען מיר נאָך מער באזאָרגט איבערן גורל פון יידישן פאָלק. מיר ווילן נישט, אז סאָציאַליזם זאָל זיין אָן יידן, נאָר מיט יידן. עס וועט טאקע נישט זיין קיין אמתער סאָציאַליזם און קאָמוניזם אויב אונזער פאָלק וועט נישט זיין באפרייט און באזיצן אַלע אַטריבוטן פון א נאָרמאַל פאָלק. עס קאָן אָבער זיין קאָמוניזם און סאָציאַליזם אָן יידן, ווייל אין דעם גרויסן טיטאנען־קאמף צווישן וועלט־כוחות, וועלן מיר, אלס צעשפּרייטע מינדערהייט צעריבן ווערן איידער די גערעכטיקייט אין דער וועלט וועט זיגן. אין ווארשעווער געטאָ האָבן 400.000 יידן געוואַרט אויפן קומען פון דער רויטער ארמיי און דערוואַרט האָבן זיך נאָר עטלעכע טויזנט. מיר קאָנען נישט אויסדרייען ווי אַלע אנדערע פעלקער אויפן ענדגילטיקן זיג פון שלום און יושר אויף דער וועלט, ווייל זייענדיק אויסגעמישט צווישן אזוי פיל פעלקער און ראַסן, און נישט האָבנדיק קיין נאָרמאַלע סאָציאַלע סטרוקטור

פאר אונזער עקזיסטענץ מוזן מיר נאטירלעכערווייז נאציאָנאַל און קולטורעל אויסגיין איידער די נייע אָרדענונג וועט קומען. די זעלבע סכנה האָט אויך נאָכן קומען פון דער דורך אונז אויסגעבענקטער אָרדענונג, אויב דאָס יידישע פאָלק וועט נישט זיין נאציאָנאַל קאָנצענ־טרירט אויף אַן אייגענער טעריטאָריע, וועט עס בלייבן...

דער וועלט, סיי אין דער פארשאָלטענער רעאקציאָנערער אָרדענונג.

דער באַוווסטזיין וועגן דעם, וואָס מיר האָבן צו דערוואַרטן אין דער וועלט, סיי אין דער פארשלאָטענער רעאקציאָנערער אָרדענונג, סיי אין דער דורך אונז גענאַרטער נייער אָרדענונג, דאַרף סטימולירן א גרויסע פאָלקס־מאָביליזאציע אין אונזער איצטיקער מלחמה.

ליידער זיינען מיר אריינגעטרעטן אין אונזער איצטיקן פאָלקס־געראנגל אָפּגעשוואַכטע און צעבראָכענע. אין פוילן האָבן מיר שוין נישט דעם יידישן רעזערוואר, וועלכער וואָלט איצטער געווען נויטיק. אין די אראבישע לענדער גייט אָן א שטארקע עקסטערמינאציע־פּאָלי־טיק און טעראָר לגבי דער יידישער באפעלקערונג. אין דער בעווין־מדינה האַלטן מיר נאָר און ערב יידן־פּאָגראָמען. אין די פאראייניקטע שטאַטן וואַקסט די אנטיסעמיטישע כוואַליע. לויט ידיעות פון דער פרעסע זיינען שוין דאָרט פאראן גאסן, ווו יידן טאָרן נישט וווינען, סטודענטן, וואָס ווילן אָנקומען אויף די אוניווערסיטעטן.

די פּערספּעקטיוון זיינען נאָך ערגערע, ווייל דער א אפילו די יידישע הויז־באַלעבאַטים קאָנען דאָרט נישט אריינקומען אָנ־קוקן זייערע הייזער. עס ווערט שוין באגרענעצט די צאָל יידישע מעריקאנער גרויס קאפּיטאַל האָט אָנגעהויבן א גרויסע אנטי־קאָמו־ניסטישע און אנטי־סאָוויעטישע קאמפּאניע, אלס צוגרייטונג צו א ניי־עם וועלט־קריג. עס איז נאָך ביז היינט נישט געווען אזא פאקט, אז עמעצער זאָל פירן אַן אנטי־קאָמוניסטישע העצע און נישט פארבינדן דאָס מיט דער יידן־אויסראָטונג. פון אונזער טרויעריקער דערפארונג ווייסן מיר, אז פון יידן־ריינע גאסן, פון יידן־ריינע אוניווערסיטעטן ביז טרעבלינקע איז א קורצער שפּרונג.

ריכטיק זיינען געווען די ווערטער פון ד"ר משה סנה אויף דער פאראייניקונגס־קאָנפערענץ אין ארץ־ישראל: „א נייער וועלט־קריג איז פאר אונז, יידן, א נייע טרעבלינקע". אויף דער זעלביקער פאראייניקונגס־קאָנפערענץ איז דורך יצחק צוקערמאַן ארויסגעזאָגט געוואָרן אויך א צווייטער אמת: „אין ארץ־ישראל וועט קיין טרעבלינקע נישט זיין".

די דאָזיקע צוויי אמתן זאָגן גענוג וועגן די אויפגאבן פון אונזער פאָלק אין אָנבליק פון דער צעשטורעמטער וועלט, אין וועלכער מיר געפינען זיך. מיר מוזן אויסנוצן אלע אונזערע פיזישע, מאטעריעלע און גייסטיקע כוחות וואָס מיר פארמאָגן נאָר, בכדי צו דערגרייכן דאָס לאנד, ווו עס קאָן קיין טרעבלינקע נישט זיין, ווו מיר קאָנען לעבן ווי מענטשן און שטארבן ווי מענטשן.

דער פאקט, וואָס מיר האָבן אין דער וועלט פּראָגרעסיווע און אויפריכטיק דעמאָקראטישע פריינט, וועלכע קאָנען און ווילן אונז העלפן אין אונזער פאָלקס־געראנגל, טאָר אויף קיין איין מינוט נישט אָפּציען אונזער אויפמערקזאמקייט פון מאָביליזירן אונזער אייגענעם כוח. עס זיינען אָפט פאראן סיטואציעס, ווען די בעסטע פריינט קאָנען נישט העלפן דווקא דעמאָלט ווען מען נויטיקט זיך אין זייער הילף. ווען טשעכאָסלאָוואקיע איז געפאלן א קרבן פון דער „מינכענער" פּאָליטיק, האָט זיכער דער ראטנפארבאנד נישט געקאָנט משלים זיין מיט דעם דאָזיקן פאקט. אָבער ער האָט נישט געקאָנט נעמען אין שוץ טשע־כאָסלאָוואקיע, כדי צו לאָזן זיך פּראָוואָצירן צו א קריג אין א נישט גינסטיקער — פאר אים — צייט, ווען אלע מערב מלוכות צוזאמען מיט היטלערן וואָלטן זיך געלאָזן אין א קרייץ־צוג קעגן דער סאָציא־ליסטישער מלוכה. אויך מיר קאָנען נישט שטענדיק רעכענען אויף עפעקטיווע ממשותדיקע הילף פונקט דעמאָלט, ווען עס איז נויטיק פאר אונז. ביי זיך זיינען מיר די איינציקע, אָבער אויף דער וועלט זיינען מיר נישט קיין בן־יחיד. עס זיינען פאראן אין דער וועלט־פּאָליטיק נאָך אנדערע פאטראָנען, מיט וועלכע אונזערע פריינט מוזן זיך רע־כענען. דעריבער מוזן מיר דערווייל לויט אייגענע כוחות קאָנען אויס־האַלטן דעם דרוק פון די שונאים און נישט אויפגעבן קיין פּאָזיציע, כדי צו קאָנען זיך דערוואַרטן אויף דער הילף, וואָס אונזערע פּראָגרע־סיווע און דעמאָקראטישע פארבינדעטע וועלן אונז זיכער ברענגען.

טשעכאָסלאָוואקיע האָט געקאָנט אויסדויערן ביז די רויטע ארמיי האָט איר צוריקגעשטעלט אויף די פיס. מיר דאקעגן, אויב וועלן מיר נישט דערווייל קאָנען אויסהאַלטן די פּאָזיציעס מיט אייגענע כוחות, וועלן מיר דורך דעם נישט דערמעגלעכן, אז די הילף זאָל בכלל קאָנען קומען און אונזער ווידעראויפשטיין וועט אויף לאנגע יאָרן נישט זיין מעגלעך.

די מאָביליזאציע פון אונזערע אייגענע כוחות איז נויטיק קודם כל פאר אונז. דאָס איז אויך נויטיק פאר אונזערע פריינט. ווייל עס איז נישטש פאראן קיין סתם סאָלידאריטעט, אָפּגעריסן פון קאָנקרעטע אייגענע ווירטשאפטלעכע, פּאָליטישע און מיליטערישע כוחות, וואָס עס דאַרף פארמאָגן דער, וואָס נויטיקט זיך אין הילף. האָט ער דאָס נישט, קאָן אים קיינער ביי זיין בעסטן ווילן נישט העלפן. עס גיבט נישט קיין הילף צוליב סענטימענטן און רחמנות, ווען עס וואָלט יאָ אזא געווען, וואָלט דאָס נישט געווען דויערהאפטיק און עס וואָלט געווען פאר אונז דערנידעריקנדיק. מיר מוזן מיט אונזער כוח ברענגען אויך א נוצן דעם וואָס איז אונז נאָענט. אויב ביז היינט האָט דער ראטנ־פארבאנד נישט געהאט קיין אינטערעסן פארן ציוניזם איז עס נישט דערפאר, וואָס מיר זיינען ערשט היינט געוואָרן א פּראָגרעסיווע באַ־וועגונג, דאָס זיינען מיר שוין אָביעקטיוו געווען דעמאָלט, ווען דער ערשטער בילו"י האָט ארויפגעשטעלט א פוס אויפן ארץ־ישראל־באָדן. דער אמאָליקער דעזאינטערעסימענט פון ראטנפארבאנד און זיין היינטיקע הילף פאר די ציוניסטישע שטרעבונגען נעמט זיך דערפון, וואָס אמאָל האָבן מיר נישט פאָרגעשטעלט מיט זיך אזא כוח, אויף וועלכן דער ראטנפארבאנד זאָל זיך קאָנען שטיצן אין זיין קאמף קעגן די אימפּעריאליסטישע פארכאפּער. היינט האָבן מיר שוין אזא כוח יאָ. וואָס מער מיר וועלן דעם כוח נאָך פארשטארקן, אלץ זיכערער וועט זיין די הילף פון אונזערע פריינט. און העלפן מוזן זיי, נישט בלויז וואָס דאָס איז נויטיק פאר אונז, נאָר ס'איז אויך גוט פאר זיי.

אויפן יום־פּעילים געפינען זיך נישט די יידן, וואָס מען דאַרף זיי וועקן צו מעשים, דאָ געפינען זיך די וועקער. אלס אזעלכע דאַרפן מיר באַ־האנדלען אויף אונזער בעראטונג ווי אזוי צו וועקן וואָס מער, וואָס גרינטלעכער. זאָלן מיר פון דעם יום־פּעילים זיך פונאנדערפאָרן מיט קלאָרע, צילבאוווסטע אויפגאבן פאר יעדן, וואָס קומט אין בארירונג מיט יידישע יוגנט און קינדער אין אלע שטעט און שטעטלעך פון דער מדינה.

די יוגנט פון פוילן אין דינסט פון פאָטערלאַנד

די נייע אָרדנונג, וואָס בויט זיך איצט אין די פאָלקס־דעמאָקראטישע רעפּובליקן, פוילן, טשעכאָסלאָוואקיע, בולגאריע, רומעניע א. א. פארזיכערט זייער יוגנט א גליקלעכע, פרייע צוקונפט. דערפאר איז אזוי גרויס דער אָנטייל פון דער יוגנט אין אויפבוי פון די דאָזיקע לענדער. מיט באוווּנדערונג ווערן דורך אלעמען נאָכגעפאָלגט די אויפטוען פון דער יוגאָסלאַווישער יוגנט, וועלכע בויט מיט איבערגעגעבנהייט און ענטוזיאזם באן־ליניעס, אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען, פאַרוואנדלענדיק אזוי ארום יוגאָסלאַוויע אין א מאָדערן־אנטוויקלט לאנד. גלייכצייטיק האָט שוין די יוגאָסלאַווישע יוגנט, אָרגאניזירטע אין די ארבעטס־בריגאַדעס, גרויסע דערגרייכונגען אויפן געביט פון ליקווידירן די אָפּגעשטאנענקייט און אנאלפאבעטיזם, וועלכע זיינען איר געבליבן בירושה פון דער אַלטער אָרדענונג און היטלעריסטישער אָקופּאציע. אויפן געביט פון דערהייבן וויסן און באהאפטן זיך מיט די ווערטן פון דער נייער קולטור.

דאָס זעלביקע קומט פאָר אין בולגאריע, אלבאניע און אין די איבעריקע פאָלקס־דעמאָקראטישע רעפּובליקן.

אויך די יוגנט אין פוילן איז אדורכגעדרונגען מיט א שטארק ווילן צו ארבעט פארן פאָטערלאנד און דראנג צו וויסן.

אין „דינסט פאר פוילן" וועלן אריינגעצויגן ווערן אלע יוגנטלעכע אין עלטער פון 16 ביז 21 יאָר און עלטערע ביז 30 יאָר, וועלכע האָבן נישט דורכגעמאכט קיין מיליטער־דינסט.

„דינסט פאר פוילן" וועט אויסבילדן קאדרען פאר דער אינדוסטריע, טראנספּאָרט א. א. וו. די יוגנטלעכע פון „דינסט פאר פוילן" וועלן זיך באטייליקן אין ווידעראויפבוי פון די חרוב־געוואָרענע שטעט.

א באדייטנדיקער טייל פון דער צייט, וועלכע די יוגנט וועט פארברענגען אין „דינסט פאר פוילן" וועט זיין געווידמעט פאר סיסטעמאטישער בילדונג.

דעם אויפזיכט איבער דער גאנצער ארבעט פון פּראָפעסיאָנעלער אויסבילדונג און פיזישער דערציונג פון דער יוגנט וועט האָבן דער הויפּט־ראט פאר יוגנט־ענינים, וועלכער וועט באשטיין פון פאָרשטייער פון אלע פוילישע יוגנט־באוועגונגען און געזעלשאפטלעכע אָרגאניזאציעס.

פאר אונז, אלס א חלוצישע יוגנט־באוועגונג, וועמענס ציל ס'איז דינען דעם פאָלק, דעם אויפבוי פון זיין לאנד און וועלכע דערציט אין דעם גייסט די יידישע יוגנט, איז די אידעע פון „סלוזשבא פּאָל־סצע" נאָענט און נאטירלעך.

ח. האלצוואן

„איך טו נישט דאס, וואס איך וואלט געדארפט טאן..."

(אויפן ראנד פון יום פעילים)

ווער ס'טוט ווייניק, ווער ס'באגנוגנט זיך מיט אויספילן קליינע התחייבותן, קליינע אנשטרענגונגען, דער איז מיט זיין לאגע צופרידן, דער פילט נישט, אז ער דארף טאן מער. דער, וואס טוט א סך, דער, וואס האט זיך פיל אנגעשטרענגט און זיך אליין אינגאנצן געשטעלט אין דינסט פון אויספילן פליכטן, וואס די צייט לייגט אויף אים ארויף — דער טראגט זיך אייביק ארום מיט א געפיל פון אומצופרידנקייט, נישט באגנוגנדיקייט, מיט א געפיל, אז ער טוט נישט אלץ, וואס איז נויטיק, נישט אלץ וואס ער דארף טאן.

ס'זיינען פאראן מענטשן, וואס לעבן א גאנץ יאר בלויז מיט זייער פערזענלעכן „איך". זיי זיינען צופרידן פון זיך, זיי פילן זיך אין ארדענונג מיט זיך. איצט ווען מען האט פון זיי געפאדערט „מאראלישע און מאטעריעלע שטיצע" פאר די קעמפנדיקע ברידער אין א"י זיינען זיי געגאנגען אויף א מיטינג, געשפענדעט א געוויסן סכום געלט און האבן ווידער אן אויפריכטיקן געפיל פון דערפילן זייער חוב.

אונזערע חברים זיינען אויך געווען אויף מיטינגען, האבן זיך אויך באשטייערט פאר דער הגנה־אקציע, אבער זיי זיינען ווייט נישט באפרידיקט מיט דעם. זיי האבן זיך אפגעזאגט פון א סך פערזענלעכעם פאר דער באוועגונג, וואס איז דאך דער מכשיר אין אונזער פאלקס־קאמף. זיי האבן זיך איר אפגעגעבן אין גאנצן, אבער זיי זיינען אלץ נישט באפרידיקט. און טאקע דער פאקט פון שטעלן זיך פולשטענדיק אין רשות פון א באוועגונג, וואס וויל דאס פאלק דורכפירן דורך אלע שטורמען צו א זיכערן ברעג, איז די סיבה פון דער דאזיקער אומצופרידנקייט און נישט באגנוגנדיקייט, געהערנדיק אין דער באוועגונג האט מען גאר אנדערע מאסשטאבן, מיט וועלכע מיר מעסטן פליכטן און אויפגאבן און די גרויס פון פערזענלעכע אנשטרענגונגען, וואס זיינען נויטיק פאר זייער דערפילונג.

עס איז דעריבער נאטירלעך דאס, וואס מיר האבן געהערט אויף אונזער לעצטן יום פעילים פון איינער א בחורה, וועלכע האט פארלאזט די עלטערן און א ווארעמע היים (און האבן א היים מיט עלטערן איז דאך היינט א זעלטנהייט), אפגעזאגט זיך פון אוניווערזיטעט, בכדי צו ארבעטן אין דער באוועגונג:

„אין צוזאמענהאנג מיט דער איצטיקער לאגע אין ארץ־ישראל, מאכט מען אפט א חשבון הנפש. איך מאך אויך מיין חשבון הנפש און איך בין פון זיך און פון מיין ארבעט נישט צופרידן. איך טו נישט דאס, וואס איך וואלט געדארפט טאן".

עס האבן געטענהט אנדערע חברים: „מיר פארנעמען זיך דא מיט קלייניקייטן, מיט בויען סניפים, אינטערנאטן, מיט איינארדנען מושבות, מיט דערציען קינדער, דאן ווען דארט קומען פאר קאמפען, ווען דארט פאלן די יונגסטע און די בעסטע און ווען עס פאדערן זיך אזוי שטארק יונגע מענטשן".

די באוועגונג האט געענטפערט אכזריותדיק: א גרויסער טייל פון אקטיוו בלייבטא דא און זעצט פאר די זעלבע ארבעט וואס ביז איצט. שווער איז אזוי צו באשליסן און שווער איז אויסצופירן אזא באשלוס. ער איז א קלאפ פאר די אלע, וואס האבן זיך ביז איצט געפילט מינדערווערטיק. דאס מינדערווערטיקייט־געפיל איז געבליבן. אבער אזא קלאפ קען אמאל זיין א סטימול צו פארשטארקטער שאפונגס־און ארבעטס־קראפט און דאס פאדערט זיך איצט פון אלע.

עס האט זיך יעצט פיל געענדערט אין די אויפגאבן פון ציוניזם. פיל נייע פראבלעמען קומט איצט אויס צו לייזן: פראגן פון אויפשטעלן און אויסהאלטן א גרויסע ארמיי, פון בויען א מדינה מיט אלע אירע אטריבוטן: רעגירונג, אדמיניסטראציע, קאנסטיטוציע, פראגן פון נייע באציונגען צווישן א"י־ישוב און דער ציוניסטישער וועלט־ארגאניזאציע, פראגן פון דער ראל פון דער הסתדרות אינערהאלב דער יידישער מדינה — אבער איין פראבלעם, שטענדיק דאס עיקרדיקסטע, און פונדאמענטאלסטע אין ציוניזם איז אויך איצט און וועט נאך אויף לאנג פארבלייבן דאס עיקרדיקסטע און פונדאמענטאלסטע — די פראגע איז: חלוצים. ווען ס'וואלט שוין אפילו אויפגעשטעלט געווארן א יידישע מדינה, ווען ס'וואלט שוין געווען א פרייע יידישע עליה קיין א"י און ס'וואלטן אהין געשטראמט מאסן יידן וואלט אויך אן חלוצים די יידן־פראגע קיינמאל נישט געלייזט געווארן. א יידישע מדינה, א יידישע מאסן־עליה אן א גרויסן חלוצישן קערן אין א"י וועט זיין א קאטאסטראפע און נישט קיין גאולה.

עס איז אונז טייער יעדער ייד אין ארץ־ישראל, ווו ער זאל נישט ארבעטן: אין פאבריק, אין ווארשטאט צי אין אמט. אבער ווייל עס זיינען אונז טייער ארבעטנדיקע יידן אין א"י איז נאך גרעסער די באדייטונג פון חלוצים. יעדער ארבעטנדיקער ייד אין ארץ־ישראל טוט א געבענטשטע שעפערישע ארבעט, אבער ער קאן זיין שעפעריש, ער קאן בכלל זיין אין ארץ־ישראל נאר א דאנק חלוצים. ארץ־ישראל שטייט פאר א פראבלעם, וועלכעס ס'קומט קיין שום לאנד און מדינה נישט אויס צו לייזן. דאס איז קאלאניזאציע, דאס איז באלעבן א פארווארלאזטן שטח, דאס איז פארוואנדלען א מדבר אין א לאנד, ווו מענטשן זאלן קאנען לעבן. עס האט דאס אויפגעטאן די חלוצישע באוועגונג, וואס דארט ווו ס'האבן מיט דרייסיק יאר געקאנט לעבן 50 טויזנט יידן, זאלן היינט קאנען לעבן 700 טויזנט. עס קאן דאס נישט קיינער דערמעגלעכן נאר חלוצים, אזוי עס זאלן אין יארן ארום לעבן אין דעם לאנד מיליאנען יידן, ווו עס לעבן איצט נאר 700 טויזנט.

עס שטייט נישט פאר קיין שום לאנד און מדינה דאס פראבלעם פון שאפן פון אנהויב אן א ווירטשאפט. פאר דעם פראבלעם שטייט נאר ארץ־ישראל. דאס וואס עס איז היינט דארט פאראן איז בלויז אן אנהויב. דער אנהויב וואלט נישט געקענט געמאכט ווערן, ווען ס'וואלט נישט געווען פריער געשאפן א לאנדווירטשאפט. און עס וועט ווידער נישט קאנען אויסגעברייטערט ווערן נישט די אינדוסטריע און נישט דער טראנספארט א. א. וו., עס וועט זיך נישט קאנען אויסבויען א שטאטישער ארבעטער־קלאס אויב ס'וועט נישט פריער אויסגעברייטערט ווערן די לאנדווירטשאפט, אויב ס'וועט נישט אנטשטיין קיין פילצאליק און שטארק פויערטום.

עס האט אמאל לענין געזאגט, אז — „קאמוניזם — דאס איז עלעקטריפיקאציע פלוס ראטנמאכט". וועגן ציוניזם קאן מען זאגן, דאס איז א יידישע מערהייט אין ארץ־ישראל פלוס א פילצאליק און שטארק יידיש פויערטום". דער דאזיקער מהות פון ציוניזם וועט אן חלוצים נישט ווערן פארווירקלעכט.

ציוניזם איז נישט נאר אויפלעבן א"י און איבערפירן אהין מיליאנען יידן. ציוניזם איז אויך ווידערגעבורט פון יידישן פאלק, פון זיין קולטור, פון דער העברעישער שפראך.

עס וועט אין ארץ־ישראל נישט זיין קיין נייע יידישע קולטור, עס וועט ביי די יידן אין ארץ־ישראל נישט הערשן די העברעישע שפראך, אויב ס'וועט נישט צווישן די יידן, וואס קומען קיין ארץ־ישראל זיין א שטארקער קערן פון מענטשן, וואס זיינען נאך פון פריער דורכגעדרונגען מיטן א"י־דיקן גייסט, וואס זיינען נאך פון פריער אין פולן זין פון ווארט ארץ־ישראלדיקע בירגער, וואס לעבן נאך פון פריער מיט דער העברעישער שפראך און מיט איר אטמאספער, דאס אין וואס ארץ־ישראל נויטיקט זיך איצט אממערסטן און אין וואס עס וועט זיך נאך א לאנגע צייט נויטיקן — הגנה, אן ארמיי, וואס באשטייט פון נישט פון פראפעסיאנעלע סאלדאטן נאר פון מענטשן, וואס זיינען פארבונדן מיט ארבעט און פארשטייען דעם זין פון קאמף און זיינע צילן — אויך אן ארמיי מיט אזא באראקטער קאן געשפן ווערן נאר דורך חלוצים, ווייל אויך דער רוקנביין פון דער היינטיקער הגנה זיינען חברים פון די קבוצים, די וועלכע שטאמען פון די חלוצישע באוועגונגען.

דאס זיינען אלטע אמתן, אבער שטענדיק אקטועלע. זיי זיינען אקטועל אויך און דווקא היינט. דערפאר מוזן מיר זיך אין איצטיקן מאמענט דא באשעפטיקן נישט מיט עפעס אנדערש ווי נאר מיט ארבעט אין סניפים, קיבוצים, מושבות מיט גרייטן נייע קאדרען חלוצים.

מיר מוזן איצט טאן די ארבעט מיט נאך מער ענערגיע, מיט גרעסערן שווונג, מיט מער פארביסנקייט. ווי יעדע חלוצישע באוועגונג פארפליכטעט אויך אונזער באוועגונג יעדן חבר אין געוויסן עלטער צו הגשמה, ארויסגיין אויף הכשרה, עולה זיין, יעדנפאלס שטעלן זיך פולשטענדיק אין רשות פון דער באוועגונג. לאמיר אנהויבן די פארשטארקטע ארבעט מיט מקיים זיין די מצוה פון פארווירקלעכן. זאלן זיך אלע עלטערע חברים אין גאנצן אפגעבן דער באוועגונג. די באוועגונג מוז איצט אנהויבן בויען נייע הכשרה קיבוצים און עס מוזן צו דעם זיין חברים. די באוועגונג נויטיקט זיך אין א נייעם שיכט פון אקטיוו, מיט וועלכן זי זאל קאנען דיספאנירן אין דער פולער מאס. עס מוז אנטשטיין א נייער שיכט פון אקטיווע חברים, וועלכער זאל פארטרעטן דעם ביז איצטיקן אקטיוו. די חברים וואס טראגן ביז איצט אויס די אקטיווע ארבעט — מדריכים, חברים פון מועצות און מרכז מוזן עולה זיין. עס דעצידירט נישט ביי זייער עליה דער פאקט,

י. ראטענבערג

ענגלאַנד האָט געהאַט אַ ווייטן קוק...

די אנטוויקלונג פון די געשעענישן אין און ארום ארץ-ישראל, פארפעסטיקן די איבערצייגונג, אז צוויי באשלוסן זיינען אין פארבינדונג מיטן ארץ-ישראל פּראָבלעם געפאלן. איינער אין לייק-סאקסעס וועגן אויפשטעלן אַ יידישע מלוכה מיט אן אויסגעשטעלטן קאַלענדאַר פון שטפּונווייזער רעאַליזירונג, און אַ צווייטער אין לאָנדאָן, וואָס זיין אינהאלט איז טאָן אליץ, כדי דעם לייק-סוקסעסער באשלוס צו טאָרפּעדירן. אויך דער צווייטער באשלוס אין פארזען מיט אַ גענויעם פּלאַן פון רעאַליזירונג... דעם ערשטן באשלוס האָבן זיך די מחברים נישט געשעמט צו פארעפנטלעכן, ווייל ער איז געווען אַן אַקט פון מענטשלעכער דערהויבנקייט און גערעדט צום געוויסן פון מענטש. דאקעגן האָט פארפעלט מוט די פארפאסער פון צווייטן באשלוס ארויסצוברענגען אים פאר דער ליכטיקער שיין, ווייל די אינטענצן זיינען געוויסנלאָזע און די מעטאָדן פון רעאַליזירונג — נידעריקע, אוממענטשלעכע. די ענגלענדער האָבן זיך באהאלטן אונטער צביעות-דיקע דערקלערונגען פון בריטיש-דיפּלאָמאטישן נוסח: „דער אונ"אָ-באשלוס איז נישט דורכפירבאר, ווייל איין צד איז נישט מסכים", און ווי קאָנען ענגלישע דזשענטעלמענער גיין קעגן ווילן פון אַ פאָלק?... ציניש און פרעך האָבן זיי סאבאָטירט די באשלוסן, נישט צוגעלאָזט די אונ"אָ-קאָמיסיע דערפילן אירע פונקציעס. נישט אָקעגנגעשטעלט זיך דער וויסטער העצע און ווילדע אָנפאלן פון אראבישע באנדעס אויף יידן. פארקערט: נאָך מער זיי דערמוטיקט דורך אנטוואָפענען די הגנה, באשאפן ביי דער אראבישער רעאקציע די זיכערע איבערצייגונג, אז ענגלאַנד איז מיט זיי און דערלאָזט אַ גרויסע אינוואזיע פון כוליגאנעם פון די ארומיקע אראבישע לענדער, וועלכע ווערן אָנגעפירט פון ענגלישע, דייטשע און אנדערסישע אינסטרוקטאָרן — די מומחים אין דער קונסט פון מאָרד און פארוויסטונג.

מיר האַלטן פאר איבעריק נאָך מער אויסרעכענען פאקטן צו באווייזן די שולד פון ענגלאַנד אינם איצטיקן בלוטיקן שפּיל אין ארץ-ישראל. די ענגלישע אינטריגעס זיינען געמאכט געוואָרן מיט אזעלכע גראָבע שטעך, אז די סאמע נאאיוויסטע מענטשן קאָנען זיך אויף זיי דערקענען.

דאקעגן איז שוין נאָך כדאי זיך אָפּשטעלן אויף דער „סענסאציע", וואָס ס'האָט אונז געליפערט דער 19-טער מערץ. מיר מיינען די דערקלערונג פון סענאטאָר אויסטין אלס אפיציעלער פאָרשטייער פון די פאראייניקטע שטאַטן. אַ דערקלערונג, וועלכע אנולירט די שטעלונג פון אמעריקע אויף דער „אונאָ"-סעסיע דעם 29-טן נאָוועמבער פאָריקן יאָר בנוגע ארץ-ישראל. אמעריקע זאָגט זיך „דערווייל" אָפּ פון טיילונגס-פּלאַן און אנשטאָט אים שלאָגט זי פאָר אַ אינטערנאציאָנאלע אויפזיכט. די מאָטיוון זיינען, אז דער „אונאָ"-באשלוס איז גורם צו אַ בלוט-פארגיסונג; מ'דארף פריע-שלום מאכן צווישן יידן און אראבער"... א.ד.ג.

אַלזאָ אמעריקע האָט זיך איבערצייגט, אז ענגלאַנד האָט געהאט אַ „ווייטן" קוק. דריי חדשים האָבן זיך די אמעריקאנער צוגעקוקט, ווי מען שענדעט דעם באשלוס פון דער העכסטער וועלט-אינסטאנץ, באשלוסן פאר וועלכע אמעריקע האט אליין געשטימט. זי האָט געשוויגן ווען מען האָט געשיקט קריגס-ארסענאל פאר די אראבער מיטן ציל צו מאָרדן יידן און באקעמפן די „אונאָ"-באשלוסן. דאקעגן האָט זי שוין גאָר שטארק אָפּגעהיטן ס'זאָל חלילה נישט ארויסגיין קיין געווער פון אמעריקע, וואָס זי באשטימט פאר שוץ-צוועקן און פאר דערמעגלעכן דאָס רויקע דורכפירן די באשלוסן.

יאָ, ענגלאַנד און אמעריקע האָבן זיך גלענצנד דערגענצט. אמעריקע האָט גרויסמוטיק הומאניטאר געשטימט אין לייק-סאקסעס, (רעכנענדיק דערביי צו געווינען סימפּאטיעס ביי מיליאָנען יידישע וויילער אין אמעריקע) און ענגלאַנד האָט איר אין משך פון דריי חדשים צוגעגרייט אַ „כשרן" תירוץ זיך ארויסצודרייען פון אירע התחייבותן. אין דער פּרעסע איז דאָס צוריקציען זיך פון אמעריקע באצייכנט געוואָרן אלס סענסאציע און פאראט. מיר האָבן אויסטינס דערקלערונג נישט אויפגענומען ווי קיין סענסאציע. א סענסאציע איז עס פאר די, וועלכע האָבן געגלויבט אין טרומאגישן אמעריקע, אז ארץ-ישראל איז אויסער די סטרעפּע פון אמעריקאנער וועלט-אינטריגעס.

די, וועלכע קוקן מיט אָפענע אויגן אויף דעם וואָס קומט איצט פאָר אין דער וועלט, האָבן אזא סענסאציע געקאָנט דערווארטן און זעען בלויז אין דעם אַ לאָגישן קאָנסעקווענק פון דער אלגעמיינער

וואָס עס איז זיי שווער איצט דאָ צו זיין, דאָס וואָס איז אזוי געקומען צום אויסדרוק אויפן יום פּעילים, אָבער עס דעצידירט אַ צווייטער מאָמענט.

אַ יוגנטלעכער אין אַ חלוצישער באוועגונג, אַ מענטש פון צענטראלן אָדער לאָקאלן אַקטיוו, קען זיך פארנעמען מיט ריינער „יוגנט-ארבעט" פארהעלטנישמעסיק אַ קורצע צייט, ווייל אנדערש זיינען מיר אין ווידערשפּרוך צו אונזערע אייגענע פּרינציפּן. דער ציל פון אונזער באוועגונג איז, אז יעדער חבר מוז איבערגיין צו אַן ארבעטער-לעבן אין א"י און נישט בלייבן אַ שטענדיקער געזעלשאפטלעכער טוער. מיר זיינען אָפּטמאָל געצוווּנגען ארויסצונעמען חברים פון די קבוצים און שטעלן זיי צו דערציערישער, געזעלשאפטלעכער צי קולטור-ארבעט. אָבער מיר קאָנען דאָס נישט טאָן אויף קיין לאַנגער צייט. די, וואָס ווערן אין געגעבענעם מאָמענט אויס אזאַ ארבעט מוזן נאָך אַ קורצן צייט-אָפּשניט פארטראָטן ווערן דורך אנדערע.

די באוועגונג פירט שטענדיק די ארבעט מיט דער דאָזיקער טענדענץ. צוליב דעם: אונזערע סעמינאַרן, מושבות מדריכים, דאָס אויסבילדן אין יעדן סני; חברי מדריכים.

דער פּראָצעס פון אויסבילדן אַ נייעם אַקטיוו איז נישט אויסגערעכנט אויף יאָרן. וואָס פריער מוזן נייע חברים איבערנעמען די ארבעט און פאָרזעצן דאָס גרייטן נייע חלוצים. עס איז היינט פיל שווערער דאָס צו טאָן, ווי דאָס איז געווען אַמאָל, אָבער עס מוז געטאָן ווערן.

מיר דארפן זיך נישט אָנטוישן בנוגע די פּערספּעקטיוון פון אויסבילדן חלוצים-קאדערן **פון צווישן דער** יידישער יוגנט אין פּוילן. עס אזי ריכטיק, די היינטיקע באדינגונגען זיינען נישט **גינסטיק פארן** אנטשטיין ביי דער יידישער יוגנט אַ ווילן צו לעבן פון פיזישער ארבעט, פון בכלל זיין אין אַ באוועגונג, וועלכע שטעלט פאָר אירע חברים אזאַ ציל. עס מוז אָבער אויפמערקזאם געמאכט ווערן אויף אַ צווייטן פאקט, וועלכער ווארפט זיך נישט אזוי שטארק אין די אויגן אָבער וועלכער עקזיסטירט און וועלכער וועט נישט פארשווונדן. די יידישע יוגנטלעכע, וועלכע לעבן נישט מיטן יידישן לעבן און זיינע באדערפענישן, די, וועלכע האָבן צוליב פּערזענלעכע באקוועמלעכקייטן זיך פון אים דערווייטערט, די, וועלכע — באוווסטזיניק אָדער אומבאוווסטזיניק — אסימילירן זיך — די אַלע יידישע יוגנטלעכע האָבן נישט קיין גרונט צו זיין צופרידן מיט זיך. נישט שטענדיק גיבן זיי זיך אָפּ אַ דין וחשבון פון דעם און נישט שטענדיק באמערקן מיר דאָס, אָבער פיל יוגנטלעכע, וועלכע געפינען זיך שוין היינט אין אונזערע רייען, וואָלטן געקאָנט וועגן דעם דערציילן. עס מאטערט היינט די דערווייטערטע פון יידישן לעבן, אַ געפיל פון הענגען אין דער לופטן, פון נישט האָב קיין אָרט אין לעבן, פון נישט האָבן קיין ציל און אידעאַל. נאָר די חלוצישע באוועגונג איז ביכולת זיי ארויסצופירן פון זער אומבאשטימטער לאגע, נאָר זי איז ביכולת דערמעגלעכן זיי צוריק צו געפינען זיך אליין און נאָר זי קאָן פאר זיי אָנווייזן פּערספּעקטיוון פון פולן אויסלעבן זיך אלס יידן און מענטשן, נאָר זי קאָן געבן אַ תיקון אזי לעבן.

די יוגנט מוז און וועט קומען אין דער חלוצישער באוועגונג.

אונזער באוועגונג אלס אזאַ, דארף טאָן אונזער פליכט און אויסשטרעקן צו די יוגנטלעכע אַ חברישע האַנט.

מיר דארפן דאָס טאָן צוליבן גורל פון **יעדן יוגנטלעכן** און פון **יידישן פאָלק.**

ליניע פון „ווייסן־הויז". ס'איז נישט מעגלעך פון איין זייט צו פירן א גיפטיקע קריגס־העצע, אויפשטעלן א קריגעריש דייטשלאנד, זאמלען אלע טונקעלע כוחות אין דער וועלט, און פון דער צווייטער זייט איינרייסן מיט דער אראבישער רעאקציע, פאר וועמען אמעריקע און ענגלאנד האבן שוין באשטימט א חשובע ראל אין דער נאענסטער קריגס־אוואנטורע. אויך אמעריקע האט אין חשבון דעם ארץ־ישראלדיקן שטח אלס קריגס־באזע קעגן ראטנפארבאנד.

כאראקטעריסטיש זיינען די אפרופן אויף דעם נייעם אמעריקאנער פארשלאג מצד אנדערע גרויסמאכטן. אזוי למשל האט זיך ארויסגעזאגט דער פארשטייער פון כינע — טינז־פו־טשאנג, אז דער פארשלאג פון אמעריקע דעקט זיך פולשטענדיק מיט דער שטעלונג פון זיין רעגירונג. דעסגלייכן האט אלעקסאנדער פאראדיע, דער פארשטייער פון פראנקרייך דערקלערט, אז דער נייער אמעריקאנער פארשלאג קאן לייזן א סך שוועריקייטן, וועלכן פליסן ארויס פון טיילונגס־פלאן. די איינהייטלעכע ארויסזאגונגען פון די דאזיקע מלוכות ווארפן א ווייטערדיקן שיין, אז ארץ־ישראל איז איינגעשלאסן אין די פלענער פון רעאקציאנערן וועלט־בלאק. אין דער פרעסע ווערט בסדר דערמאנט, אז די אמעריקאנער נאפט־מאגנאטן, וועלכע האבן אינטערעסן אין די אמעריקאנער לענדער, האבן ארויסגעאיבט א נייע ווענדונג פון די פאראייניקטע שטאטן בנוגע ארץ־ישראל. ס'וואלט געווען פאלש צו זאגן, אז זייער איינפלוס איז נישט באדייטנדיק אין דער אויסערן־פאליטיק פון אמעריקע. זיי זיינען דאך אבער נישט קלענער געווען מיט דריי חדשים צוריק. מיר זיינען מער גענייגט צו גלויבן, אז שטימענדיק דעם 29־טן נאוועמבער פארן טיילונגס־פלאן איז עס געווען נישט מער ווי א הומאניטארער זשעסט־מאנעווער אויסגערעכנט אויף געפינען סימפאטיעס ביים אמעריקאנער פאלק און באזונדערס ביי דער יידישער באפעלקערונג, האבנדיק הערביי די טיפע איבערצייגונג, אז זיי האבן זיך אויף וועמען צו פארלאזן אין דער שווארצער מלאכה פון אוממעגלעך מאכן דאס אדורכפירן פון דעם באשלוס. ס'וואלט דאך נאיוו געווען צו מיינען, אז טרומאן און מארשאל האבן זיך פארגעשטעלט, אז אן דער אקטיווער אריינמישונג פון די גרויסמאכטן וועט זיך דער באשלוס לאזן אדורכפירן. יא, די נייע שטעלונג פון אמעריקע באווייזט פולשטענדיק דעם ווערט פון אינטערנאציאנאלע פארפליכטונגען, וועלכע ס'נעמען אויף זיך אימפעריאליסטישע רעגירונגען. די איינציקע, וועלכע האבן באלד נאכן פאלן פון די „אונא"־באשלוסן געפאדערט אננעמען מיטלען זיי צו פארווירקלעכן — איז דער ראטנפארבאנד. אויך איצט האבן מיר געהערט א קלארן און ווירדיקן ענטפער פון גראמיקאן, אז ער שטייט פעסט ביים אנגענומענעם באשלוס. אזוי און נישט אנדערש דערקלערט א פארשטייער פון א רעגירונג, וועלכע האט נישט אין ארץ־ישראל קיין אימפעריאליסטישע אינטערעסן און האט אויפן אויג די פרייהייטס־באדערפענישן פון א פאלק.

אמעריקע האט מיט איר פאראט ריין געמאכט דעם טיש, צערינען זיינען געווארן די אילוזיעס פון די, וועלכע האבן געמיינט. אז ס'איז פאראן א שלעכטער און א גוטער אימפעריאליזם, אז ס'קאן זיין אן אימפעריאליסטישע מאכט, וואס זאל אונז העלפן אין אונזער באפרייונגס־שטרעבונג. די רשימה פון אונזערע בלוטיקע פיינט, איז דורך אמעריקע איצט פארפולקאמט געווארן. מיר האבן אויך איצט א קלארע רשימה פון מלוכות, וועלכע זיינען אונזערע אוממיטלבארע פארבינדעטע. זאל זיך כאטש איצט באזינען דער אפארטוניסטישער ארבעטער לאגער, וועלכער האט זיך צוגעאיילט מיט צוזאמענשטעלן א רעגירונג, וואס פאוואריזירט דאס יידישע בירגערטום און דעם קלער. ער האט נישט דערמעגלעכט אנטיילצונעמען אין דער ערשטער יידישער רעגירונג דער פאראייניקטער יידישער ארבעטער פארטיי אין ארץ־ישראל, מיינענדיק, אז דערמיט וועט ער געפינען חן אין די אויגן פון ענגלאנד און אמעריקע.

די טעג, וועלכע מיר לעבן איצט איבער און די טעג, וועלכע דערווארטן אונז, זיינען די סאמע אנגעשטרענגסטע און פאראנטווארטלעכסטע אין אונזער לאנגן באפרייונגס־וועג. אונטער די דערקלערונגען, וועלכע ס'האט געמאכט די יידישע אגענץ, דער וועד הלאומי און די „הגנה", אז זיי טרעטן נישט אפ פון אנגענומענעם „אונא"־באשלוס און פראקלאמירן די יידישע מלוכה דעם 16־טן מאי — א טאג נאכן אויסגיין פון ענגלישן מאנדאט — שרייבט זיך אונטער דאס גאנצע יידישע פאלק. אינם קאמוניקאט, ארויסגעגעבן דורך דער אנפירונג פון אונזער העלדישער הגנה־ארמיי לייענען מיר: דער פרווו פון אמעריקע צו מאכן א שטריך אויף דעם באשלוס פון „אונא" איז א שטארקער קלאפ פאר „אונא", ווי פאר דער יידישער מלוכה. די יידישע מלוכה וועט אנטשטיין מיטן כוח פון אונזער פארטיידיקונג! יידן זיינען דעצידירט נישט אפצוווייכן פון אנגעצייכנטן וועג, נישט געקוקט, וואס געוויסע גרויס־מאכטן האבן געענדערט זייער מיינונג אונטערן דרוק פון מופטי און אנדערע אראבישע פירער, וועלכע האבן מיטגעארבעט מיט היטלערן. ארץ־ישראל — זאגט דער קאמוניקאט — וועט זיין אומאפהענגיק. יידן וועלן געפינען א וועג פון פארשטענדיקונג מיט די אראבער. דער קאמוניקאט ענדיקט זיך מיט די ווערטער: „מיר בויען א יידיש ארץ־ישראל מיט אונזער שוויס! מיר וועלן עס פארטיידיקן מיט אונזער בלוט"! די דערפארונג, וועלכע מיר האבן פון ארץ־ישראלדיקן קאמף, גיט אונז די זיכערקייט, אז די הגנה ווארפט נישט קיין סתם ווערטער. דער כוח פון הגנה שטעקט אינם באוווסטזיין, אז זי פארטיידיקט א גערעכטע זאך און אז זי שיצט דעם קיום פון איר גאנץ פאלק.

שרייבנדיק וועגן דער דערהויבענער ראל פון ישוב אלס אוואנגארד פון פאלק, זאלן מיר נישט דורכלאזן די, וועלכע האבן זיך געשטעלט מחוץ למחנה און ברעכן די ישוב־דיסציפלין, מיר מיינע די אצ"ל און שטערן־גרופע. קליין זיינען זיי אין צאל, אבער גרויס אינם שאדן. וועלכן זיי ברענגען אונזער באפרייונגס־קאמף. די אומפאראנטווארטלעכע ארויסטרעטונגען קעגן סתם אראבער און מעשים. וועלכע אנטשפרעכן נישט דער אלגעמיינער פאליטיק, וואס ווערט פעסטגעשטעלט דורך די בארופענע פון גאנצן פאלק — אינסטאנצן, זיינען עלול צו גרויסע אומגליקן פארן ישוב און במילא פארן גאנצן פאלק.

מיט באדויערן האבן מיר נאכגעפאלגט די ידיעות פון ארץ־ישראל וועגן אונטערהאנדלונגען, וואס זיינען געווארן געפירט פון געוויסע אפיציעלע יידישע קרייזן מיט זיי. מיט באפרידיקונג האבן מיר אויפגענומען, אז אונטערן דרוק פון די געזונטע טיילן אין ישוב זיינען די אונטערהאנדלונגען איבערגעריסן געווארן. די איינציקע שפראך מיט די דאזיקע אוואנטוריסטישע גרופן קאן זיין אויך דער פלאך פון פולשטענדיקער ליקווידאציע.

אויפן פאן פון דער ניי־געשאפענער לאגע אין און ארום ארץ־ישראל, מוזן מיר קלאר פעסטשטעלן אונזער פארפליכטנדיקע ראל דער אינהאלט פון ענטפער פון די יידישע אינסטאנצן אויף דער ענדערונג פון דער אמעריקאנער פאליטיק, איז נישט קיין ענטפער בלויז פון די יידן אין ארץ־ישראל. ס'איז דער דער ענטפער פון אונז אלעמען — פון גאנצן צעשפרייטן פאלק אין דער וועלט. די ווערטער „מיר האבן געבויט מיט שוויס, מיר וועלן פארטיידיקן מיט בלוט" פארפליכטן אונז אלעמען צו טאט. דער שווער־פונקט פון אויסטראגן דעם פארשטארקטן גראנגל, פאלט נאטירלעך אויף אונז, די דירעקט פאראינטערעסירטע. די געשיכטע פון אונזער באפרייונגס־קאמף האט אונז געלערנט, אז זעלבשטענדיקייט, דאס געשאפענע דורך חלוצישן שוויס און דאס שטעלן פאר געשעענע פאקטן, זיינען די ווירקזאמסטע מיטלען אין דעם קאמף קעגן אונזערע שונאים. גלייכצייטיק מוזן מיר וועקן דאס געוויסן פון מענטש און זיך ענגער פארבונדן מיט אונזערע אמתע פריינט אין דער גאנצער וועלט.

אן פעסימיזם קוקן מיר אין דער צוקונפט, הגם מיר זעען גענוג רעאל די שוועריקייטן וואס דערווארטן אונז. דאס באוווסטזיין, אז מיר זיינען גערעכט און קיין אנדערער וועג איז נישטא און דער עיקר, אז אונזער גרויסער גראנגל איז פארפלאכטן אינם אלגעמיינעם באפרייונגס־קאמף, וועלכן עס פירט די פראגרעסיווע מענטשהייט, גיט אונז כוח, אויסדויער און זיכערקייט אין זיג, ווייל צו דעם פראגרעסיוון טייל פון דער מענטשהייט געהער די צוקונפט.

ארץ־ישראל אין בוי און קאמף

אונזערע באוואסערונגס־פלענער

ארץ־ישראלדיקע און אנדערע ספעציאליסטן — האָבן שוין נישט איינמאָל אויסגעארבעט פיל פּלענער פון באוואסערן דעם נגב. די רעאליזאציע פון די דאָזיקע פּלענער איז אָבער אָפּהענגיק פון אנט־שפּרעכנדיקע פּאָליטישע באדינגונגען און פאָדערן ריזיקע קאפּיטאלן, וועלכע דאָס יידישע פאָלק איז איצט נישט בכוח צו שאפן. דעריבער ווערן איצט געמאכט אנשטרענגונגען בכדי צו פארווירקלעכן נאָר א טיילווייזן פּלאן, א מער באשיידענעם אין זיין אומפאנג, וועמעס אויפגאבע איז צו לייזן דאָס וואסער־און באוואסערונג־פּראָבלעם אין די צוויי צענדליק יידישע ישובים, וועלכע האָבן זיך במשך פון די לעצטע צוויי יאָר פארפעסטיקט אין נגב.

לויטן דאָזיקן פּלאן וועט איבערגעפירט ווערן וואסער דורך רערן פון די געביטן, וועלכע פארמאָגן א שפע פון קוואל־וואסער צו די וויסטע קאָלאָניזאציע־געביטן אין נגב. צו דעם צוועק וועלן געגראָבן ווערן ברונעמס אין ניר־עם, גבר־עם און דורות און פון די דאָזיקע ברונעמס וועלן דורך דיקע 6־צאָליקע רערן שטראָמען וואסער דורך א שטח פון צענדליקער קילאָמעטער ביז רביבים, דעם וויטסטן, דרום־פונקט פון דער יידישער קאָלאָניזאציע.

אין אלגעמיינע שטריכן וועלן מיר דאָ באשרייבן די וואסער־ליניע. עס קאָן זיין, אז אין דעם אָדער אנדערן פּרט וועלן פאָרקומען ענדערונגען, אָבער דאָס אלגעמיינע בילד וועט בלייבן אומפארענדערט.

די צענטראלע שעפּ־סטאציע איז אויפגעבויט געוואָרן אין ניר־עם און זי וועט באדינען דריי באוואסערונגס־געביטן: א) דעם געביט פון דער מזרח־ליניע; ב) דעם געביט פון בארות יצחק; ג) דעם געביט פון גבולות. יעדער פון די דאָזיקע געביטן באזיצט א ספּעציעלע אפּאראטור, ארויסצובאקומען דאָס וואסער אויף דער אויבערפלאך, וואָס ווערט באוועגט דורך עלעקטראָ־ענערגיע.

דער געביט פון דער מזרח־ליניע הויבט זיך אָן אין ניר־עם און גייט דורך די פעלדער פון עקיבא, דורות, רוחמה, שובל, משמר הנגב, הצירים. די לענג פון דער וואסער־ליניע איז 80 קילאָמעטער, אָבער די לענג פון די רערן דערגרייכט ביז 120 קילאָמעטער, ווייל אין א גרויסן טייל פון דער דאָזיקער ליניע ווערן געלייגט דאָפּלטע רערן.

אין דורות איז אויפגעשטעלט געוואָרן א הילפס־סטאציע פאר א צוגאָב־שעפּונג.

די ליניע בארות־יצחק וואָס הויבט זיך אָן אין ניר־עם גייט דורך סעד און בארות־יצחק און פארצווייגט זיך צו תקומה און נחביר (בארי). די לענג פון דער דאָזיקער ליניע האלט 30 קילאָמעטער.

די ליניע גבולות הויבט זיך אָן אין ניר־עם און דערגייט דורך צאלים, סבטחים, אורים און גבולות ביז ניר־ים. אין גבולות וועט אויפגעשטעלט ווערן א צוגאָב שעפּ־סטאציע.

די גאנצע לענג פון דער וואסער־ליניע מיט אלע אירע אָפּצווייגונגען וואָס ווערט איצט געבויט וועט דערגיין ביז 174 קילאָמעטער און לענג פון די רערן וואָס וועלן נאָך געלייגט וועט וועט דערגיין ביז 260 קמ.

כדי צו דערמעגלעכן א פּראָדוקטיווע אויסנוצונג פונם וואסער וועלן געבויט ווערן באסיינען אין ניר־עם, גבר־עם און דורות. יעדער באסיין וועט אין זיך אריינגעמען 1.000 קוביק מעטער וואסער. אין אנדערע ישובים וועלן אויך געבויט ווערן בלעכערנע באסיינען. (ביז איצט זיינען אויסגעבויט צוויי באסיינען אין משמר הנגב און בארות). די ליניע וועט אין אלגעמיין געבן אן ערך 200 קב"מ וואסער א שעה. די דאָזיקע צאָל וועט פונאנדערגעטיילט ווערן אין פארשידענע חלוקים — לויט די טעכנישע מעגלעכקייטן און באדערפענישן — צווישן די 41 יידישע ישובים אין נגב. אין דער דאָזיקער פונאנדער־טיילונג זיינען נישט איינגעשלאָסן די ישובים פון ארום באר־שבע, ווייל פאר זיי ווערט אויסגעארבעט א באזונדערער פּלאן פון וואסער־באזאָרגונג פון אָרטיקע קוואלן. דער דאָזיקער כמות וואסער וועט גענוגענען פאר די ווירטשאפטס־באדערפענישן און באוואסערונג פון נישט גרויסע שטחים, אויף וועלכע עס וועלן קולטיווירט ווערן גרינס און פּלאנצונגען. דער שטח, וואָס וועט באוואסערט ווערן אין די אלע ישובים וועט באטרעפן אן ערך 2.000 — 3.000 דונאם.

דער קאפּיטאל, וואָס ווערט אריינגעלייגט צום אויספירן דעם דאָזיקן פּלאן באטרעפט 350־400 טויזנט פונט. די דאָזיקע סומע איז צוגעטיילט געוואָרן אין גלייכע טיילן דורכן קרן־היסוד און קרן קימת. די רעאליזאציע ליגט אין די הענט פון דער געזעלשאפט „מקורות". ביי דער ארבעט פון דער ליניע זיינען באשעפטיקט די חברים פון די ישובים אין נגב. דורך דעם איז טיילווייז געלייזט געוואָרן די פראגע פון באשעפטיקונג פאר די חברים פון די נגב־ישובים, ביז עס וועט זיך אָנהויבן די בויונג פון סטאבילע ישובים.

דער וואסער־פּלאן, וואָס ווערט איצט רעאליזירט איז נישט מער ווי א פראגמענט פון א מער אומפאסנדן פּלאן, וועמענס אויפגאבע איז אריבערצופירן וואסער פון די וואסער־געביטן אויף אזעלכע ערטער, וווּ קיין וואסער איז נישט פאראן, מיט דער פארברייטערונג פון דער קאָלאָניזאציע אין נגב וועט אויך קומען די ריי פון די ברייטערע פּלענער. לויט דער אָפּשאצונג פון יוסף ווייץ, וועט אויפן דאָזיקן אופן קאָנען געגעבן ווערן דעם נגב 15 מיליאָן קב"מ וואסער א יאָר. דער דאָזיקער סכום וועט גענוג זיין אויפצושטעלן 1.500 אינטענסיווע ווירטשאפטן צו 20 דונאם יעדע.

די באוואסערונגס־פּלענער אין אנדערע געביטן זעען אויס אזוי:

1. איבערפירן וואסער פון ירדן קיין חולתה, מחניים און אילת השחר;

2. איבערפירן וואסער פון דזש'חולה (צופוסנס פון בארג נפתלי) קיין קדש נפתלי;

3. איבערפירן וואסער פון ירדן אין טאָל בית־שאן;

4. פארזעצן די „טאָלן־ליניע" ביז שריד (דאָס איז דער מערב־טייל פון דער ליניע, וואָס ווערט גערופן „קו הנפרק") און פון מזרח פון מרחביה ביז חמדיה.

5. איבערפירן וואסער פון יקנעם קיין עין העמק און צו אלע ישובים פון די הרי אפרים.

6. אין מערב־געביט וועלן איבערגעפירט ווערן וואסערן קיין חניתה און אילון פון די ברונעמס פון מצובה.

7. קיין כפר החורש וועלן איבערגעפירט ווערן וואסערן פון די ברונעמס, וואָס וועלן אויסגעגראָבן ווערן אין נהלל.

8. איבערפירן וואסער קיין נין און חולדה, פאָרזעצן די ליניע קיין עקרון און מעגלעך ביז כפר אוריה.

די דאָזיקע צייטווייליקע פּלענער, וואָס זיינען באשטימט פארן ערשטן עטאפּ פון דער באוואסערונג אין פרידנס־צייט וועלן אָן ספק געטראָפן ווערן צוליב דער איצטיקער מלחמה. זיי גיבן אָבער אין אלגעמיינע שטריכן א בילד פון דער בויונג פון דער באוואסערונגס־ווירטשאפט אין דער קעגנווארט. און ממילא ווארפן זיי א ליכט אויף פיל אונזערע פּאָליטישע פּלענער.

ע. פּ.

צו די עלטערן און קרובים

אייערע קינדער האָבן געקעמפט אויף דער ארץ-ישראלדיקער ערד, מיט יידיש געווער אין די הענט.

זיי האָבן געפירט דעם אנטשידענעם פרייהייטס - קאמף פארן יידישן פאָלק.

זיי זיינען געפאלן אין דער גורל־שעה פארן יידישן פאָלק, ווען עס ווערט דעצידירט צו מיר זאָלן זיין א פאָלק מיט אן אייגענער מדינה אָדער מיר זאָלן זיין אין א מין געטאָ אין ציון.

אין זייערע הערצער האָבן זיי געטראָגן דעם ברענענדיקן פלאקער, וואָס איז דורך לאנגע דורות איבערגעגאנגען פון דור צו דור; די יסורים און פיינען פון די מיליאָנען יידן, וואָס זיינען אומגעקומען אויף די שייטער־הויפנס, דעם צער, דעם ווייטיק און פיין, די חרפה פון די טויזנטער אין די קאָנצענטראציע־לאגערן און פון די אלע, וואָס שמאכטן אין אראבישן גלות, די אנוסים פון שאנד און שפאָט.

זיי האָבן געטראָגן אין זייערע הערצער דעם הייליקן גלויבן אין דער אויסלייזונג פון אונזער פאָלק אין זיין לאנד.

אייערע קינדער זיינען נישט געבראכט געוואָרן צו דער שחיטה דורך זייערע אונטערדריקער — פרייוויליקע זיינען זיי געווען, פריי-וויליקע זעלנער פון יידישן פאָלק.

זיי זיינען געווען די חלוצים פון פאָלק און זיינען געפאלן ווי חלוצים פון פאָלק — פרייע מענטשן זיינען זיי געווען און פארן לעבן האָבן זיי זייער לעבן פאר א קרבן געבראכט.

מיר, זייערע וואָפן־ברידער, האָבן צוזאמען מיט זיי געקעמפט, מיר וועלן נישט רוען, מיר וועלן נישט אָפּגעבן קיין איין שפאן ערד, אויף וועלכער עס איז פארגאָסן געוואָרן זייער בלוט, ביז דעם טאָג פון אונזער פולשטענדיקער אויסלייזונג.

זייערע נשמות וועלן זיין פארוועבט אין יעדן שטיקל ערד, אויף וועלכן עס וועט שפּראָצן א לעבן פון ארבעט און פרייהייט אין ארץ-ישראל.

דאס גאנצע פאָלק וועט זיך גרויסן און בענטשן מיט זיי.

(פון ביולעטין פון פלמ"ח).

אויף דער וואך

שיר הפלמ"ח

מסביב יהום הסער,
אך ראשינו לא ישח.
לפקודה תמיד אנחנו —
אנו אנו הפלמח.

ממתולה עד הנגב,
מן הים עד המדבר —
כל בחור וטוב לנשק,
כל בחור על המשמר.

נתיב לנשר בשמים,
שביל לפרא בין הרים;
מול אויב דרכנו יעל
בין נקרות ובין צורים.

ראשונים תמיד אנחנו
לאור היום ובמחשך.
לפקודה תמיד אנחנו —
אנו אנו הפלמח.

„ארום הוליעט דער שטורעם"

(פראגמענט פון א דערציילונג)

ליכטיקע זיינען די טעג אין דער קבוצה. איינגעטונקען אין דער הייסער זומער־זון. דעם הויף רינגלען ארום ברייטע שטחים: גרינע קוקורודזע און געלע אָפּגעשניטענע פעלדער. אין די הויכן פונם בארג, וועלכער איז נאָך באדעקט מיט גרינס און ביימער, קוקן ארויס קלויסטערס איינגעהילטע אין פראכט. ס'דאכט זיך זיי זיינען אזוי נאָענט: שטרעק אויס די האנט און ריר זיי אָן!

ס'האָט זיך נאָר וואָס געענדיקט דער שניט. נאָר וואָכן פון אָנגעשטרענגטער ארבעט אין אלע צווייגן פון דער ווירטשאפט, פילט זיך איצט ביי די חברים א דערלייכטערונג: מ'דאַרף מער נישט אויפשטיין גאנץ פרי צוגרייטן דעם קאמביין און ארבעטן 12 שעה נאָכאנאנד. ס'גענעצן די פויערים ביים באוועגן דעם טראקטאָר, און ביים אקערן די אָפּגעשניטענע פעלדער. אויך חנן יאָגט זיך מער נישט ווי א משוגענער אין שייער, קלייבט איבער די זעק. און צעשפרייט די תבואה צום טרוקענען, ער מאכט פריי אן אָרט פארן אָנגעלאָדענעם טריילער, וואָס ווייזט זיך אויפן וועג צו דער קבוצה. איצט איז שוין דאָ צייט אויפצורוימען אין שייער, צו רייניקן און רויק צו וועגן די זעק. אויך די ארבעטס־בהמות שטייען צומאָל א גאנצן טאָג אָן ארבעט און זייער גאנג אין הויף פון די שטאלן, איז דאָסמאָל א פוילער: מ'דאַרף נישט גאלאָפּירן אהין און צוריק שלעפנדיס די גראבליע ווען דאָס קנאקן פון דער בייטש איז באגלייט מיטן געשריי פון ירוחמען דעם פורמאן.

יוחאי דרייט זיך ארום אין הויף, באטראכט יעדע זאך, קוקט זיך ארום און א פריידיק שמייכעלע צעגיסט זיך אויף זיין פנים. ער געדענקט די אסיפה פון צוריק מיט עטלעכע וואָכן, אויף וועלכער ער האָט גערעדט אלס עיקרידקע פערזאָן פון דער ווירטשאפט וועגן דער אָנגעשטרענגטקייט אין דער ארבעט. פון נאטור איז ער א שווייגער, נעמט נישט אָנטייל אין די שיחות, אָבער דעמלט, אויף יענער אסיפה, האָט ער געפילט א באזונדערע נויטווענדיקייט צו זאָגן דער קבוצה יענע ווערטער, און טיילן זיך מיט זיינע געפילן.

„פאַרענדיקט די ברענענדיסטע ארבעט' — זאָגט יוחאי צו זיך אליי' — אָט שטייען שוין די גרויסע נייע הינערשלאקן און עופ־הלער גייען שוין ארום אין הויף. מ'האָט שוין ארויפגעצויגן די גרויסע וואסער־רעזערוואַרן אויף זייערע טורעמס. ס'איז שוין נאָכן שניט, די סטאָדאָלעס — פול מיט תבואה...

„קוק אויף דעם ריינעם ווייץ, גאָלד..." — יאָ, א גערעטעניש — זאָגט אליהו מיט א זיפץ, ווי אראָפּוואַרפנדיק פון זיך די פאַרמאַטערטקייט פון דער שניט־צייט.

אליהו איז אן ערנסטער בחור. דער אָנפירער פון דער פעלד־ארבעט און דער מוכתר אין דער קבוצה. ער פילט אויס זיינע פליכטן מיט דער פולסטער פאראנטוואָרטלעכקייט. אין דער מינוט גייט פאר אים אדורך דאָס לעצטע יאָר, די לעצטע צוויי יאָר, דער געראנגל פון דער פויערים־קבוצה אין די שווערע באדינגונגען פון איינוואָרצלען זיך אין דער ערד..., אליהו דערמאָנט זיך די זריעה־טעג פארן ערשטן ווינטער, ווי אזוי ס'האָט „געכאפט" די פויערים א רעגן אויפן פעלד, און דורכגענעצטע ביז צו די ביינער, האָבן זיי געמוזט אַנטלויפן אהיים. אין יענעם ווינטער זיינען נישט פארזייעט געוואָרן אלע ערד־שטחים, דאָס יאָר האָבן זיי אלץ פארזייעט, אָבער דער רעגן האָט זיך פאַרשפּעטיקט...; אליהו געדענקט ווי די פויערים זיינען ארומגעגאנגען פארכמורעטע, קוקנדיק אויפן לויטערן מערב, פארזאָרגט פארן גורל פון דער תבואה. ס'האָט שוין געשפּראָצט די זריעה נאָכן ערשטן רעגן, און איצט וועלן זיי דאָך פאַרוועלקן. ?

די זאָרג האָט ארומגענומען די גאנצע קבוצה.

דן פלעגט אַנזאָטלען זיין רויט פערד נורית, מקפיד זיין ווי תמיד אויף זיינע „שומרישע" בגדים, ווי ס'פּאסט פאר אן אלטן פעלד־וועכטער, און יאָגן אין פעלד אריין — און מיטאָג־צייט, ווען ער האָט זיך אומגעקערט פון די פעלדער, האָבן אים די חברים ארומגערינגלט מיט פראַגן:

— נו, ווי אזוי איז אויף די בערגלעך? ווערן שוין געל די בלעטלעך?

— ווי אזוי זיינען די ווייטע שטחים?

דן גייט אראָפּ פונם פערד, פירט א לעדיקן שמועס מיט די פויערים.

— „ס'איז נאָך דאָ א האָפענונג" — זיינען געקומען די פויערים צום אויספיר נאָכן שמועס מיטן פעלד־וועכטער דן, און כרמי (אים פלעגט מען רופן אין דער קבוצה מיטן פאמיליע־נאָמען) — כרמי האָט אויפגעהויבן די האנט, ווי ער זאָל שוין האלטן דאָס רויטע כוסהלע, און געזאָגט:

— „חבריא. אם ירצה השם אז ס'וועט רעגענען אין א גוטער שעה, וועלן מיר אלע טרינקען לחיים!".

לאָזן די חברים ארויס א פרייד־געשריי, ווי ס'זאָלן שוין קאפּן די ערשטע רעגנטראָפּנס, נאָר עמיצער שפּרינגט ארויס מיט א שמייכל:

— „נישט אז גאָט וועט וועלן, נאָר אז ס'וועט וועלןעט ן סלוויי, :.; '09ש ובורדורד ס'וועט וועלן נעמילע די עקאָנאָמקע..."

דער עולם האָט אויסגעשאָסן מיט א הילכיק געלעכטער, און יוחנן, נעמילעס חבר האָט זיך אריינגעמישט מיט א שמייכל.

— „ס'וועט זיין אין אָרדענונג! יאָל שוין רעגענען!...

... „יאָ ס'איז געווען א שווערע תקופה" — טראכט ביי זיך אליהו.

סוף כל סוף איז געגאנגען דער רעגן, דערנאָך איז די תבואה שוין געוואקסן, געבליט, מ'האָט זי אָפּגעהיט פון פעלד־מייז, צום סוף — איז געקומען די ברענענדיקע שניט־תקופה, אין וועלכער די פויערים פלעגן בלייבן אין פעלד נישט איינמאָל א גאנצע וואָך, נישט געוואשן און נישט איבערגעטון זיך.

— ציגיינער! — האָט מען זיי גערופן אין דער קבוצה, ווען זיי זיינען צוריקגעקומען פון די ווייטע פעלדער. פארשטויבטע, שווארצע און אָפּגעריסענע, אָבער זייערע פנימער שמייכלען מיט הנאה פון דער האָרעוואניע ביים שניט...

אליהו רייסט איבער דעם געדאנקען גאנג. פון ווייטן, ביים עס־צימער, זעט ער מיכאלן און ער איילט צו אים. ער וויל אים דערמאָנען וועגן דער שניט־פארוויילונג, וואָס דאַרף בקרוב פאָרקומען.

מיכאל איז א נייער אין דער קבוצה. ס'איז שוין אפילו פאַריבער א האלב יאָר זינט ער איז געקומען, און דאָך האלט מען אים פאר א נייעם, אין פארגלייך צו די ערשטע וועטעראַנען, וואָס געדענקען דעם טאָג פון דער עליה אויף דער ערד און די ערשטע געראַנגלענישן. אין דער תקופה, האָט מיכאל געארבעט אין דער באוועגונג, און ווען ער איז געקומען אין דער קבוצה האָט מען אים „איינגעשפּאנט" אין דער קולטור־ארבעט. מ'האָט אויף אים „געריטן" ווי ס'דריקן זיך אויס די חברים. נישט קוקנדיק דערויף וואָס ער איז ערשט א קורצע צייט אין דער קבוצה, איז מיכאל צוגעבונדן צו איר מיט זיין גאנצער נשמה. ער געדענקט די יאָרן, ווען ער איז נאָך געווען יונג אין דער באוועגונג, דאָס ארויסגיין אין די ארבעטס־לאַגערן, דאָס הכשרה־יאָר אין דער גרויסער ווירטשאפט, אויף וועלכן ער האָט געהאָפט און זיך געגרייט, און דערנאָך — אין דעם יאָר פון לעבן אין דער ווירטשאפט. האָט ער אויפגעבויט אין דער פאנטאזיע דאָס נייע ווערק, צוזאמען מיט די חברים פון זיין גרופע. נישט איינמאָל פלעגן זיך טרעפן די חברים און רעדן אין יענע יאָרן פון מחשבה וועגן נייעם ווערק. און אָט איז פאַרווירקלעכט געוואָרן זייער חלום. ס'האָבן זיך צונויפגענומען די חברים און צוזאמען מיטן קערן פון דער לאנדווירטשאפט־שול רעאליזירן זיי זייער וויזיע...

מיכאל געדענקט דעם שמועס, וועלכער האָט זיך אָנגעהויבן צופעליק אין חזים צימער, צוריק מיט א צייט, נאָר איידער די קבוצה איז איינגעגלידערט געוואָרן אין גרויסן שטראָם פון התישבות, די חברים זיינען געזעסן און האָבן צווישן זיך אָפּן גערעדט וועגן מהות פונם קיבוצישן לעבן:

ווי אזוי עס איינאָרדענען, אז יעדער חבר זאָל זיך קאָנען אויסלעבן אין אזא לעבנספאָרם?

חזי, מיכאלס חבר פון אמאָל, האָט אויך געארבעט אין דער באוועגונג, און ערשט עטלעכע חדשים, אז ער איז אין דער קבוצה — חזי האָט דעמלט גערעדט פשוט און לאָגיש. ער האָט אנאַליזירט יעדע פראגע און זי אוועקגעשטעלט אין ריכטיקן ליכט. חזים ווערטער האָבן פארכאפּט די הערצער פון אלע חברים. ער האָט גערעדט וועגן דעם, אז יעדער מענטש קאָן זיך אויסלעבן אין אזא פאָרם, אז מען דאַרף נישט האָבן קיין אויסערגעוויינלעכע מענטשן, מיט ספּעציעלע פעיקייטן צו לעבן אין קאָמונע — זאָל קומען יעדער חבר, אויב ער וויל נאָר לעבן אין א קבוצה. חזי האָט פארענדיקט: „יעדער מענטש, וואָס איז גרייט אָפּצוגעבן א טייל פון זיינע כוחות פארן שותפותדיקן ווערק, קאָן לעבן אין א קאָמונע!" עטלעכע חברים האָב זיך אפילו א קרום געטאָן, ווען זיי האָבן געהערט דעם הויכן „ציוניזם" — מיכאל אָבער האָט עס פארשטאַנען פשוט, און האָט צוגעגעבן:

— „יאָ, מיר דאַרפן געבן אן אויסדרוק אונזער לעבן, מיר דאַרפן אונטערשטרייכן די פרייד פון שאפן און בויען, די פרייד פון זייען און שניידן — און מאכן זי פאר אן אייגנטום פון דער גאנצער קבוצה. לויט דעם ווי־

מיר וועלן דאָס קאָנען טאָן — וועט זיין אונזער הצלחה...״

מיכאל געדענקט א פריערדיקע תקופה אין דער ווירטשאַפט. דאָס איז געווען אין א פינצטערן אָוונט סוף הארבסט. דער טראַקטאָר האָט זיך אומגעקערט, רוישנדיק און סאפנדיק פונם פעלד. ער האָט נאָר וואָס געענדיקט די זריעה. ס׳האָט זיך אים דעמלט גערדאכט, אז די גאנצע חברה איז ארויס, האָט אַרומגערינגלט דעם טראַקטאָר מיט געזאנג און א „קלאַפּ״ געטאָן א פיינע הורה. אָבער אין דער קבוצה האָט געהערשט א שטילקייט... די זריעה־פּייערונג, וואָס איז פאָרגעקומען דערנאָך, פרייטיק אויף דער נאכט, איז געווען א זייער נישט געלונגענע. די חברים האָבן געזונגען, מ׳האָט געלייענט פראגמענטן וועגן זריעה א.א.וו. אָבער ס׳האָט געהערשט א מין פרעמדקייט.

דערנאָך זיינען געקומען פארכמורעטע טעג אין דער קבוצה. קורצע און נאסע ווינטערטעג דער הימל שווארץ, באדעקט מיט שווערע וואָלקנס, וועלכע האָבן געדריקט אויפן געמיט, אין וועלכע מ׳האָט נישט געבויט און נישט פארגרעסערט די ווירטשאַפט. נאָר בלאָטע, קלעבעדיקע בלאָטע, וואָס האָט שווער געמאכט דאָס גיין. אויף דער נאכט, ווען ס׳איז קאלט געוואָרן, האָבן זיך די חברים איינגעקנוילט אויף זייערע בעטלעך, געגרוּיכערט די לעצטע פּאפּיראָסן, וועלכע זיי האָבן ארויסבאקומען ביים קארגן אפּראָוויזאטאָרן,... דער לייענט א בוך, פון ערגעץ א צימער הערט זיך א געזאנג. די וועכטערס דרייען זיך ארום אין הויף מיט לאמטערנעס

מוצאי שבת פלעגן די חברים זיך צוזאַמענגעקומען אויף אן אלגעמיינער אסיפה. דער רעגן קלאַפּט אויפן דאך און דרינגט אריין דורך די נישט גאנץ פארגלאָזטע פענצטער. די חברים זיינען איינגעהילט אין זייערע מאנטלען, הערן צו די איבערגעגעבענע אינפאָרמאציעס: „אין הויף, קיין נייעס. מיר האָבן ווייטער געצויגן שטאכל־דראָט ביים פּלויט״. „אין שטאל — זיינען געבוירן געוואָרן נעכטן צוויי לעמעלעך...״

חכמהנען זיך די חברים און פרעגן: אוזי, אין וועלכן חודש איז די קו?

עוזי, וואָס האָט געפירט די פארזאמלונג קלאַפּט אין טיש און שרייט:

— „שקט!, שקט!, אז זי וועט זיך קאלבן — וועל איך אייך מודיע זיין. איצט „גיבן מיר ווייטער איבער אינפאָרמאציעס״.

— ...„אויפן פעלד — איז נישטאָ קיין נייעס, מ׳וואַרט ס׳זאָל בעסער וואַקסן,,,״ ניש־טאָ קיין נייעס!.,, — קלינגען די ווערטער אין די אויערן פון די חברים. ס׳דערוועקט זיך א נעפּיל פון גאָרנישט, פון נישט טאָן, פון שטיין אויף איין אָרט.,,

„וואָס, נישטאָ קיין נייעס?!״ — טראכט זיך מיכאל — „און יעדער ראַויסגעצויגענער דראָט אויפן פּלויט, יעדעס קעלבל אין שטאל, יעדער נייער פלאָקן — דערציילט נישט וועגן נייעס?! צי דען וועלן מיר לעבן נאָר פון גרויסע זאכן?! מיר דארפן נישט גרינגשעצן קיין קליניקייטן, ווייל פון זיי ווערט א גרויס ווערק,,,!״

ס׳דערמאָנט זיך מיכאל וועגן דער פאָרשטעלונג פון „הבימה״ — „קייטן״: וועגן דעם אלטן אין דער תפיסה, וואָס איז אויסער זיך פאר פרייד, ווען ער לייענט דעם אייניקלס בריוו, אז דער עפּלבוים ביים שוין און אז די סוקע האָט געבוירן צוויי קליינינקע הינטעלעך...

נישט איינמאָל האָט מיכאל וועגן דעם געקלערט.

„דאָסמאָל דארף מען באמת פיין צוגרייטן די שניט־פייערונג״ — טראכט מיכאל. אליהו פירט מיכאלן אויף א קורצן באזוך אין שייער און קלערט אים דערביי אויף, דעם ענין פון צוגרייטן די פייערונג.

„דו פארשטייסט״ — זאָגט ער — די שניט־פייערונג מוז געלונגען. דאָס מוז זיין א שיינער יום־טוב, דו פארשטייסט, איך לייג פאָר, אז דאָסמאָל זאָלן אים צוגרייטן די פויערים אליין און נישט קיין אנדערע חברים, הגם זיי זיינען שטאָטישע און מער „קולטור״ מענטשן פון אונז!״ מיכאל שמייכלט מיט הסכמה. „יאָ, ער פארשטייט, ס׳איז קלאָר, אז די פויערים וועלן צוגרייטן דעם יום־טוב, דווקא די פויערים, וואָס „פּאלשעווען״ ביים זינגען און שפּרינגען אונטער כמעט ביי יעדן ליטעראַרישן פראגמענט. א שיינער געדאנק. דאָס וועט משמח זיין...״

יעדן אָוונט זאמלען זיך פויערים און גרייטן צו דעם יום־טוב. ס׳איז נישט קיין פריילעכע צייט, די חברים זיינען נאָך אין א טרויעריקער שטימונג, זינט דער נאכט פון די ברייטע אקציעס אין גאנצן לאנד, בשעת וועלכע ס׳זיינען אויך געפאלן טייערע חברים. מ׳גייט ארום, מ׳ווייטיקט אויף די קרבנות, אָבער מ׳איז גובר דעם שמערץ און מ׳לעבט דאָס נאָרמאלע קבוצה־לעבן. מער פון אלע איז אויפגערעגט אברהם. ער גייט ארום א צעשויבערטער, אראָפּגערוקט די ברילן, די בלוזע ארויסגעשלעפּט און רעדט נאָר וועגן די געשעענישן.

„אויף יעדן פאל״ — זאָגט ער — „טאָרן מיר נישט איבערייסן אונזער נאָרמאַל לעבן. להיפך — מיר דארפן וויסן, אז אונזער פליכט איז פאָרצוזעצן דעם בוי און דעם קאמף. ווער מיר טרויער און דערשלאָגנקייט? דאָס האָבן מיר דאָך געוואָלט די גאנצע צייט! ס׳איז קלאָר, אז ס׳וועלן פאלן קרבנות...״ און גיט צו:

„איך לייג פאָר, מיר זאָלן די וואָך איינאָרדענען די שניט־פייערונג און די חתונה פון דעם נייעם פּאָרל — אלעמען אויף להכעיס!״ און ער אליין יאָגט זיך און העלפט צוגרייטן.

ס׳איז געקומען ערב יום־טוב. נאָך איידער ס׳איז נאכט געוואָרן, האָבן זיך אָנגעהויבן באַווייזן די ערשטע געסט. מ׳האָט זיך געדריקט די הענט, באגריסט. די חברים אײלן זיך, יאָגן צו פארענדיקן די ארבעט און אָפּוואַשן זיך אויפן יום־טוב. א חברישע, הארציקע שטימונג הערשט אויפן הויף אין די באראקן, אין רווישיקן קליידער־מחסן. ס׳קומען אויך די חברים, וואָס ארבעטן אויסער דער קבוצה. דרייען זיך ארום, באקוקן, און האָבן הנאה פון דער גרויסער באוועגונג, וואָס הערשט דאָ.

מיכאל פירט א גרופּע געסט אין דער ריכטונג פון די נייע הינערשלאקן. ער פירט זיי ארום און ארום, עפנט יעדעס פענצטערל, יעדע טיר, דערקלערט יעדן פּאטענט און אין שטאָלק אויף זיין ארבעט. קומען צו נאָך חברה און פרעגן:

— נו, ווו וועט שטיין דער פּרימוס?

— וועלכער פּרימוס? — ווונדערט זיך מיכאל.

דער פּרימוס און די פּאטעלניע, אין וועלכער עס וועלן אריינפאלן די אייער... זיי האָבן אויסגעשאָסן מיט א הילכיקן געלעכטער.

— הא, הא, — זאָגט מיכאל — איר האָט באשלאָסן דאָ אויך צו „רייטן״ אויף מיר!

ס׳דערשיינען די חברים פון דער בוי־גרופּע, וואָס ארבעטן אין שטאָט. מיט זיי איז אויך געקומען יוסיק דער בינענציכטער. ס׳איז איצט ווייניק ארבעט אין בינשטאָק, ארבעט ער מיט דער בוי־גרופּע.

„שלום, יוסיק״ — רופט שמואל, וועלכן מ׳רופט שמואל מיט א האלבן, צוליב זיין הויך — „נו, וואָס טוט דיין דבאַרהלע (בינעלע)? אי, יוסיק, ביסט א פאלשער! האָסט איבערגעלאָזט דבורהלען און ביסט געגאנגען מיט די בויער, האַ?

יוסיק, א נידעריקער, א ברייטפּלייציקער שמייכלט און שווייגט. ער איז געוווינט, אז די חברה זאָלן אים פרעגן אויף דבורהלען, ווען ער קומט צוריק פון זיינע בינען און בינשטאָק...

ס׳ווערט אָוונט. די פויערים פארענדיקן די דעקאָראציעס אין עס־צימער, גרייטן זעקעלעך מיט אלע סאָרטן תבואה, און זיינען שוין יום־טובדיק. מיטן קלונג גייען ארויס א ריי טראַקטאָרן מיטן קאָמביין צו דער צערעמאָניע פון שניט־פארענדיקונג. נאָך זיי אלע חברים פון דער קבוצה און די געסט. די פנימער שטראלן, א לייכט אָוונט־ווינטעלע שפּילט זיך אין די האָר, און טאנצט איבער די תבואה־זאנגען.

נאָכן פארענדיקן דאָס איבערגעלאָזענע שטיקל תבואה־פעלד, זאמלען זיך די פויערים ביים קאמביין און טרינקען לחיים.

מיט געזאנג קערט זיך אום דער צוג א היים.

נאָכן אָוונט־ברויט קלינגט מען ווידער, די חברים זאמלען זיך צו דער חתונה־צערעמאָניע פונם נייעם פּאָרל. מיכאל נעמט צונויף זיינע געדאנקען, ער דאַרף עפּעס זאָגן פאר דער חופּה. נאָך אזא טאָג פון יאָגן און ארבעטן ביים גרייטן דעם יום־טוב, ווען אין קאָפּ זשומעט נאָך ביי אים די קאמעדיע, וועלכע ער האָט צוגעגרייט מיט די פויערים צו דער אָוונט־„טראנסמיסיע״ — נאָך דעם אלעמען — פארפליכטעט מען אים „צו זאָגן עטלעכע ווערטער״ — דאָס הייסט באמתדיק „רייטן״.

ס׳שטייען די חתן־כלה אונטער דער אויסגעצויגענער דעק אויף די שפּיצן פון פיר ביקסן, און אלע חברים רינגלען זיי ארום מיט געזאנג. ס׳איז געוואָרן שטיל. מיכאל הויבט זיך אויף און זאָגט:

— „חברים, היינט, ביים יום־טוב פון שניט, שליסן מיר און פּארטיפן אונזער בונד מיט דער ערד. מיר האָבן היינט א דאָפּלטן יום־טוב. ס׳קומט צו נאָך א פּאָרל אין דער קבוצה. צוזאמען מיטן בונד מיט דער ערד, שליסן מיר א בונד צווישן מענטש און מענטש...״

— בראַוואָ! בראַוואָ! — הילכן די חברים.

„וואָס פארא פראזן!״ — זאָגט מיכאל צו זיך אליין, ביים ענדיקן זיינען ווערטער — „ס׳איז א משוגעת צו רעדן איצט אזעלכע רייד! איך האָב געקאָנט פּשוט זאָגן: מיר פייערן היינט דעם שניט־יום־טוב און אויך די חתונה!״

— „אָבער וואָס געווען, איז געווען!״ — טראכט מיכאל, און שטופּט זיך אויך אריין אין איבערפולטן עס־צימער.

נאָכן פאָרלייענען און עסן, האָט זיך צעפלאַקערט דער טאנץ. זיין פלאַם האָט אויך ארומגעכאַפּט די חברים פון דער שכנותדיקער מושבה, וועלכע זיינען געקומען אָנטיילנעמען אין אונזער שמחה.

...שפּעט ביינאכט, נאָך די טענץ און געזאנג, גייען די חברים ארויס אין דרויסן, די פנימער ווערן ווידער ערנסט — און זעצן זיך, ביים אָנגענעמען נאכט־ווינטל, הערן די ידיעות פון די נעקומענע...

ר. ארזי־צערערבוים

קרן קימת לישראל פאַר נייע אויפגאַבן

איינע פון די וועזנטלעכסטע פּראָבלעמען, וואָס פאָדערן זייער לייזונג אין צוזמענהאַנג מיט דער אנטשטייונג פון דער יידישער מדינה איז די באָדן־פראַגע.

די גרענעצן פון דער יידישער מדינה נעמען ארום א שטח פון 14,5 מיליאָן דונאַם באָדן, דאָס הייסט 56 פּראָצ. פון לאַנד. דער ראָזיקער שטח טיילט זיך אויף צוויי טיילן: אין צפון — 4.800.000 דונאַם און אין נגב — 9.700.000 דונאַם ד. ה. אז צוויי דריטל פון דער יידישער מדינה געפינט זיך אין פארוואָרלאָזטער געגנט פון נגב.

פון דעם גאנצן באָדן־שטח — 14,5 מיליאָן דונאַם — איז פּאַסיק צו באארבעטונג 5.600.000 דונאַם ד. ה. ביי 39 פּראָצענט. א טייל פון דעם באָדן, וואָס איז נישט ראוי צו באַארבעטונג קאָן אויסגענוצט ווערן פאַר בויונג פון שטעט און באוואלדונג.

שטעלט זיך איצט די פראַגע צו וועמען וועט געהערן דער באָדן אין דער יידישער מדינה און ווער זיינען היינט זיינע באלעבאטים?

היינט צו טאָג געהערט צו יידן בלויז 1.700.000 דונאַם, צו אראַבער — 4.400.000 דונאַם און די רעשט — 8.400.000 דונאַם האָט נישט איבער זיך קיין באלעבאָס און ממילא דאַרף דער ראָזיקער באָדן זיך געפינען אין רשות פון דער יידישער רעגירונג. צום גרויסן באַדויערן איז אָבער א שטח פון 8 מיליאָן דונאם פון די רעגירונגס־באָדנס לחלוטין נישט פעיק צו ערד־באַארבעטונג און אפילו ביי אן אינטענסיווער קולטיווירונג קומט נישט אין באַטראַכט דער ראָזיקער באָדן פאַר קאָלאָניזאַציע.

וו וועלן מיר אלזאָ נעמען באָדן פאַר דער יידישער קאָלאָניזאַציע? עס פאַרבלייבן בלויז 2 מקורות: איינער — דערווערבן באָדן דורך איינקויף ביי די אראַבער און דער צווייטער — פאַרגרעסערן די אינטענסיווקייט פון דער לאַנדווירטשאַפט דורך אַן אַנטשפּרעכנדיקן אנטוויקלונגס־פּלאַן.

די יידישע מדינה וועט נישט פאַרעפנטלעכן קיין געזעצן, וואָס זאָלן ביי די אראַבער צונעמען זייער באָדן פאַר דער יידישער קאָלאָניזאַציע. די רעגירונג וועט מוזן זאָרגן פאַר דעם וווּל פון אַלע בירגער, סיי יידן און סיי אראַבער. דער אראַבישער ערד־באַזיצער וועט נישט געצוווּנגען ווערן איבערצוגעבן זיין באָדן אָדער א טייל פון אים יידישע קאָלאָניסטן. פּונקט ווי ביז איצט, וועלן מיר מוזן דעם באָדן דערווערבן פאַר געלט. די רעגירונג וועט זיכער באַשטימען געזעצן, וואָס וועלן באַגרענעצן די שפּעקולאַציע ארום דעם באָדן־קויף, זי וועט פאָדערן, אז דער גאַנצער באָדן, וואָס איז ראוי צו באַארבעטן זאָל ווערן עקספּלאָאַטירט.

דאָס צווייטע מיטל, ווי אזוי צו פאַרברייטערן די אויפנאַמס־מעגלעכקייטן פון לאַנד מוז זיין א גוט אויסגעאַרבעטער אנטוויקלונגס־פּלאַן, וואָס זאָל דורך אינטענסיפיקאַציע פונם באָדן פאַרקלענערן די ווירטשאַפטס־איינהייט. אז דאָס איז מעגלעך, האָט אונז באַוויזן די געשיכטע פון דער יידישער קאָלאָניזאַציע אין די לעצטע 50 יאָר. ווען אין יאָר 1900 האָט אין דורכשניט באַטראָפן א לאַנדווירטשאַפטלעכע איינהייט 300 דונאַם, באַטרעפט זי איצט ביז 30 דונאַם, ד"ה אז מיר האָבן פאַרגרעסערט די אויפנאַמס־מעגלעכקייטן־פּאַכיק, דורך מעליאָריאַציע־אַרבעטן און באַוואַסערונג, קאָן מען באַפרוכפּערן נאָך באַדייטנדיקע ערד־שטחים און אזוי־ארום שטעלן זיי אין רשות פון דער יידישער קאָלאָניזאַציע.

העכער א העלפט פון דעם יידישן באָדן־אייגנטום אין דער יידישער מדינה, געפינט זיך היינט אין רשות פון אונזער נאַציאָנאַלן באָדן־פאָנד, פון קרן קימת לישראל. מען קאָן זאָגן, אז דער קרן קימת האָט געצייכנט די גרענעצן פון דער יידישער מדינה און וואָלט מיר באַוויזן אין משך פון די פאַרגאַנגענע 46 יאָר פון דער עקזיסטענץ פון קרן קימת דערווערבן גרעסערע ערד־שטחים, וואָלטן זיכער היינט די גרענעצן געווען פיל ברייטערע.

אין אָנבליק פון דער נייער ווירקלעכקייט, ווערן די אויפגאבן פון קרן קימת נישט קלענער נאָר פיל גרעסער. די יידישע באַפעלקערונג אין לאַנד מוז אין משך פון די נאָענטסטע 10 יאָר פאַרגרעסערט ווערן מיט 1,5—1 מיליאָן נפשות. דאָס באַדייט, אַז די לאַנדווירטשאַפט דאַרף אויפנעמען ביי 50.000 משפּחות און צו דעם צוועק דאַרף געשטעלט ווערן אין רשות פון דער לאַנדווירטשאַפטלעכער קאָלאָניזאַציע 1,5 מיליאָן דונאַם באָדן. דאָס איז אַן אויפגאַבע, וועלכע קאָן נישט אויסגעפילט ווערן בלויז דורך דעם ארץ־ישראלדיקן ישוב, וועלכער וועט דאַרפן דערפילן זיינע געוויינלעכע פליכטן לגבי דער מלוכה. די זאָרג פאַר נייע עולים און זייער אויפנאַמס־מעגלעכקייט אין לאַנד, מוז ווי ביז איצט, זיין די זאָרג פונם יידישן פאָלק אין דער גאָרער וועלט. דעריבער וועט דער קרן־קימת נישט זיין קיין באַשטאַנד־טייל פון דער יידישער מדינה, נאָר אַן אינסטרומענט פון דער אַלוועלטלעכער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

איצט וועט אויך נאָך מער בולט ווערן דער סאָציאַלער כאַראַקטער פונם קרן קימת, וועלכער האָט דערוואָרבן דעם באָדן, אַלס אייגנטום פונם פאָלק און אַ דאַנק דעם רעאַליזירט וויכטיקע פּרינציפּן פון יעדער פּראָגרעסיווער אַגראַר־רעפאָרם.

די ציוניסטישע יוגנט אין גלות וועט אויך ווייטער שעפּן פון קרן־קימת וועזנטלעכע ווערטן פאַר איר נאַציאָנאַלער און סאָציאַלער דערציונג.

צומאָרגנס האָט מען זיך דערוווסט אין דער קבוצה, וואָס ס'איז פאָרגעקומען אין לאַנד. ישובים זיינען שטאַרק אָנגעגריפן געוואָרן, מ'האָט אוועקגענומען חברים פונם אקער און זיי פאַרהאַלטן. מ'האָט צעטרעטן די פרוכטן פון די פעלדער, אוועקגענומען פאַרטיידיקונגס־געווער. מ'האָט אויך ארעסטירט די פירער פונם ישוב — אַלץ לשם איינפירן אָרדענונג און גערעכטיקייט אין לאַנד!

...די חברים דערמאָנען זיך די פריערדיקע טעג! זיי דרייען זיך ארום און קריצן מיט די ציין. אברהם קאָן זיך קיין אָרט נישט געפונען. אויך עוזיאל, וועלכער איז דאָ געבליבן, ווייל ער האָט שוין נישט געקאָנט אהיימקומען, מחמת דעם באַלאַגערונגס־צושטאַנד, גייט ארום אַן ערנסטער, פאַרטיפט אין מחשבות.

אָוונט־צייט דרענגען זיך אַלע חברים און געסט ביים ראַדיאָ־אַפּאַראַט.

אויף מיכאלן שלאָגן אַנגסטן, ער גייט ארויס אין דרויסן אָפּאָטעמען מיט פרישער לופט און טרינקען וואַסער. ער שפּאַצירט ארום אין הויף. א פינצטערניש אומעטום. דער באַרג זעט אויס פונדערווייטנס ווי אַן איבערגעקערטע שוואַרצע באַליע.

אין דרויסן איז שטיל. נאָר דאָס מעקען פון א לעמעלע דאָ און דאָרט. דאָס טופּען פון פערד אין א שטאַל — רייסן איבער די שטילקייט פון דער נאַכט. מיכאל גייט ארום דעם הויף, און הערט זיך צו אויפמערקזאַם, צו יעדן שאָרך, ווייל וויסן, וואָס ס'טוט זיך דאָרט אין יענער זייט פונם באַלאַגערטן טאָל.

—„מיכאל, מיכאל!" — רופט אברהם און רייסט אים איבער זיינע מחשבות.

אברהם לויפט צו מיכאלן צעשויבערט און פאַרשוויצט.

— „קום, מיכאל, מ'וויל אביסל זינגען!... סתם אזוי!... זינגען אביסל"...

— „ס'איז שווער,... נאָר מ'דאַרף זיך אויפמונטערן!" — זאָגט ער, זעענדיק מיכאלס פאַרוווּנדערטן בליק.

מיכאל קערט זיך אום. די חברים זאַמלען זיך אין עס־צימער, זעצן זיך אויס און זינגען דער געזאַנג ציט אריין און נעמט ארום אפילו די, וואָס זינגען בדרך כלל וויניק...

„רבותי, ההיסטוריה חוזרת!
שום דבר לא אבד, לא נשכח!
עוד נזכר תחת גשם עופרות
איך צעדנו, הלבנו בסך!"

דאָס געזאַנג וויקלט זיך אַלץ פעסטער. אַלץ שטאַרקער. עמיצער הויבט אָן און אַלע זינגען מיט:

„אם שער נעול, אין פותח
את השער נתוץ ונפרוץ!"

זינגען די חברים מיט עקסטאַז. מיכאל זינגט צום טאַקט:

„מסביב יהום הסער —
אך ראשני לא ישח
לפקודך תמיד אנחנו — תמיד —
אנו ההולכים בסך!"

עוזיאל שטייט אין דער זייט, אָנגעלענט אין דער טעראַסע, פול מיט צאָרן. ער איז פון נידעריקן וווּקס. שטענדיק זעט מען אים אין טונקל־בלויע הויזן, ס'דאַכט זיך — אז ער טוט זיי קיינמאָל נישט איבער.

עוזיאל דערמאָנט זיך אין דער לעצטער „סדר"־נאַכט אין דער קבוצה. אַן אינטימע שטימונג האָט געהערשט אין שיין־דעקאָרירטן עס־צימער. ס'זיינען געזעסן ארום געדעקטע טישן די חברים פון דער קבוצה, וועלכע אַרבעטן אין דער היים, חברים, וועלכע אַרבעטן אויסער איר, געסט, חשובע עלטערן און האָבן געלייענט די הגדה, און זיי זיינען געקומען צו די ברכות איבערן וויין — האָט אויפגעהויבן אורי, א חבר, וואָס אַרבעט אויסער דער קבוצה, דעם כוס און האָט געמאַכט אזא ברכה:

— „לחיים פאַר די אַלע, וואָס קעמפן און אַרבעטן ארויסצוציען דעם וואָגן פון דער בלאָטע!"...

נאָך איצט קלינגט זי אים אין די אויערן...

„יאָ — טראַכט עוזיאל — פאַר זייער לעבן דאַרף מען טרינקען און פאַר זיי דאַרף מען לעבן!"...

עס הילכט דאָס ליד, און ס'דאַכט זיך עוזיאלן, אז אַלץ הערט זיך דאָ, אין היימלאַנד, צו: די בערג, די טאָלן און אויך דער ווייטער עמק...

— „יאָ! — מ'דאַרף זינגען! מ'דאַרף לעבן און בויען, מ'דאַרף זיך ראַנגלען פאַרן לעבן.

בצלאל

אַ שפּאַציר איבערן לאַנד

3. תל־חי

אין תל חי איז אומגעקומען טרומפּעלדאָר מיט זיינע חברים.

אַ דאַנק זייער העלדישן פאַרטיידיקונגס קאַמף איז תל־חי אויף אייביק פאַרבליבן יידיש.

אַממערסטן איז יעדער שפּאַציר קיין תל־חי פאַרבונדן מיט אַן אַלגעמיינעם שפּאַציר אין גליל.

דער גליל טיילט זיך אויף צוויי טיילן: דער אויבערשטער טייל (גליל העליון) און דער אונטערשטער טייל (גליל התחתון).

גליל העליון ציט זיך ביז דעם לבנון. די גרענעץ צווישן דעם טייל פון גליל און דעם לבנון איז דער טייך ליטני, ער גייט אַרויס פון די בערג לבנון און פאַלט אַריין אין ים התיכון (מיטללענדישער ים). דער גליל העליון, איז איינע פון די פרוכטבאַרסטע טיילן אין ארץ־ישראל, געבענטש מיט אַ גרויסע צאָל רעגנס. דאָרטן געפינען זיך אויך די קוואַלן פון ירדן. נאָך אין די אוראַלטע ציטן, איז דער גליל העליון געווען דער טייל פון לאַנד, וועלכער איז געווען אַממערסטן באַוווינט. דאָ זיינען געווען די תבואה־פעלדער, סעדער און וויינגערטנער, אייל־בירטן האָבן געגעבן בוימל. דאָ האָט זיך געשאַפן דער קלאַסישער טיפּ פון יידישן פויער, וועלכער האָט אַוועקגעגעבן דער ערד שוויים, כוח און ליבע. די ערד האָט אים באַצאָלט מיט כל־טוב. אין ציים פון יידישן אויפשטאַנד קעגן די רוימער, איז פון גליל אַרויסגעקומען דער יידישער קלאַסישער קעמפער, וועלכער האָט אַוועקגעגעבן דער ערד, דעם לאַנד, זיין לעבן.

היינט געפינט זיך דער גליל אין די ראַמען פון בריטישן מאַנדאַט. די יידישע קאָלאָניזאַציע קאָנצענטרירט זיך אין מערב־טייל פון גליל. אָנגעהויבן האָט זי זיך מיט דער ערשטער עליה קיין ארץ־ישראל אין יאָר 1882. דאַן איז אַנטשטאַנען די ערשטע קאָלאָניע אין דער געגנט — ראש־פינה. דאָ אין גליל איז געלייגט געוואָרן דער יסוד פון דער קבוצישער קאָלאָניזאַציע. דגניה, כנרת, דאָ, אין סעדזשערא איז געווען דאָס וויגעלע פון דעם „השומר" (רעכטער אָרגאַניזאַציע), וועלכער איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ יסוד פאַר דער יידישער הגנה. היינט געפינען זיך אין גליל פופצן פונקטן פון זיי: עלף קבוצים און פיר מושבות.

די שענסטע שפּאַצירן און דעם אמתן טעם פון זיי, פילסטו ווען די מאַכסט זיי נישט אין קיין פאַרמאַכטן אויטאָ אויף אַ שאָסיי, נאָר ווען דו שפּאַצירסט צופוס. גייסט אַריין אין האַרץ פון די בערג, געפינסט זיך אויף די שפּיצן פון די בערג, נעמסט אַרום מיט דעם אויג יעדן ניואַנס און יעדע פאַרב אין דער נאַטור, פילסט דאַן דעם לעבעדיקן איינדרוק פון יעדן טריט וואָס דו טרעטסט און זעסט דאָס בילד פון דער נאַטור אַלס גאַנצעס.

איינעם פון אַזעלכע שפּאַצירן האָבן מיר געמאַכט אַ גרופּע פון פּלמח אין יאָר 1944. אונזער טאָג־טעגלעכער לעבן איז געווען אין יהודה. דער טייל פון לאַנד, אין וועלכן מיר האָבן געפירט אונזער אַרבעט, נעפאָרשט אים, געלערנט אים, איז געווען דער נגב און מדבר יהודה. דערפאַר האָט אונז ספּעציעל געצויגן דער גליל. זיין ראָמאַנטישע נאַטור, דער עצמון־באַרג, דער שנייאיקער חרמון, וועלכער גיט צו דעם גליל אַזוי פיל פּראַכט, און די שיינע קוואַלן און וואַסער־פאַלן פון ירדן. אַזוי זיינען מיר געפאָרן מיט אַן אויטאָ פון גבעת ברנר גלייך קיין טבריה. פון דאָרטן האָבן מיר אָנגעהויבן אונזער שפּאַציר צופוס.

טבריה איז איינע פון די אוראַלטסטע שטעט אין גליל התחתון, אויך היינט איז זי די הויפּט־שטאָט פון דער געגנט. נאָך דעם צווייטן חורבן פון בית המקדש און ירושלים, איז טבריה געווען דער גייסטיקער צענטער און דער קוואַל פון דער יידישער קולטור. היינט געפינען זיך אין טבריה צען טויזנט איינוווינער. זי ליגט צוויי הונדערט מעטער נידעריקער פון ים־פלאַך, אין מערב־טייל פון ים כנרת. היינט איז טבריה פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ קוראָרט.

פון טבריה האָבן מיר געמאַכט אַ שפּאַציר איבער דעם ים כנרת צום קבוץ גנוסר. דער ים כנרת האָט זיין ספּעציעלע אָריגינעלע שיינקייט. זיין קאָליר אין העל־בלוי. ער ענדערט זיך אונטער דער השפּעה פון די זון־שטראַלן, וועלכע שפּיגלען זיך אין אים אָפּ. אַנדערש איז דער כנרת מיט דעם זון־אויפגאַנג, אַ צווייטן קאָליר קריגט ער בייטאָג און אין פיל פאַרביקע קאָלירן קאָ מען אים זען אין זון־פאַרגאַנג, אָבער אומבאַשרייבלעך שיין איז ער אין די לבנה־נעכט. אַזוי באַהערשט דיך אַ ספּעציעלע אינערלעכע רויקייט, ווען דו שווימסט אויף אַ שיפל איבערן ים כנרת אין די שעהן, ווען די זון פאַרגייט. דאָס שיפל האָט אונז געפירט צום קבוץ גנוסר. מיר זיינען געזעסן אין וועלדל פון גנוסר און זיך צוגעקוקט צו דעם מאָלערישן בילד פון כנרת אין דער שיינער לבנה־נאַכט. אויף צומאָרגנס מיט דעם זון־אויפגאַנג, האָבן מיר זיך געזעגנט מיט דעם כנרת און פאָרגעזעצט אונזער וועג.

דער וועג איז געווען דורך ואדי־אל־עמוד. דאָס איז אַ פּרעכטיקער טאָל אַרומגערינגלט מיט הויכע שיפּע בערג, וועלכע צייכענען זיך אויס מיט זייער כאַראַקטעריסטישווילדער נאַטור. שפּיציקע פעלזן, טיפע טאָלן. אַרום זיי געפינען זיך ביז היינטיקן טאָג הייל, אין וועלכע עס האָבן געלעבט אוראַלטע מענטשן. דאָרט געפינט זיך אַ וויסנשאַפטלעכע סטאַציע פאַר אַרכעאָלאָגישע אויסגראָבונגען. אַזוי זיינען מיר פון דאָרט אָנגעקומען קיין צפת.

צפת איז די ווייטסטע שטאָט אין צפון טייל פון גליל. אַכט הונדערט אַכטואונפערציק מעטער איבער דעם ים פלאַך. אַרומגערינגלט מיט בערג און אַ דאַנק איר פּרעכטיקער נאַטור, באַזוכן איר אַ סך קינסטלער־מאָלער. צוליב איר גוטער לופט, געפינען זיך אויך דאָרט סאַנאַטאָריעס. דער וועג אונזערער איז די גאַנצע צייט געגאַנגען אויף צפון־זייט. מיר זיינען אַרויף אויפן באַרג כנען. פון מערב־זייט באַגלייט אונז דער העכסטער באַרג פון גליל, עצמון, פון מזרח זייט פאַרשטעלן אונז די בערג, דעם עמק החולה. די גאַנצע געגנט איז פון בערג און טאָלן. אַ דאַנק דער דורכזיכטיקייט פון דער לופט, האָבן מיר געקאָנט אונטערשיידן יעדע קאָליר באַזונדער אין דער רייכער פאַרבן־מאָזאיק פון דער נאַטור.

טבריה נעבן ים כנרת.

פרילינג־צייט זיינען די בערג זייער רייך מיט גרינס און באַדעקט מיט בלומען. ביינאַכט זיינען מיר אָנגעקומען קיין כפר־גלעדי. אינדער פרי זיינען מיר אַראָפּ קיין תל־חי. פון דעם הויף פירט אַ וועג דורך אַ שיינע אַלעע צו די הייזער פון תל־חי, וועלכע זיינען געבויט געוואָרן אין יאָר 1922. אין יאָר 1926 איז פאָרגעקומען די פאַרייניקונג פון תל־חי און כפר־גלעדי. היינט ווערן באַוווינט די הייזער פון תל־חי דורך דער יוגנט, וועלכע קומט דורכמאַכן דאָ איר הכשרה.

פון תל־חי זיינען מיר אַרויף אויף אַ בערגל פופציק מעטער הויך. דאָ געפינט זיך דער בשותפותדיקער בית הקברות פון תל־חי און כפר־גלעדי. דאָ געפינט זיך דער ברודער־קבר פון די געפאַלענע אין תל־חי, קברים פון געפאַלענע שומרים אויף דער וואַך און אויך חברים, וועלכע זיינען געשטאָרבן מיט זייער נאַטירלעכן טויט. אויף דעם קבר פון די געפאַלענע אין תל־חי, געפינט זיך אַ דענקמאָל, אַ לייב, וועמענס בליק איז געווענדעט צו מזרח. דער לייב איז דער סימבאָל פון יהודה (יידיש פאָלק), זיין געשריי, דאָס איז דער רוף פון יהודה צו פרייהייט. דער מזרח איז ארץ־ישראל. די הויך פון דעם דענקמאָל איז 6 מעטער. אויף דער מצבה זיינען אויסגעקריצט די ווערטער: „טוב למות בעד ארצנו". פון דעם בערגל, אויף וועלכן ס׳געפינט זיך דער ברודער־קבר 350 מעטער הויך איבער דעם ים־פלאַך, זעט מען זייער שיין די אַרומיקע געגנט. ספּעציעל מאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק דער עמק החולה, די קבוצישע פונקטן, וועלכע זינקען אין אַ ים פון גרינס, פילסט דעם רעש פון די קוואַלן און וואַסער־פאַלן, וועלכע שניידן דורך דעם עמק־החולה, זעסט אין דער הויך פון די לבנון־בערג די קאָנטורן פון די נייע יידישע ישובים: מנרה, משגב־עם. ספּעציעל באַצויבערט דער גאַנצער געגנט דער מעכטיקער חרמון און די ווייטע פלעקן פון שניי וואָס באַדעקן אים שטענדיק. אַזוי רוט דער קבר פון טרומפּעלדאָר און זיינע חברים אין צענטער פון דעם שיינעם גליל, און יידישער שאַפונג, וואָס איז געוואָרן דער יסוד פאַר דער יידישער צוקונפט.

ב. ש.

סאָציאַליסטישע דערציונג
אין אונזער איצטיקער פאָלקס-מלחמה

מיר זיינען א ציוניסטישע, א נאַציאָנאַל-יידישע יוגנט-באַוועגונג, מיר שטעלן פאַר זיך אויפגאַבן: אויסקעמפן און אויסבויען א היימלאַנד פאַרן גאַנצן יידישן פאָלק, נאָרמאַליזירן דאָס יידישע סאָציאַל-עקאָנאָמישע לעבן, שאַפן א נייע נאַציאָנאַל-יידישע קולטור.

אונזער באַוועגונג דערציט דעריבער אירע חברים אין גייסט פון די דאָזיקע אידעאַלן. דער ציל אין אונזער דערציונג איז אויסצובילדן א נייעם טיפּ ייד, וואָס איז שטאַרק געבונדן מיטן יידישן פאָלק און ליבט אַלץ, וואָס איז יידיש.

מיר זיינען גלייכצייטיק אַן אויסגעשפּראָכענע פּראָלעטאַריש-סאָציאַליסטישע יוגנט-באַוועגונג און דער פאַקט מוז היינט נאָך מער ווי שטענדיק ספּעציעל אַקצענטירט ווערן, ווייל אין דער צייט ווען די עקזיסטענץ פון א פאָלק איז באַדראָט, ווען עס איז געצוווּנגען צו פירן א קאַמף פאַר זיין קיום, דערוואַכן ביי אים מיט א גרעסערן כוח ווי שטענדיק זיינע נאַציאָנאַלע געפילן. דער קלאַסן-מאָמענט איז אין אַזאַ צייט עלול פאַרטושט צו ווערן. אונזער פאָלק לעבט היינט איבער א תקופה, אין וועלכער מיר זיינען געצוווּנגען צו פירן א מלחמה אין פּשוטן זין פון וואָרט פאַר דעם דערהאַלטן דאָס, וואָס מיר האָבן שוין געשאַפן אויפן געביט פון אונזער אויסלייזונג אין א״י און פאַר דער מעגלעכקייט פאָרצוזעצן דעם ווייטערדיקן בוי, וואָס איז באַשטימענדיק פאַר אונזער עקזיסטענץ אַלס פאָלק. מיר זיינען געצוווּנגען צו פירן א שווערן קאַמף קעגן דעם שטראָם פון אַסימילאַציע וואָס פאַרפלייצט אונז אין גלות. עס איז דעריבער נאַטירלעך אונזער שטרעבן וואָס מער אַריינצוברענגען דעם נאַציאָנאַלן מאָמענט אין אונזער דערציונגס-אַרבעט, וואָס מער צובינדן דעם יוגנטלעכן, דאָס קינד צו זיין פאָלק, צו זיין לאַנד, צו זיין קולטור. אָבער דווקא אין אַזאַ תקופה טאָר אויף קיין איין מינוט נישט אָפּגעשוואַכט ווערן אונזער סאָציאַליסטישע דערציונג. מיר דאַרפן היינט זיין וואָס שטאַרקער, וואָס מער ציוניסטיש און חלוציש, אָבער אונזער ציוניזם וועט נישט זיין קיין ריכטיקער אויב ער וועט נישט זיין צוזאַמענגעוואַקסן מיט די רעוואָלוציאָנערע קלאַסן-צילן פון פּראָלעטאַריאַט. ווייל עס איז נישטאָ אין אונזער אידעאָלאָגיע און דערציונג קיין פונאַנדערטיילונג אויף ציוניזם און סאָציאַליזם. זיי בילדן איין גאַנצקייט און פאַרפולקאָמען זיך קעגנזייטיק. דער ציוניזם גיט א באָדן אונזער יידישן סאָציאַליזם, סאָציאַליזם גיט א גרעסערן כוח אונזערע ציוניסטישע שטרעבונגען.

דאָס יידישע פאָלק וועט קאָנען פאַרווירקלעכן דעם סאָציאַליזם נאָר דורכן ווערן א נאָרמאַל פאָלק, א פאָלק וואָס זיצט אויף אַן אייגענער טעריטאָריע, א פאָלק מיט א געזונטער נאָרמאַלער סאָציאַלער סטרוקטור און דעריבער מוזן מיר פאַרווירקלעכן דעם ציוניזם. אין די אינטערעסן פון ציוניזם, איז די פאַרווירקלעכונג פון סאָציאַליזם אין דער וועלט און די זיכערונג פון דער אַרבעטער העגעמאָניע אינם אויפבוי-פּראָצעס פון ארץ-ישראל, ווייל נאָר דער סאָציאַלער באַפרייונגס-ציל פון פּראָלעטאַריאַט איז א זיכערע גאַראַנטיע פאַר דער אמתער נאַציאָנאַלער פרייהייט פון אַלע פעלקער און אויך פון יידישן פאָלק.

יעדע אידעע, אין דער פאַזע פון איר אַנטשטיין, אין איר ערשטן פּעריאָד, פאָדערט בלויז א מחנה אָנהענגער, וועלכע זאָלן איר קאָנען פאַרזיכערן אַן אָנהאַלט אין לעבן, וועלכע זאָלן קאָנען באַקעמפן אַנדערע פאַרעלטערטע און היסטאָריש נישט באַרעכטיקטע אידעען. אין די שפּעטערדיקע פאַזן אָבער, איז בלויז זיין אַן אָנהענגער פון א געוויסן אידעאַל נישט גענוגנד. דאַן איז שוין נויטיק דאָס קאָנען לעבן אין הסכם מיט דער אידעע, דאָס קאָנען איר פ א ר ו ו י ר ק ל ע כ ן.

דער סאָציאַליזם איז איצט אַריין אין סטאַדיום פון זיין רעאַליזאַציע אין א גרויסן טייל פון אייראָפּע. דאָ פאָדערן זיך מענטשן, וואָס זיינען גרייט צו גיין אויף די אמתע וועגן, וואָס פירן צו דער פאַרווירקלעכונג פון סאָציאַליזם און וואָס זיינען פעיק צו שאַפן נייע סאָציאַליסטישע באַציונגען אין דער געזעלשאַפט. די אויפגאַבע פון דערציען א סאָציאַליסטישן מענטש, שטייט קודם כל פאַר אַלע באמת סאָציאַליסטישע יוגנט-באַוועגונגען און צווישן זיי אויך פאַר אונזערע, זייער אויפגאַבע איז דערציען א מענטש, וועלכער איז פריי פון עגאָאיזם, א מענטש, וועלכער אידענטיפיצירט זיינע פּערזענלעכע אינטערעסן מיט די אינטערעסן פון כלל.

די פראַגע איז ביי אונז געלייזט א דאַנק דעם, וואָס אונזער באַוועגונג זעט אַלע אירע חברים אַלס מענטשן, וועלכע וועלן אין דער צוקונפט לעבן אין קבוץ, ווו דאָס לעבן איז פולשטענדיק קאָמוניסטיש, ווי דאָס לעבן האָט שוין באַוויזן, איז דער קיבוץ בכוח אויסצובילדן א נייעם טיפּ מענטש, א מענטש מיט א סאָציאַליסטישן כאַראַקטער.

דערציענדיק צום קבוץ, דערציען מיר במילא סאָציאַליסטיש: א יוגנטלעכער, וואָס קומט צו אונז אין סניף, קומט נישט בלויז אויסהערן א רעפעראַט, אָדער פאַרווײַלן זיך. ער קומט אַהין לעבן. מיר באַמיען זיך, אַז שוין זייענדיק אין סניף, נאָך פאַרן אַרויסגיין אויף הכשרה אין קבוץ, זאָל אונזער חבר זיך אויסלערנען לעבן אין א קאָלעקטיוו, לעבן צוזאַמען מיט א סך אַנדערע חברים אין איין בשותּפותדיקער היים — דעם סניף.

דער אידעאַל פון לעבן אין א קאָמונע, די דערציונג צו אַזאַ לעבן, וועלכע אונזער באַוועגונג גיט אירע חברים, איז שטאַרק ביהילפיק ביים סאָציאַליסטישן דערציען דעם מענטשן, אָבער עס שטעקט אויך אין דעם א סכנה: אונזער דערציונג צו דער קאָמונע וואָס איז אין אונזערע באַדינגונגען אַן אומבאַדינגטע נויטווענדיקייט. קאָן אין א געוויסער מאָס אָפּשוואַכן ביי די חברים די וואַכזאַמקייט פון דעם אַלגעמיינעם סאָציאַל-פּאָליטישן קאַמף פון אַרבעטער-קלאַס און זיי קאָנען זען דעם וועג צום סאָציאַליזם, נאָר דורך דער פּריזמע פון קבוץ. די שטרעבונג פון אונזער באַוועגונג, אַלס טייל פון אינטערנאַציאָנאַלער מאַרקסיסטישער באַוועגונג איז דאָך — אָפּשאַפן דעם קאַפּיטאַליזם אומעטום, סאָציאַליזם פאַרן גאַנצן פאָלק און דער גאַנצער מענטשהייט. פאַר דעם וועג צום סאָציאַליזם אַנערקענט אונזער באַוועגונג — דעם אַלגעמיינעם רעוואָלוציאָנערן קאַמף פון אַרבעטער קעגן קאַפּיטאַליזם.

עס איז נישט געווען ביי אונז די דאָזיקע סכנה פאַר דער מלחמה, ווייל אונזער באַוועגונג איז געווען א באַוועגונג פון אַרבעטער-יוגנט און ווי אַלע אַרבעטער האָבן אונזערע חברים צוליב זייער לאַגע געמוזט זיין סאָציאַליסטן. זיי זיינען געווען באַוווּסט דורכן קאַפּיטאַליזם, זיי האָבן אויף זיך אַליין געפילט זיין אומיושרדיקייט און צעפוילטקייט. די יוגנט און קינדער, וואָס געפינען זיך אין אונזערע רייען היינט, קענען נישט דעם קאַפּיטאַליזם, דאַקעגן זעען זיי די שווערייקייטן, מיט וועלכע עס קומט אויס זיך צו ראַנגלען יעדן לאַנד פון זיך בויענדיקן סאָציאַליזם. דערפאַר פאָדערט זיך ביי אונז היינט מער ווי תמיד אַן אינטענסיווע אויפקלערונגס-אַרבעט אין סאָציאַליסטישע פראַגן. פּונקט ווי אין אונזער נאַציאָנאַל-יידישער דערציונגס-אַרבעט, לערנען מיר פיינט האָבן דאָס גלות-לעבן און ליבן ארץ-ישראל, דאַרפן מיר אין אונזער דערציונגס-אַרבעט צו סאָציאַליזם, איינפלאַנצן שנאה צום קאַפּיטאַליזם און אַלע זיינע באַגלייט-דערשיינונגען: פאַשיזם, מלחמה א. א. וו., ליבע צום סאָציאַליסטישן אידעאַל און דערלערנען די וועגן פון זיין פאַרווירקלעכונג. מיר דאַרפן צו דעם צוועק אויסנוצן אַנטשפּרעכנדיקע ליטעראַטור-ווערק, דערציילונגען, פילמען, דערציילן וועגן פאַקטישן לעבן פון מענטשן און פעלקער, בכדי קלאָר פאָרצושטעלן דעם וועג וואָס פירט צום סאָציאַליזם. דאַרפן אין אונזערע סניפים סיסטעמאַטיש דערלערנט ווערן די יסודות פון מאַרקסיזם, געשיכטע פון דער געזעלשאַפט און פון דער אַרבעטער-באַוועגונג ווי אויך רעגולער באַהאַנדלט ווערן די פראַגן, וואָס נורטעווען היינט אין דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער-באַוועגונג.

די דאָזיקע אַרבעט, געפּאָרט מיט אונזער קבוצישער דערציונג וועט אונז געבן דעם טיפּ סאָציאַליסט צו וועלכן די באַוועגונג שטרעבט: א מענטש, א פאַרווירקלעכער, א-חלוץ — פאַרן פאָלק און אַרבעטער-קלאַס.

ח. ה.

חיים זעלמאַנאָווסקי

ירושה=דערשיינונגען ביי געוויקסן און חיות

קוקנדיק אויף זוימען פון קרויט און זוימען פון קאַלאַפיאָר, וועלן מיר זיי נישט קאָנען אונטערשיידן. און נישט נאָר מיר, אויך נישט יעדער גערטנער וועט קענען באַווייזן זייער אונטערשיד מחמת זייער ענלעכקייט. פונדעסטוועגן איז פון די זוימען פון קרויט קיינמאָל נישט אויסגעוואקסן קיין קאַלאַפיאָר און פון די זוימען פון קאַלאַפיאָר וועט קיינמאָל נישט אויסוואַקסן קיין קרויט. דאָס איז דער עצם פון די ירושה־דערשיינונגען.

די דערשיינונגען אונטערליגן די זעלבע געזעצן און טרעטן ארויס אויף דעם זעלבן אופן ביי געוויקסן, חיות און אויך ביי מענטשן. קענענדיק אמבעסטן דעם מענטש, וועלן מיר זיך באַקענען מיט די אייגנשאַפטן, וועלכע גייען אַריבער בירושה פון עלטערן (אָדער פון אורעלטערן — דאָס קומט אויך פאָר) צו קינדער. ווי מיר וויסן, ווערן געירשנט נישט נאָר גרויסע און וויכטיקע אייגנשאַפטן, ווי, למשל דער וווקס, די פאָרם פון קאָפּ, די פאָרם און דער קאָליר פון די אויגן א. אַ. וו. נאָר אויך אייגנשאַפטן קליינע, און נישט וויכטיקע, ווי אַ פינטעלע אויפן פּנים, אָדער די פאָרם פון אַ ברעם, וועלכע באַשטייט פון אַ גרויסער צאָל קליינע הערעלעך. די פאָרם פון ברעם הענגט טאַקע אָפּ פון דעם ווו יעדעס הערעלע וואַקסט. ווי מיר זען, ווערן געירשנט פאַרשידענע אַזוי גערופענע אַנאַטאָמישע אייגנשאַפטן און דאָס איז נוגע סיי אויסערלעכע, סיי אינערלעכע אָרגאַנען. עס ווערן אויך געירשנט אַזוינע אייגנשאַפטן ווי למשל, דער גאַנג אָדער דער שמייכל. דער גאַנג איז פאַרן מענטש זייער כאַראַקטעריסטיש פונקט ווי דער שמייכל. מ׳קען דערקענען אַ מענטשן פון דער ווייטנס לויט זיין גאַנג. ווען דער זון האָט דעם זעלבן גאַנג, ווי דער פאָטער, קאָן מען זאָגן, אַז דאָס קינד האָט זיך אָפּגעלערנט פון פאָטער, אָבער עס זיינען דאָ פאַלן, ווען דאָס קינד קען נישט דעם פאָטער, ווייל ער איז געשטאַרבן ווען דאָס קינד איז נאָך געלעגן אין וויגעלע און דאָך האָט דאָס קינד דעם זעלבן גאַנג אָדער שמייכל ווי דער פאָטער.

פון וואָס איז אָפּהענגיק דער גאַנג? דער גאַנג איז אָפּהענגיק פון אַ גרויסער צאָל מוסקולן, פון דעם ווי זיי זיינען פאַרבונדן מיט די ביינער, אויף וועלכע זיי שטיצן זיך און פון אַ גאַנצער ריי איינצלהייטן פון בוי און פונקציאָנירן פון אָט די אַנאַטאָמישע טיילן. דאָס זעלבע דער שמייכל, וועלכער איז אויך אָפּהענגיק פון אַ גרויסער צאָל גאָר קליינע מוסקולן, פון דעם ווי זיי ליגן און קאָרטשען זיך אונטער דער הויט אַרום מויל. עס ווערן אויך געירשנט אַזוינע אייגנשאַפטן, ווי לייכטע אָדער שווערע פאַרדייונג פון עסן. וואָס איז אָפּהענגיק פון אַ גאַנצער ריי אינערלעכע אָרגאַנען און נאָך מער פון דעם, ווי זיי פונקציאָנירן. די אייגנשאַפטן הייסן פיזיאָלאָגישע. אויך פּסיכישע אייגנשאַפטן ווערן געירשנט. עס גייען איבער בירושה געוויסע פעיקייטן, ווי למשל, מאַטעמאַטישע, מוזיקאַלישע. עס איז באַקאַנט, אַז די פאַמיליע פון באַרימטן מוזיקער באַך האָט זעקס דורות נאָכאַנאַנד געהאַט באַגאַבטע מוזיקער, פון וועלכע דער גרעסטער איז געווען יאָן סעבאַסטיאַן. פון זיינע זין זיינען פיר געווען קאָמפּאָזיטאָרן. עס איז כמעט ווי זיכער, אַז עס ווערט געירשנט דער טעמפּעראַמענט. עס זיינען פאַראַן מענטשן פריילעכע פון דער נאַטור, לעבעדיקע, אָפענע, וועלכע פילן זיך גוט צווישן מענטשן און מיט וועלכע עס איז זיך לייכט צוזאַמענצולעבן אָדער פאַרקערט: מענטשן מיט אַ שווערן געמיט, וועלכע לעבן תמיד אין זיך געשלאָסן, מענטשן, וועלכע מיידן אויס געזעלשאַפט און מיט וועלכע דאָס צוזאַמענלעבן איז שווער.

די דערמאָנטע אייגנשאַפטן פון כאַראַקטער גייען איבער בירושה. זיי זיינען אָפטמאָל פאַרבונדן מיט אַ כאַראַקטעריסטישן אויסזען פון מענטש, מיט געוויסע קערפּערלעכע אייגנשאַפטן, ווי דאָס האָט מיט גרויס טאַלאַנט באַשריבן דער באַרימטער פּסיכיאַטער קרעטשמער אין זיין בוך „קערפּערבוי און כאַראַקטער“.

מיר האָבן דאָ געגעבן בלויז איינצלנע ביישפּילן, כדי צו ווייזן די פאַרשידענע אייגנשאַפטן, וועלכע קענען איבערגיין בירושה. מיר האָבן נישט געהאַט ברעה צו דערציילן וועגן אַלע אַזוינע אייגנשאַפטן, ווייל אויך מיר קענען נישט אַלע. עס איז כדאי צו באַמערקן, אַז אויף דעם געביט קאָנען געמאַכט ווערן זייער אינטערעסאַנטע אָבסערוואַציעס.

כדי בעסער צו פאַרשטיין די פּראָצעסן פון ירשענען פאַרשידענע אייגנשאַפטן, וועלן מיר אָנהויבן פון דעם, ווי עס קומט פאָר די באַפרוכפערונג ביי חיות און געוויקסן. באַפרוכפערונג דאָס איז דער געשלעכטלעכער פּראָצעס, וועלכער לייגט דעם יסוד פאַר אַ ניי לעבן, פאַר אַ נייעם אינדיווידואום. צום בעסטן קענען מיר עס אָבסערווירן ביי חיות, וואָס לעבן אין וואַסער און וועלכע וואַרפן אַרויס אין וואַסער אַריין סיי די אייעלעך, סיי די אַ. ג. מענלעכע זוימען (ספּעו־מאַ). זייער גרינטלעך זיינען די דערשיינונגען שטודירט געוואָרן ביי די ים־חיות, וועלכע הייסן אויף לאַטיין עכינאָידעאַ — ים־שטאַכלער, די ים־שטאַכלער לעבן אויף דער פלאַך פון ים אין קליינע אָדער גרעסערע גרופּן, איינע נעבן דער אַנדערער. אונטערשיידן דעם ער פון דער זי קאָן מען נישט לויטן אויסערלעכן אויסזען, נאָר לויט די אינערלעכע אָרגאַנען, ווען מען נעמט זיי אַרויס פון אינגעווייד. די געשלעכטס אָרגאַנען פון דעם ער זיינען אָראַנזש און פון דער זי — ברוין. ווען מיר וועלן אַרויסנעמען די געשלעכטס־אָרגאַנען און די מענלעכע אָרגאַנען אַריינלייגן אין איין שיסעלע מיט ים־וואַסער און די ווייבלעכע אין אַ צווייט, וועלן אין איין שיסעלע אַרומשווימען אין אַ גרויסער צאָל די מענלעכע זוימען, די ספּערמאַטאָזאָירן, און אין דעם צווייטן וועלן זיך געפינען די אייעלעך.

די ספּערמאַטאָזאָידן, ווי מיר זעען עס אויפן בילד 2, זיינען שמאָל אויסגעצויגן און דערביי זייער קליין. די לענג פון מענטשלעכע ספּערמאַטאָזאָידן איז 1,20 מיליטער. ספּערמאַטאָזאָידן פון אַנדערע חיות זיינען נאָך קלענער. דער פאָדערשטער טייל פון ספּערמאַטאָזאָיד, וועלכער איז אַ ביסל ברייטער אַנטהאַלט אַ קערן, דער אויסגעצויגענער עק דינט צום שווימען.

דאָס אייעלע פון דער מענטשלעכער פרוי האָט אין דיאַמעטער 0,2 מילימעטער. אייעלעך פון אַנדערע חיות זיינען גרעסער, צ. ב. ביי אַ זשאַבע האָט דאָס אייעלע אין דיאַמעטער מער ווי אַ מילימעטער, די אייער פון פייגל זיינען די גרעסטע, ווייל זיי אַנטהאַלטן אין זיך אַ סך שפּייז־מאַטעריאַלן, וועלכע זיינען באַשטימט פאַר דער אַנטוויקלונג פון עמבריאָן. אויך דאָס אייעלע אַנטהאַלט אַ קערן.

דעם פּראָצעס פון באַפרוכפערונג קאָן מען אָבסערווירן דורך אַ מיקראָסקאָפּ. מ׳נעמט אויף אַ שטיקל גלאָז אַ טראָפּן וואַסער פון דעם שיסעלע מיט די אויבנדערמאָנטע ספּערמאַטאָזאָידן און אַ צווייטן טראָפּן פון דעם שיסעלע מיט די אייעלער. די טראָפּנס פאַרייִניקט מען אַזוי ווי עס ווייזט דאָס בילד 1 און דאַן זעען מיר דורכן

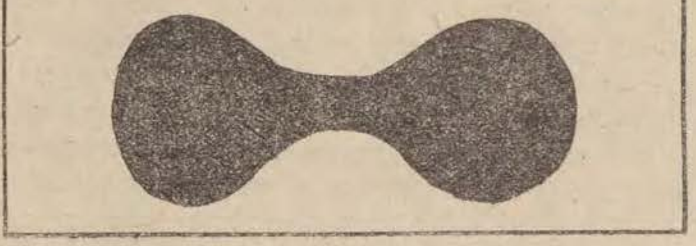

בילד 1

מיקראָסקאָפּ ווי די ספּערמאַטאָזאָידן, וועלכע באַוועגן זיך זייער שנעל שווימען איבער פון זייער טראָפּן אין דעם צווייטן, ווו עס געפינען זיך די אייעלער. דאָס זעט אויס אַזוי ווי די אייעלעך וואָלטן צוגעצויגן צו זיך די ספּערמאַטאָזאָידן. דאָס קומט פאָר אַ דאַנק געוויסע זאַפטן, וועלכע די אייעלעך גיבן פון זיך אַרויס.

דעם ווייטערדיקן פּראָצעס ווייזט אונדז דאָס בילד 2: אַ גרויסע צאָל ספּערמאַטאָזאָידן רינגלען אַרום אַן אייעלע און איינער פון זיי, וועלכער געפינט זיך אַמנאָענטסטן צום אייעלע דרינגט אין אים אַריין. דאָס אייעלע איז באַדעקט מיט אַ הייטל, אין וועלכן עס קומען פאָר ענדערונגען נאָך דעם ווי דער ספּערמאַטאָזאָיד איז אַריינגעדרונגען: דאָס הייטל ווערט שטייפער און מער קענען שוין אין אייעלע קיין אַנדערער ספּערמאַטאָזאָיד נישט אַריינדרינגען. ווייטער זעען מיר, אַז דער קערן פון ספּערמאַטאָזאָיד דערנענטערט זיך צום קערן פון אייעלע און גיסט זיך מיט אים צונויף. מיט דעם איז די באַפרוכפערונג פאַרענדיקט.

דעם זעלבן פּראָצעס אָבסערווירן מיר אין דער נאַטור. אַזוי ווי דער ים־שטאַכלער לעבט נישט באַזונדער, נאָר אין קלענערע אָדער גרעסערע גרופּן, ווען עס קומט די צייט פון מערן זיך, שווימען אַרום אין וואַסער אַ גרויסע צאָל ספּערמאַטאָזאָידן און אַ קלענערע צאָל

פון אונזער דערציערישער אַרבעט

דאגות פון אַ נאָך נישט דערפאַרענעם מדריך

מיר עפענען א רובריק „פון אונזער דערציערישער ארבעט", אין וועלכער מדריכים וועלן דערציילן וועגן זייער ארבעט, דערפארונגען, שוועריקייטן.

במשך פון מיין זיין אין דער באוועגונג האב איך געארבעט אלס מדריך נישט קיין פולע צוויי וואכן — בלויז אויף דער מושבה אין דושניק, וו איך האב געפירט א קבוצה פון שיכבת „מורדים" (13-15־יעריקע). אבער אט דער קורצער צייט־אפשניט האט מיר געליפערט פיל פאקטן, פון וועלכע עס איז כדאי צו לערנען.

וועגן דריי אזעלכע פאקטן, עפיזאדן, וויל איך איצט דערציילן.

עס איז געווען איינגעפירט אויף דער מושבה, אז יעדן פרימארגן, נאך דעם אויפוועקן די חברה, פלעגן די מדריכים גיין איבער די שלאף־צימערן פון זייערע קבוצות און קאנטראלירן צי אלע זיינען אויפגעשטאנען און אראפגעגאנגען אויף גימנאסטיק.

איינמאל בין איך אריינגעקומען אין א צימער, וו עס זיינען געשלאפן א גרופע יינגלעך פון מיין קבוצה, איך האב זיי נאך געטראפן אין די בעטן, כאטש עס איז שוין אדורך א פאר מינוט נאכן אויפוועקן. איך האב זיי צוגעאיילט אויפצושטיין פון די בעטן און געזאגט, אז איך וועל תיכף קומען נאך אמאל און דאן וויל איך זיי שוין טרעפן אנגעטאן. איך בין געקומען. אבער זיי זיינען נאך נישט געווען אנגעטאן. ביי מיין קומען צום דריטן מאל האט שוין קיינער נישט געדארפט זיין אין צימער — אלע האבן שוין געדארפט זיין אויף גימנאסטיק. אבער אלע זייגען געמיטלעך געזעסן. עס האט זיך זיי דעם טאג פשוט נישט־געגלוסט ארויסגיין אויף גימנאסטיק.

איך בין געווארן אויפגערעגט (א חטא, וואס מען טאר קיין מדריך נישט מוחל זיין). איך האב איינעם פון מיינע יאטן אינסטינקטיוו אנגעכאפט ביי די הענט און א ריס געטאן צו זיך. פלוצים אין דעם מאמענט האט עמעצער פון דער צווייטער זייט אויפגעמאכט די טיר און נישט ווילנדיק אים געגעבן מיט דער טיר א קלאפ אין שטערן. עס האט פון אים אנגעהויבן פליסן בלוט. איך בין מיט דעם יאט תיכף געלאפן צו דער סאניטארקע, מען האט אים פארבאנדאזשירט דעם קאפ און אוועקגעלייגט אויפן בעט. איך האב געפילט, אז עס איז דא איצט צוליב מיין שולד געשען עפעס זייער שלעכטס און אז די קאנסעקווענצן פון דעם קאנען זיין נאך ערגערע פון דער עצם זאך. די חברה האט זיך אנגעהויב סודען צווזיך, מיינענדיק, אז דאס האב איך א קלאפ געגעבן דעם יינגל, זיי האבן געשמועסט צווישן זיך, אז שלמה דער מדריך האט פארוואונדעט א יאט. הויך וועגן דעם האבן זיי נישט גערעדט, מיר גארנישט געזאגט, ווייל ווייזט אויס זיי האבן געפילט, אז איך לעב דאס שטארק איבער, אבער זייערע אויגן האבן דעמלט געקוקט אויף מיר מיט עפעס א באזונדערן בליק. איך האב געפילט, אז אזעלכע אומבאשטימטע באציונגען קאנען צווישן אונז ווייטער נישט זיין און אז פארשווייגן דאס, וואס ס'איז היינט אין דער פרי געשען טאר איך נישט. נאך פרישטיק ווען מיר פלעגן געווינלעך האבן א שיחה האב איך באשלאסן צו שמועסן מיט זיי וועגן דער היינטיקער געשעעניש: „איך בין היינט באגאנגען א זייער גרויסן חטא — האב איך זיי געזאגט, הגם דאס יינגל איז געווען צעבלוטיקט נישט דורך מיר, נאר צוליבן צופעליקן עפענען די טיר, פיל איך א גרויסע שולד אין דעם, וואס איך האב אים געגעבן א ריס צו זיך און איך בין זיך צו איר מודה, אבער איך וויל, אז איר זאלט זיך פארטראכטן, צי זייט איר אינגאנצן אומשולדיק און איך וויל, אז אויך איר זאלט זיך מודה זיין צו אייער טייל שולד".

די חברה האט זיך פארטראכט און דאס ערשטע, וואס איך האב דערגרייכט, איז געווען דאס, וואס ס'האבן זיך צווישן אונז צוריק איינגעשטעלט נארמאלע באציונגען. פון דעמלט אן האט זיך פארבעסערט די אלגעמיינע דיסציפלין פון דער קבוצה און דער טעגלעכער סדר־היום פון דער מושבה איז דורך זיי אפגעהיטן געווארן פינקטלעך.

איך האב זיך איבערצייגט, אז אפילו די אממיינסטן „צעווילדעוועטע" און „שלעכט דערצויגענע" קינדער (ווייל פאר אזעלכע זיינען אנגענאנגען די יאטן פון מיין קבוצה אויף דער מושבה), זיינען פעיק צו ערנסטקייט, צו

אייעלער, וועלכע די חיות ווארפן פון זיך ארויס און אין וואסער אויסערן ארגאניזם פון די חיות קומט פאר די באפרוכפערונג.

אויך ביי אנדערע חיות, וועלכע קאפולירן (האבן געשלעכטס־באציונגען) און האבן אן אינערלעכע באפרוכפערונג, ווי למשל, ביי פייגל אדער זויג־חיות איז דער פראצעס דער זעלבער, כאטש בשעת דער קאפולאציע פירט ארײַן דער ער מיליאנען ספערמאטאזאידן אין די געשלעכטס־ארגאנען פון דער זי, אבער פון די מיליאנען ספערמאטאזאידן גיסט זיך אלעמאל צונויף מיט איין אייעלע בלויז איין

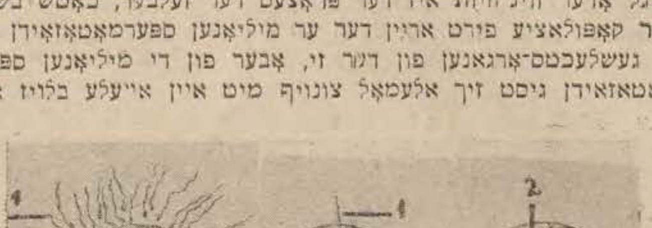

בילד 2. באפרוכפערונג ביי ים־שטאכלער (א מיקראסקאפ־בילד)
1. ספערמאטאזאידן
2. דאס אייעלע און זיין קערן
3. קערן פון ספערמאטאזאיד

ספעמאטאזאיד. ווען א קראליק, למשל, האט 4 אדער 6 קליינע מיט איינמאל הייסט דאס, אז 4 אדער 6 אייעלעך זיינען באפרוכפערט געווארן דורך דער זעלבער צאל ספערמאטאזאידן. אויך ביי מענטשן ווען עס ווערט געבוירן א צווילינג אדער דריי, פיר און ווי עס האט געהאט אן ארט מיט א קורצער צייט צוריק אין פוילן און נאך פריער אין קאנאדע, אפילו 5 קינדער מיטאמאל. איז דאס אפהענגיק פון דער צאל אייעלער, וועלכע זיינען באפרוכפערט געווארן 1). **אבער** תמיד ווערט איין אייעלע באפרוכפערט דורך איין ספערמאטאזאיד.

גאר אינטערעסאנט איז, אז אויך ביי געוויקסן איז דער פראצעס פון באפרוכפערונג דער זעלבער. דער געשלעכטס־ארגאן פון א געוויקס איז די בלום, בעסער געזאגט, אין בלום געפינען זיך די געשלעכטס־ארגאנען פון געוויקס. די שטויב־פעדעם זיינען די געשלעכטס־ארגאנען פון דעם מענלעכן ארגאן און די פעסטל — דעם ווייבלעכן. אין די שטויב־פעדעם (אין שטויבזאק) ווערן געבילדעט די שטויב־קעמערלעך

אין אונטערשטן,ברייטן טייל פון פעסטל געפינען זיך קערנדלעך פון וועלכע עס אנטשטייען די זוימען, ווען די קערנדלעך ווערן באפרוכפערט דורך די שטויב־קעמערלעך. די שטויב־קעמערלעך ווערן אריבערגעטראגן דורכן ווינט אדער דורך בינען, פלאטערלעך און אנדערע אינזעקטן.

ווען די שטויב־קעמערלעך פאלן אויף דעם פעסטל וואקסן זיי שנעל אויס אין א לאנגן פאדעם, וועלכער דרינגט אריין אין פעסטל ביז צו די קערנדלעך און דער קערן פון שטויב־קעמערל גיסט זיך צונויף מיט דער יאנדרע פון קערנדל, וועלכער געפינט זיך אין פעסטל. ווען אין פעסטל געפינען זיך צ. ב. 10 קערנדלעך (אזוי ווי למשל, די בלומען פון בארן אדער עפל) דארף מען צו דעם האבן 10 שטויב־קעמערלעך. ווען די צאל שטויב־קעמערלעך איז גרעסער, צ. ב. 15, גייען די איבעריקע 5 שטויב־קעמערלעך לאיבוד, ווען להיפוך די צאל שטויב־קעמערלעך זיין קלענער צ. ב. 8, וועלן גיין לאיבוד די 2 איבעריקע קערנדלעך פון פעסטל. ווי מיר זעען, גיסן זיך צונויף בשעת דער באפרוכפערונג תמיד איין שטויב־קעמערל מיט איין קערנדל פון פעסטל. דאס איז א מערקווירדיקע זאך: אין דער גאנצער לעבעדיקער נאטור, סיי ביי געוויקסן, סיי ביי חיות קומט פאר די באפרוכפערונג אויף דעם זעלבן אופן: עס גיסן זיך צונויף 2 געשלעכטס־קעמערלעך — א מענלעכס און א ווייבלעכס און דאס איז דער אנהויב פון א ניי לעבן, פון א נייעם אינדיווידואום. און אויב אזוי דארפן מיר טאקע אין די געשלעכטס־קעמערלעך זוכן דעם יסוד, די מאטעריעלע אונטערלאגע פון אלע ירושה־דערשיינונגען.

(סוף אין קומענדיקן נומער)

חברישער באציונג; אז עס זיינע ביי זיי פאראן טיף מענטשלעכע געפילן. מען דארף נאר אין יעדן פאל געפינען דעם ריכטיקן צוגאנג צו זיי.

אין מיין קבוצה אויף דער מושבה איז געווען א בחור (אברהם), וועלכער איז מיט א קורצער צייט צוריק געקומען , פון דארף, פון פויערים, וו ער האט אלס פאליאק פארבראכט די מלחמה־יארן. ער איז געווען ווילד, האט נישט פארשטאנען די שיחות, ער פלעגט שטערן אין דער ארבעט נישט נאר פון מיין קבוצה, נאר אויך דאן, ווען ס'פלעגן זיך צוזאמענקומען עטלעכע קבוצות. ער פלעגט מיט זיין נישט דערצויגנקייט ארויסרופן א חוזק ביי די איבעריקע קינדער. דאס האט פון זיין זייט נאך פארערגערט זיין באציונג צו אלע און פארשטארקט זיין ווילן און באדערפעניש צו שטערן אלעמען. עס פלעגט זיך פאר מיר קלאגן אויף אים אנדערע **מדריכים**, עס האבן זיך אויף אים אפטמאל געקלאגט די קינדער און איך בין געווען אין א פארלעגנהייט: ווי גיט מען זיך אן עצה?

איינמאל בעת א לעקציע פון עברית האט ער אזוי שטארק געשטערט, אז דאס איז געווארן אומדערטרעגלעך. איך האב צונויפגערופן אלע חברה פון דער קבוצה און פארגעלייגט, אז די קבוצה זאל אים משפטן פאר זיינע האנדלונגען. נאך א לענגערן שמועס, האבן אלע איינשטימיק באשלאסן אים צו באזייטיקן פון דער קבוצה. איך האב דעם יינגל געמאלדן דעם באשלוס פון דער קבוצה און געזאגט: דו וועסט היינט קיין מיטאג נישט עסן צוזאמען מיט דער קבוצה,, דו דארפסט נישט היינט קומען אויף אונזער שיחה, דו וועסט נישט גיין מיט דער קבוצה אויף א טיול (שפאציר). אברהם האט נישט געוואלט פארלאזן דאס צימער, אבער ווען איך האב אים מיט אנטשלאסנקייט איבערגעחזרט, אז ער איז אויסגעשלאסן פון דער קבוצה, איז ער ארויסגעגאנגען.

א גאנצן טאג האט ער זיך ארומגעדרייט איינזאם און טרויעריק. איך האב זיך פארגעשטעלט, אז פארביטערטע געפילן ברויזן איצט אין אים. איך בין געווען צופרידן פון דעם, ווייל איך האב געוווסט, אז דאס איז אן אנהויב פון אן איבערברוך.

דעם זעלבן טאג ווען די קבוצה איז זיך צוזאמענגעקומען אויף א שיחה, האב איך דערציילט וועגן גארקין און האב איבערגעגעבן דעם אינהאלט פון אייניקע זיינע ווערק. איך האב דערציילט וועגן מענטשן פאראיינזאמטע, אוועקגעשטעלטע אויסער די ראמען פון דער געזעלשאפט, מענטשן, וועלכע מען פארשטייט נישט און מען לאכט אויס, דעמלט ווען זיי לעבן פיל איבער, ווען זיי ליידן און זיינען פארביטערט.

ענדיקנדיק האב איך געפרעגט די חבר'ה צי ווייסן זיי פארוואס איך האב היינט גראדע וועגן דעם דערציילט. קיינער האט נישט געענטפערט. ווען איך האב געזאגט, אז איך האב דאס געטאן, ווייל איך האב היינט ספעציעל אבסערווירט אברהמען, האבן זיך פיל אנגערופן. אז ווען איך האב דערציילט האבן זיי טאקע וועגן אים געטראכט. דאן האט די קליינע שרה אנגעהויבן צו רעדן וועגן אברהמען. זי האט געזאגט, אז מיר האבן אים געמוזט אויסשליסן, ווייל אזא אויפפירן זיך, אזא סיסטעמאטיש שטערן אין דער ארבעט, קאן נישט אדורך אומבאשטראפט, אבער מיט דעם איז די פראגע נישט געלייזט. קודם כל מוזן מיר ענדערן די באציונג צו אים און דאן וועט ער זיך אויך אנדערש אויפפירן. צום סוף האט משהל פארגעלייגט, אז די קבוצה זאל באשליסן צוריק ארייננעמען יצחקן אין דער קבוצה. די מערהייט האט זיך ארויסגעזאגט, אז מען דארף נאך אמאל געבן א געלעגנהייט אברהמען זיך צו פארבעסערן און אברהם איז צוריק געווארן א חבר אין דער קבוצה.

אין אוונט בין איך געגאנגען מיט אברהמען שפאצירן. איך האב אים איבערגעגעבן אונזער באשלוס און מיר האבן לאנג געשמועסט.

יצחק איז צוריקגעקומען אין דער קבוצה. ער מיט אלע און אלע מיט אים האבן זיך גוט צוזאמענגעלעבט. שפעטער איז ער געווארן איינער פון די באליבטסטע חברים אויף דער מושבה.

איינער א יינגל (יוסף), וועלכער איז געווען אין מיין קבוצה אויף דער מושבה, האט מיט זיין אויפפירן זיך געצוווּנגען מיך אומיינסטן וועגן אים צו טראכטן און האט ביי מיר שוין נאכן אוועקפארן פון דושניק איבעגעלאזט א געפיל, אז איך האב גארנישט דערגרייכט פון דעם, וואס איך האב געוואלט בנוגע אים דערגרייכן. דאס איז געווען א טיפ, וואס האט געהאט א נייגונג זיך אפצוזונדערן פון אלעמען. ער האט זיך באמיט, וואס מער צו זיין אליין. ער פלעגט פארפעלן פיל שיחות. ווען מיר פלעגן גיין אלע צוזאמען אויף א טיול פלעגט ער זיך האלטן באזונדער. אין דער פרייער צייט, ווען אלע קינדער פלעגן זיך מערסטנטייל האלטן צוזאמען פלעגט ער זיך נעמען נארטן, אדער א שליטעלע און גיין אליין זיך שליטלען. איך האבן געפרווט מיט פארשידענע מיטלען דערנענטערן אים צו אונז, אבר דאס האט זיך מיר נישט איינגעגעבן. איך האב זיך צום סוף אנטוישט אין דער מעגלעכקייט אין משך פון די קורצע טעג פון דער מושבה אים צו ענדערן. איך האב פארלאזט דושניק מיט דער איבערצייגונג, אז יוסף האט זיך צו דער קבוצה נישט צוגעבונדן, אז מיט מיר פערזענלעך בינדט יוספן זיכער גארנישט.

אין א געוויסער צייט ארום האב איך זיך געטראפן מיט יוספן. אין ערשטן מאמענט האט ער אויסגערופן: אוי, שלמה!... מער האבן מיר כמעט נישט גערעדט. אבער דאס מאל האב איך אים יא פארשטאנען. איך האב געפילט אין זיין קורצן אויסרוף, אין אויסדרוק פון זיין פנים, א טיפע קינדערישע צוגעבונדנקייט און דאנקבארקייט.

דאס איז פאר מיר געווען די ערשטע באלוינונג פאר מיין ארבעט אין דושניק. **שמחה**

שטענדיק מוז מען זוכן נייע וועגן און מעטאדן

שלום! שלום! די קינדער קומען זיך צונויף. ס'איז שוין דא פאלטשע, שבע, חיים און אנדערע. דער זאל פילט זיך אן. א רעש. אלע האבן זיך אזוי פיל צו דערציילן. היינט קומט ביי אונז פאר דער טראדיציאנעלער עונג שבת. א גאנצע וואך ווארטן מיר מיט אומגעדולד אויף פרייטיק און פרייטיק **אויף 5 אזייגער, אויף דער מינוט, ווען מיר** זאמלען זיך צונויף.

מיר זעצן זיך אויס ארום די טישן. מיר זינגען: **הנה מה טוב ומה נעים, שבת אחים** גם יחד — מיר האבן ליב דאס לידעלע, ווייל עס דריקט אויס די „**ווירקלעכע ווירקלעכקייט**". גוט איז **אונז**, ווען מיר זיצן **צוזאמען**.

איינס פון אונזערע קינדער האט אמאל ארייגעווארפן אין פראגע־קעסטל א צעטעלע: „פארוואס בענק איך אזוי נאכן סניף און נאך דער מינוט צו קענען פארברענגען אין לאקאל פון סניף? וואס בינדט אונז אזוי שטארק?

דער ענטפער איז געווען א פשוטער: עס בינדט אונז א געמיינזאמער ציל, עס בינדן אונז בשותפותדיקע געדאנקען, די זעלבע אונז נאענטע לידער.

איצט זיצנדיק ארום די טישן, זינגען מיר אויך. מיר זינגען לידער העברעישע, יידישע, **פאלקס**־לידער, לידער, פון **פרייד און פון** טרויער צי גאר בענקשאפט־לידער. און נאך **דעם א שיחה**. איך דערצייל וועגן **מצדה**. די קינדער הערן ווי זיי וואלטן אליין איבערגעלעבט דאס אלץ, וואס איז דאן פארגעקומען. געוויס יעדעס פון **זיי שטעלט זיך אין דעם מאמענט** א פראגע: צי וואלט ער געווען פעיק צו **דעם, וואס ס'האט דאן באוויזן** יענע גרופע יידן, וועלכע האט זיך פארפעסטיקט אין מצדה. צי איז ער גרייט פונקט ווי יענע צו קעמפן און **פאלן פאר אונזער** פרייהייט **און כבוד?** די יידישע יוגנט אין א"י האט שוין געגעבן איר ענטפער אויף דער פראגע. זי האט געענטפערט נישט מיט ווערטער נאר מיט מעשים, ווייל עס זיינען פאראן פראגן, וועלכע קאנען אנדערש נישט פארענטפערט ווערן, ווי נאר דורך מעשים.

איך נעם ארום מיטן בליק די **גרופע** קינדער און יוגנטלעכע, וואס זיצן ארום מיר. איך קוק אויף דריי פארטרעטן, וואס הענגען אויף דער וואנט אנטקעגן מיר. די פארטרעטן פון ברענער, ביאליק און פרצן. זיי זיינען שטענדיק מיט אונז און פרעגן אונז אן אויפהער: „**זייט איר גרייט?**" און עס **דוכט זיך אונז**, אז זיי דרינגען אריין אין די פארבאהאלטענע געדאנקען אונזערע, קוקן זיך צו צו אלעמען, וואס מיר טוען. אמאל שמייכלען זיי צו אונז, אמאל קוקן זיי בייז, — היינט פרעגן זיי אלע דריי: „זייט איר גרייט?".

זייט רויק: מיר זיינען גרייט — צו ארבעט, **צו קאמף, צו קרבנות. אבער דאס, וואס** מיר זיינען גרייט איז נאך נישט גענוג. יעדער **ייד מוז זיך היינט איינלעבן מיטן געדאנק**, אז דער קאמף, וועלכער קומט איצט פאר אין ארץ־ישראל איז א קאמף פאר אונזער קיום, פאר דער עקזיסטענץ פון יידישן פאלק. עס איז זיכער, אז אין הארץ פון יעדן יידישן קינד און דערוואקסענעם טליעט א פונק פון ליבע צו ארץ־ישראל און די פונקען דארף מען צעבלאזן אין גרויסע פלאמען. גוט איז צו האבן **אזא פלאם אין הארץ, אמת, אמאל בריט ער, אבער זייער אפט ווארעמט ער.**

א רעש! **רוחשיע און אהרן טראגן** ארויס די טישן פון לאקאל. מיר ווען טאנצן א הורה. עס טאנצן אלע. אפילו די יינגסטע טאנצן און זינגען: „מי יבנה הגליל? אנו נבנה הגליל!".

איך זע פאר מיינע אויגן די צוקונפטיקע בויער פון ארץ־ישראל. איך **זע זיי** אין קיבוץ, אין גליל און אין נגב, **אויפן טראקטאר** און ביים בויען שאסייען. איך **זע זיי** אויף אלע **ארבעטס־פלעצער**.

די קינדער זינגען מיט אלק וואקסנדיקן ענטוזיאזם. „מי יבנה הגליל? אנו נבנה הגליל!" צי פארשטייט איר די דאזיקע ווערטער? — פרעג איך. אבער די חברה הערט אפילו נישט מיין פראגע. וואס גייט זיי אן איצט, ווען זיי האבן זיך אזוי **צעטאנצט? איור**ניקע ווישן **שוין דעם שווייס פון שטערן** און

אין דער באוועגונג

אויף דער לעצטער זיצונג פון מרכז איז באשטעטיקט געווארן דער נייער סמל פון דער פאראייניקטער „דרור־באראכאוו־יוגנט“.

די סטלים ווערן שוין אויסגעארבעט און אין קורצן וועלן זיי צעשיקט ווערן צו אלע סניפים

פונדעסטוועגן טאנצן זיי ווייטער. אבער ביסלעכווייז כאפט אלעמען ארום א מידקייט, אפילו די גרעסטע עקשנים, וואס אפטמאל דוכט זיך, אז זיי וואלטן געקאנט טאנצן אן אויפהער.

ס'איז שוין שפעט. מען דארף זיך שוין פונאנדערגיין. אזוי גיך און אנגענעם איז אדורך די צייט. שלום חברה! מאנטיק איז א פארזאמלונג!

שלמהלע, געזעגנענדיק זיך מיט מיר רוקט מיר אריין אין דער האנט א צעטעלע. א צייכענונג פאר דער וואנט־צייטונג. די צייכענונג שטעלט פאר א חלוץ, וועלכער שטייט אויף דער וואך ביי א געצעלט. אונטער דער צייכענונג א אויפשריפט: „זו הדרך אחרת איננה, בה ללכת, ללכת עד תם!“

די קינדער זיינען שוין געגאנגען אהיים. איך בלייב אליין אין לאקאל. פארשידענע געדאנקען רוקן זיך מיר איצט אן. איך פרובירן זיך אפגעבן א חשבון פון דעם, וואס איך האב דערגרייכט במשך פון מיין ארבעט אין דער באוועגונג. א גאנצע צייט האב איך געארבעט מיט קינדער. איך האב זיך אנגעטראפן אויף קינדער פארשידענע. איך האב זיך געשטעלט פאר א ציל דערציען זיי פאר חלוצים. צי האב איך דערגרייכט דאס, וואס איך האב באדארפט דערגרייכן? איידער איך בין צוגעטרעטן צו דער ארבעט האט זיך מיר אלץ אויסגעדוכטן לייכטער און ווייניקער קאמפליצירט, ווי דאס איז פאקטיש. אין דער ארבעט גופא איז נישט אלץ אזוי פשוט און נישט אלץ גייט אזוי גלאטיק, ווי ס'ווילט זיך. אן אויפהער מוז מען זוכן נייע וועגן און מעטאדן, ווי אזוי צו באאיינפלוסן, איבערמאכן דעם מענטש. שטענדיק באגלייט דיך אן אומרו: „צו וועט זיך דאס איינגעבן?“ אזוי אפט איז מען פון זיך נישט צופרידן!... איך זע פאר זיך פארשידענע בילדער: טונקעלע און העלע. אויף איינע זע איך אן אויפשריפט: „נצחון“, אויף אנדערע: — „דורכפאל“. אמאל איז מיר לייכט, אפטמאל — שווער, אמאל איז פריילעך, א צווייט מאל טרויעריק.

שטענדיק גיב איך זיך אבער אפ א דין וחשבון, פון דעם, אז אונזער באוועגונג האט פאר זיך געשטעלט איינע פון די פאראנטווארטלעכסטע און שענסטע, אבער אויך שווערסטע אויפגאבן — דערציען חלוצים.

און די אויפגאבע מוז מען דערפילן.

אסתרקע

ריכבאר

גלייך נאכן יום־פעילים איז ביי אונז אין סניף פארגעקומען א פארזאמלונג, אויף וועלכער עס איז נאכן אפגעבן א באריכט ארומגערעדט געווארן דער פלאן פון ווערביר־אקציע. די פארזאמלונג האט באשלאסן אויסצוטיילן א ספעציעלע ווערביר־קאמיסיע, וועלכע זאל צופאסן דעם דורכן מרכז אויסגעארבעטן פלאן פון דער ווערביר־אקציע צו די באדינגונגען פון אונזער שטאט. קודם־כל האבן מיר רעארגאניזירט די ביז איצטיקע פאראנענע קאמיסיעס, בכדי זיי זאלן זיין פעיק צו דער גרויס־פארמאסטענער ארבעט.

דער גאנצער סניף איז איינגעטיילט געווארן אין פארלעך. פאר יעדן פארל זיינען געשטעלט געווארן קאנקרעטע אויפגאבן. די חברה פארשטייען זייער אויפגאבע און עס זיינען שוין פאראן רעזולטאטן. יעדן טאג קומען פרישע חברה אין סניף, זיי ווערן חבריש אויפגענומען **דורך אונזערע חברים**. אונזער ציל איז: די פריש ווערבירטע חברים מוזן געפונען אין סניף א היים.

אין פארלויף פון דער צייט, וואס עס ווערט געפירט די ווערביר אקציע, איז צוגעקומען א גרויסע צאל פריש־ווערבירטע. די עפנטלעכע יוגנט־פארזאמלונג מיטן אנטייל פון ח' קריבוס האט זיך גוט איינגעגעבן. ווידער אמאל זיינען געקומען א סך ארבעטנדיקע אין שול־יוגנט.

ז

מיר זיינען איבערצייגט, אז אין רעזולטאט פון דער ווערביר־אקציע וועט אונזער סניף זיך באדייטנד פארגרעסערן.

פ.

לובלין (פון א באזוך)

לובלין — אמאל אן עיר ועם בישראל, איינע פון די עלטסטע קהילות אין פוילן, באוווסט פארן קריג מיט אירע אלטע בתי־מדרשים און ישיבות, א צענטער פון ציוניזם, איז היינט כמעט ריין פון יידן. נאר א קליין הייפעלע יידן איז היינט פאראן אין דער דאזיקער גרויסער שטאט אויף די גאסן, בעיקר אויף די פוילישע זעסטו נישט קיין יידישע פנימער, שוין אפגערעדט, אז עס הערט זיך נישט דער קלאנג פון דער יידישער שפראך. די יידישע גאסן, וועלכע זיינען געווען פול פארן קריג — זיינען חרוב און היינט קאנצענטרירן זיך אלע יידישע איינוווינער בעיקר אויף דער לובארטאווסקע־גאס. דארט קאן מען נאך באגעגענען א יידן און אויף דער גאס געפינט זיך מאקע אונזער סניף. ווען דו קומסט אריין אין סניף פון דער גאס, וואס איז דיר אזוי פרעמד, אטעמסטו אפ לייכטער. דא איז ליכטיק אוןווארעם. א היימישע אטמאספער. ח״ח רעדן יידיש, זינגען העברעישע און יידישע לידער און דו פילסט, אז דו ביסט אין גאר אן אנדערער, זייער נאענטער סביבה.

דאס לעבן אין סניף איז זייער אינטענסיוו, אלע חברים — שול־יוגנט — קומען אין לאקאל גלייך פון שול און געפונען זיך דארט ביז שפעט אין אוונט. מען גרייט לעקציעס, מען לייענט צייטונגען און ביכער. מ'פירט שיחות, גימנאסטיק, מען גרייט מסיבות און צווישן איין ארבעט און דער צווייטער — א לידל, א שפיל, א הורה. די חברים צוזאמען מיט דער מדריכה לעבן מיט די פראבלעמען און אקציעס פון דער באוועגונג. יעדן טאג פליסט אריין געלט פאר דער חגנה־אקציע. חברים זאמלען און באשטייערן זיך אליין און פון די קליינע, אפגעשפארטע גראשנס האט זיך שוין אנגעזאמלט א שיינער סכום. גלייכצייטיק ווערן געפירט שיחות וועגן דער הגנה, מען גרייט זיך צו דער תל־חי־אקאדעמיע. וועגן דער ווערביר־אקציע קאן אין לובלין נישט זיין קיין רייד, ווייל אויסער די עטלעכע און 20 חברים פו אונזער סניף, איז דארט כמעט נישט פאראן קיין יידישע יוגנט.

אלע ועדות ארבעטן אקטיוו. מען זאמלט געלט פארן קק״ל, פארשפרייטן צייטונגען. פיל ארבעט לייגט די חברה אריין אין האלב־קיבוץ, וועלכן עס באזוכן כמעט אלע חברים פון סניף.

די שטאט, די קליינע צאל יידן, ווירקן אויפן סניף. עס איז דא ביי דער חברה א געפיל פון עלנטקייט און איינזאמקייט און דערפאר טאקע בענקען זיי שוין און ווארטן מיט אומגעדולד אויף דער מושבה, ווו זיי וועלן זיך געפונען מיט נאך פיל חברים.

צראן

אוואר

דער סניף אין יאוואר ציילט 25 חברים. קיין אנדערע סניפים זיינען ביי אונז אין שטעטל נישט פאראן.

מיר קומען אין סניף זייער אפט. צוויי מאל אין דער וואך קומען פאר שיחות, אפט קומען פאר דיסקוסיעס אויף פארשידענע טעמעס. פו צייט צו צייט ארדענען מיר איין קעסטל־אוונטן.

אממיינסטנס צוגעבונדן צום סניף זיינען אונזערע יונגסטע. זיי אריענטירן זיך זייער גוט אין אונזער איצטיקער לאגע און לעבן שטארק מיט מיט אלע געשעענישן אין א״י.

מיר נעמען אנטייל אין אלע אימפרעזעס און אקאדעמיעס, וואס קומען פאר אין שטאט. אונזערע קינדער גרייטן שטענדיק צו אן ארטיסטישן טייל, דעקלאמאציעס, טענץ.

צו דער הגנה־אקציע האט זיך אונזער יוגנט גענומען מיט שטארקן ברען. אונזער אלעמענס ווונטש איז וואס שנעלער עולה זיין און אנטיילנעמען אין אויפבוי, קאלאניזאציע **און פארטיידיקונג פון ארץ־ישראל.**

להתראות!

דעם 1־טן אפריל ה.י. איז עולה געווען קיין ארץ־ישראל דער ביעלאווער קינדער־קיבוץ אין דער צאל פון 50 חברים — קינדער און מדריכים. דער קינדער־קיבוץ האט עקזיסטירט אין ביעלאווע קנאפע 2 יאר און האט דערצויגן סאדרען יונגע חלוצים, וואס פיל פון זיי געפינען זיך שוין אין ארץ־ישראל.

כנוס אין אויבער שלעזיע

ספּעציפיש איז דאָס יידישע לעבן אין אויבערשלעזיע. עס איז אנעמיש און פּולסירט זייער שוואַך. די צאָל יידן אין יענע שטעט איז זייער באַגרענעצט און פון אָט דער באַגרענעצטער צאָל איז אַ באַדייטנדער טייל גאַנץ ווייט פון **יידישקייט. און אין** אַזעלכע שטעט ווי אָפּאָלע מיט אַ יידישער באַפעלקערונג פון ס'ך 150 נפשות, בענדין, ווו ס'זיינען פאַראַן ווייניקער ווי 100 יידן, עקזיסטירן גרופּן אונזערע חברים, וועלכע זיינען צוגעבונדן צו דער באַוועגונג, וועלכע בענקען נאָך אַ פולער אויסלעבונג אין די ראַמען פון דער באַוועגונג. איך זאָג „גרופּן חברים" און נישט סניפים, ווייל אונזער אויבערשלעזישע חברה אַליין האָט נישט דעם מוט אַנדערש זיך צו באַצייכענען. כאָטש אין איניקע ערטער, ווי למשל אין אָפּאָלע צי גלייוויץ ווערט געפירט אַ גאַנץ רעגולערע און לעבהאַפטע אַרבעט.

די **חברים, און די סניפים** אין אויבערשלעזיע זיינען דאָך מער נישט קיין סניפים אין פולן זין פון וואָרט. עס פעלט זיי עפּעס, אַז זיי זאָלן קאָנען זיין נאָרמאַלע סניפים. די קליינע צאָל יוגנט און דער מאַנגל אין דערפאַרענעם אַקטיוו דערמעגלעכט זיי נישט צו פירן אַזאַ אַרבעט, ווי עס וואָלט זיך זיי געוואָלט און וועלכע זיי אַבסערווירן — מיט קנאה — למשל אין נידערשלעזיע, לאָדזש, צי שטשעטשין. די חוזרים פון מרכז וועגן ווערביר־אַקציע, חברות־מדריכים, פאַרטיילונג אין קבוצות, עפנטלעכע פאַרזאַמלונגען א.א.וו. לייענען זיי מיט אַן אומעטיקן שמייכל, ווייל די אַלע אָנווייזונגען קאָנען נישט פאַר קיין שום פאַל אָנגעווענדעט ווערן ביי זיי.

אַלס קליינע הייפעלעך פילן זיי זיך שוואַך, אָפּגעריסן פון דער באַוועגונג און איינזאַם. דערפאַר איז פאַר זיי שטענדיק אַ גרויסע איבערלעבונג אַ צוזאַמענטרעף פון אַ גרעסערע גרופּע חברים. דערפאַר איז פאַר זיי אויך געווען אַ געשעעניש דער לעצטער כנוס זייערער.

דער כנוס איז פאָרגעקומען דעם 21־טן מערץ ה.י. אין ביטאָם. עס זיינען זיך צוזאַמענגעפאָרן חברה פון גלייוויץ, אָפּאָלע, בענדין, סאָסנאָוויעץ און אויך פון קראָקע פון מרכז האָבן זיך אין כנוס באַטייליקט יואל און חיים.

דער כנוס האָט אויסגעהערט שיחות וועגן דער לאַגע אין און אַרום ארץ־ישראל, וועגן די אויפגאַבן און וועגן די ספּעציפישע פּראָבלעמען פון אונזער אַרבעט אין אויבערשלעזיע.

אַרום די שיחות האָט זיך אַנטוויקלט אַ וויכוח, אין וועלכן ס'זיינען געקומען צום אויסדרוק די פראַגן, וואָס נורטשעווען היינט אונזערע חברים. און די איינאַרטיקע שוועריקייטן אין אונזער אַרבעט אין אויבערשלעזיע.

אויפן כנוס איז אויסגעוויילט געוואָרן אַ מזכירות גלילית אין באַשטאַנד פון פרעדעק (קראָקע), נינאַ (בענדין), מילעק (אָפּאָלע) און סענדער (גלייוויץ), וועלכער וועט אָנפירן מיט דער גאַנצער אַרבעט אין גליל. די חברים פון מזכירות וועלן זיך אָפט צונויפקומען אויף ישיבות און וועלן רעגולער באַזוכן די סניפים.

עס איז אויך באַשלאָסן געוואָרן אָפט צוזאַמענצורופן אַזעלכע כנוסים און דעם ערשטן — שוין אין די ערשטע טעג פון פסח.

די חברים זיינען זיך פונאַנדערגעפאָרן פונם כנוס מיט צופרידנקייט און מיט אַ געפיל, אַז די אַרבעט וועט איצט אין די ראַמען פון די מעגלעכקייטן מאַקסימאַל פאַרשטאַרקט ווערן.

א.

וועגן סעמינאַר אין טושין־לאַס

עס איז שוין אַרום אַ חודש זינט דער פאַרענדיקונג פון סעמינאַר אין טושין־לאַס. די חברים, וואָס האָבן זיך אין אים באַטייליקט אַרבעטן שוין אויף די ערטער, זיי זיינען שוין געווים ווידער פאַרמאַטערט פון דער אַרבעט און עס גלוסט זיך זיי שוין זיכער ווידער צו קומען אויף אַזאַ סעמינאַר. עס איז שוין דעריבער אַביסל צו שפּעט איצט צו שרייבן וועגן סעמינאַר אין טושין. אָבער אויב מיר טוען דאָס יאָ, איז עס נישט דערפאַר, ווייל פריער האָבן מיר נישט געהאַט די מעגלעכקייט דאָס צו טאָן, נאָר ווייל וועגן די צוויי וואָכן לערע אין טושין דאַרף מען שרייבן נישט ווי וועגן אַ סעמינאַר אַלס אַזאַ, נאָר ווי וועגן אַ נייער **דערשיינונג אין דער באַוועגונג.**

די באַוועגונג האָט שוין אויף איר חשבון פיל סעמינאַרן, קורסן, מושבות, אָבער דער סעמינאַר אין טושין־לאַס איז נישט געווען ענלעך צו קיין איינער פון זיי. שטענדיק פלעגט די באַוועגונג אַרויסנעמען אַנטשפּרעכנדע חברים פון די סניפים אָדער קיבוצים, לערנען זיי במשך פון אַ געוויסער צייט אויף אַ סעמינאַר און דורך דעם זיי אַקטיוויזירן אָדער פעיק מאַכן צו פירן זעלבשטענדיק די דערציערישע צי קולטורעלע אַרבעט פון דער באַוועגונג.

אין דעם סעמינאַר אין טושין, האָבן זיך באַטייליקט חברים, וועלכע זיינען שוין אַלע (אַ חוץ יחידים) אַמאָל דורכגעגאַנגען אַ סעמינאַר און וועלכע אַרבעטן שוין זינט אַ געוויסע צייט אַלס מדריכים אין די סניפים. די צילן פון סעמינאַר זיינען דעריבער געווען נישט, ווי געוויינלעך, געבן זיינע אָנטיילנעמער אַ געוויסן סכום ידיעות, וועלכע ס'מוז האָבן אַ מדריך, נאָר אַ) אָפּפרישן די שוין אַמאָל — אויף די פריערדיקע סעמינאַרן — דעראָבערטע ידיעות; ב) אַקטואַליזירן זיי ד.ה. באַלויכטן זיי אין הסכם מיט דער איצטיקער נייער לאַגע; ג) געבן די חברים צוויי וואָכן אָפּרו נאָך דער שווערער אויסמאַטערנדיקער אַרבעט אַלס מדריכים במשך פון אַ לענגערער צייט.

אין דער ריכטונג פון פאַרווירקלעכן די דאָזיקע צילן איז געגאַנגען די גאַנצע אַרבעט אין סעמינאַר. אין הרצאות איז פון איין זייט געגעבן געוואָרן אַן איבערבליק איבער די שוין באַקאַנטע **פּראָבלעמען** (אַ ציקל לעקציעס „פּראָבלעמען פון קיבוץ", היסטאָרישער מאַטעריאַליזם", „יידישע ליטעראַטור" א.א.וו. פון דער צווייטער זייט — זיינען אַרומגערעדט געוואָרן די אַקטועלסטע פראַגן (אַ ציקל רעפעראַטן „די אינטערנאַציאָנאַלע אַרבעטער־באַוועגונג נאָך דער מלחמה", „וואָס הייסט יידישע זעלבשטענדיקייט?".

דעם סעמינאַר איז אויך געלונגען צו דערגרייכן דעם דריטן, אפשר דעם וויכטיקסטן ציל זיינעם. ער איז געווען דער וויכטיקסטער, ווייל די מדריכים פון סניפים, וועלכע האָבן זיך באַטייליקט אין סעמינאַר האָבן זיך זייער שטאַרק, אפשר פריער פאַר אַלץ גענויטיקט אין אָפּרו. זייער שווער איז די לאַגע און אַרבעט פון אונזערס אַ מדריך פון אַ סניף. טראַכט דעם, וואָס די אַרבעט גופא איז אַ שווערע און אויסמאַטערנדיקע, זיינען זיי נאָך געצוווּנגען צו זיצן אין שטעטלעך, ווו ס'איז מערסטנטייל נישטאָ קיין יוגנט אין זייער עלטער, ווו זיי זיינען פאַראיינזאַמט און האָבן נישט פשוט מיט וועמען זיך אַמאָל דורכצושמועסן. אין סעמינאַר האָבן די חברים, טראַכט דעם, וואָס זיי האָבן פלייסיק און גאַנץ פיל געלערנט, אויך זיך באמת אָפּגערוט. דער סעמינאַר איז פאָרגעקומען אין אַ שיינער, רויקער געגנט. די אַטמאָספער אין סעמינאַר איז געווען זייער אַ חברישע, אַ וואַרעמע, אַזוי, אַז די מדריכים האָבן ווירקלעך געקאָנט זיך אין טושין־לאַס אָנשעפּן מיט נייע כוחות צו דער ווייטערדיקער אַרבעט.

אָט די אַלע איינגנשאַפטן פון סעמינאַר האָבן גורם געווען דערצו, אַז ער איז געווען אַ לחלוטין נייע דערשיינונג אין דער באַוועגונג. מיר דאַרפן איצט זאָגן, אַז די דאָזיקע דערשיינונג זאָל זיך פון איצט אָן אָפט איבערחזרן. מיר וועלן דאַרפן געבן די נאָרמאַלע מושבות־מדריכים, צי קורסן, וועמענס ציל ס'וועט זיין אויסבילדן אַלץ נייע און נייע אַקטיוון, אויך אָפט איינאָרדענען סעמינאַרן פאַר די שוין טעטיקע מדריכים, ווייל דאָס איז אַן אומבאַדינגטער תנאי פאַר זייער פעיקייט צו נאָרמאַלער און פּראָדוקטיווער אַרבעט.

ספּעציעל וועלן מיר זיך נויטיקן אין אַזאַ־
כע ס'טיילט אונז איננאַנצן אַ פּעריאָד פון צוויי
כע ס־טיילט אונז איננאַנצן אַ פּעריאָד פון צוויי
חדשים. אויף די קאָלאָניעס. וועלן ווידער און נאָך שווערער אַרבעטן מדריכים, וואָס אַרבעטן אַ גאַנצע צייט אין די סניפים. צוליב זיי אַליין און צוליב דער באַוועגונג וועט מוזן איינגעאָרדנט ווערן אַ סעמינאַר, אין וועלכן זיי זאָלן זיך קאָנען אָפּרוען און צוגרייטן פאַר דער אַרבעט אויף די קאָלאָניעס.

ג.

„FŁAMEN" (Płomienie) D — 09736 פרייז 15 זל.
רעדאַגירט – אַ קאָלעגיע
אַרויסגעגעבן דורכן מרכז „דרור־באָראָכאָוו יוגנט" אין פוילן
Składano w drukarni R.S.W. „PRASA" Łódź, Narutowicza 32
אַדרעס פון רעדאַקציע: Łódź, Jaracza 4 m. 4 tel. 118-98